

The Project Gutenberg eBook of Magyar népballadák (Magyar remekírók 55. kötet), by Sándor Endrődi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Magyar népballadák (Magyar remekírók 55. kötet)

Author: Sándor Endrődi

Release date: May 15, 2012 [EBook #39699]

Language: Hungarian

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAGYAR NÉPBALLADÁK (MAGYAR REMEKIRÓK 55. KÖTET) ***

**E-text prepared by Albert László
from page images generously made available by
Internet Archive
(<http://archive.org>)**

Megjegyzés: Az eredeti képek elérhetők innen:

<http://archive.org/details/magyarremekirk55budauoft>

Facebook oldalunk: <http://www.facebook.com/PGHungarianTeam>

**MAGYAR REMEKIRÓK
A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI**

Sajtó alá rendezik

Alexander Bernát Erődi Béla	Négyesy László	
Angyal Dávid	Ferenczi Zoltán	Rákosi Jenő
Badics Ferencz	Fraknói Vilmos	Riedl Frigyes
Bánóczi József	Gyulai Pál	Széchy Károly
Bayer József	Heinrich Gusztáv	Váczy János
Beöthy Zsolt	Koroda Pál	Vadnay Károly
Berzeviczy Albert	Kossuth Ferencz	Voinovich Géza
Endrődi Sándor	Kozma Andor	Wlassics Gyula
Erdélyi Pál	Lévay József	Zoltvány Irén

55. KÖTET

MAGYAR NÉPBALLADÁK

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR NÉPBALLADÁK

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

ENDRŐDI SÁNDOR

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1906

Franklin-Társulat nyomdája.

BEVEZETÉS.

-5-

Mikor *Erdélyi János* a Kisfaludy-Társaság megbízásából 1847-ben a *Népdalok és Mondák* című népköltési gyűjtemény második kötetét befejezte: némi levertséggel és szomorúsággal vette észre, hogy a különben gazdag anyag közt mily kevés az epikai dal, a balladás vers, s a mi esetleg e fajta is, nagyrészt erősen töredékes. A lelkes gyűjtő idevágó panaszai a *Népdalok és Mondák* ugyane kötetének végén egy, a magyar népdalról írt, alapvető értekezésben (később, újra lenyomatva, *Kisebb Prózák*nak első kötetében) hangzottak el. Ötven-hatvan év előtt tehát úgy látszott, hogy népies epikai dalaink – ha ilyenek voltak is valaha – teljesen elkallódtak az idők forгатagában. De aztán, szerencsére, csakhamar kitudódott, hogy ez a feltevés voltaképpen optikai csalódás volt.

Az érdeklődő kutatók kissé jobban szétnéztek, szorgalmasabban utána jártak a dolognak s lassanként sok értékes kincsre bukkantak abban az irányban is, hol a jelzett hézag mutatkozott.

1858-ban a Kolozsvári Közlöny 81-dik számában *Nagy Lajos* „*Barcsai*” címmel egy székely népballadát közölt, melyet saját vallomása szerint, a közlés előtt öt évvel írt le elmondás után a Nyárád mentén.

Erdélyi János, a jeles műbíró és népdal-gyűjtő, teljes elragadtatással üdvözölte és méltányolta ezt a szép költeményt, melyben, nagy öröme, a nyomaveszett népies epikai dalnak egyik őseredetű alakját, valódi típusát látta.

-6-

A Barcsairól szóló balladás vers tényleg az is volt. Harmincznégy sorában, sűrű szóisméltlései daczára, egy nagy történetet görget le, szapora mozgásban, teljes elevenségben, drámai tömörséggel s oly jellemző stíl kíséretében, melyben nincs egy szemernyi fölösleg sem.

Ez volt az első visszatérő fecske a multak rég feledésbe merült, nagy és apró történetekről zengő nyarából. Azután meglehetősen gyors egymásutánban jött a többi.

Jött 1863-ban *Kriza János Vadrózsáinak* gazdag kötete Kádár Katával, Bátori Boldizsárral, Szép Juliával, Kőmives Kelemennével. Megannyi ó-zamatú, az angol-skót balladákra emlékeztető, de azért izról-izre magyar, epikai dal, melyekben a belső idom teljessége s az előadás indulatoktól lüktető drámaisága szinte ámulatba ejtett bennünket. Nagy és erős művészi formákként bukkantak eléink a rég lezajlott idők népies költészetéből. Mint mikor a föld alól, vagy a romok közül műremekeket, ép szobrokat ásnak ki.

Két év mulva (1865) megjelent *Pap Gyula Palócz népkölteményeinek* kisebb terjedelmű, de igen becses gyűjteménye, mely néhány szép népballadával ismét gyarapította a meglevőket. Majd a Kisfaludy-Társaság vette kezébe újra a dolgot s *Arany László* és *Gyulai Pál*, később *Vargha Gyula* szerkesztésében megindítva Népköltési Gyűjteményének új folyamát, (e vállalatból ez idő szerint már nyolcz vaskos kötet áll rendelkezésünkre) végkép eloszlatta azt a balhiedelmet, hogy nincs népies epikai dalköltészetünk. Évről-évre mind sűrűbben jelentkeztek gyűjtők (*Szabó Samu*,

Gálfi Sándor, Vas Tamás, Benedek Elek, Sebesi Jób, Török Károly, Abonyi Lajos, Vikár Béla, Mailand Oszkár, Sebestyén Gyula stb.), kik ez irányban immár a multak minden mulasztását helyreépítették.

-7-

Külön kell megemlékeznünk *Thaly Kálmán* kuruczorkorbeli pompás gyűjteményeiről (*Régi Magyar Vitézi Énekek* 2 köt. 1864. *Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor Irodalomtörténetéhez.* 2 köt. 1872. *Irodalom- és műveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi korról.* 1885.), melyek ennek az eseményekben gazdag színes kornak igazi költői műremekeit hozták napvilágra a feledés homályából, köztük gyönyörű balladás költeményeket is. Külön említjük itt fel *Kálmány Lajos* nagy gyűjteményeit is (*Koszorúk az alföld vadvirágaiból.* 2 köt. 1877-78. *Szeged népe. Ős-Szeged és Temesköz Népköltése.* 3 köt. 1881-91.), melyek a népköltés minden ágára kiterjeszkedve, a pécskai, szegedvidéki és temesközi népballadákat foglalták össze s a magyar puszták világának betyárromantikájából sok becses terméket mentettek meg az elkallódástól. És végül külön a *Magyar Nyelvről* meg az *Ethnographiáról*, mely folyóiratok kezdetétől fogva állandó rovatot tartottak fenn a magyar népköltés újabban felfedezett termékei számára.

Eme gyűjtések révén immár tisztán áll előttünk a magyar népballada képe. Most már tudjuk, hogy az epikai dal nemcsak napjaink népköltészetében virágzik, de virágzott a multban is. A székely balladák legalább erősen megtetszik a régiség patinája. Tárgyuk többnyire zord, egy már rég eltűnt élet tragikus eseménye. Motivumaik: a hűtlenség megboszulása, a legyőzhetetlen szerelem, irtózás a kelletlen házasságtól. Többnyire strófátlanok és rímtelenek, sűrűn használják az alliterációt s a szóismétlést. Sötétek, tömörek, mozgalmassak, mint az északi balladák, melyekkel kétségkívül rokonok is. Részben történeti jellegűek, mintha valamely történeti monda szilánkjai volnának.

-8-

Nem így a magyarországi balladás versek. Ezeknek színtere inkább a puszták, a csárda, legfeljebb a mesebeli palota. Ezekben nem várurak, lovagok, vitézek stb. szerepelnek, de főképp a katona és szegénylegény. A nagy hírre vergődött zsványok majd mindegyikének - Zöld Marczi, Angyal Bandi, Sobri Jóska, Fábrián Pista, Bogár Imre, stb. - jut egy-egy epikai dal. Az alföldi balladákban, melyek már a déli románcznak megfelelő formákat öltik fel, szinte kivétel a strófátlanság, rendszeresen négyesoros szakokra oszlanak, dallamos menetűek és rímesekek. Levegőjük is verőfényesebb, mint az erdélyi komor bérczek közt született balladáké.

Ezt a nyilván látható különbséget főképp a természeti viszonyok magyarázhatják meg, melyeknek befolyása kétségkívül kihat a műformák sajátosságainak fejlődésére, a nélkül azonban, hogy magának a műfajnak voltaképpen egységét megváltoztatná.

Gazdag gyűjteményeinkből a magyar népballadák színe-javát szedegtettem össze a jelen kötet számára s megpróbáltam őket csoportosítani, a szerint a mint egy és más eltérő vonások, sajátosságok észlelhetők bennök. A legrégebbi zamatúakat a *Székely balladák* című ciklus foglalja össze, mely után a *kuruczorkorbeli balladák* következnek. *Apró történetek* címmel a románczos verseket csoportosítottam s végül a *Népballadák* vegyesen fogják össze a többi epikai dalt.

A magyar népballadának ilyen összefoglaló gyűjteménye még nem lévén, hiszem, hogy kötetemet, mint hézagpótlót, jó szívvvel fogadja a magyar olvasóközönség.

Endrődi Sándor.

SZÉKELY BALLADÁK

-9-

SZILÁGYI ÉS HAJMÁSI.

«Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom!
Már hét esztendeje, hogy mű fogván estünk
Császár tömlöczébe, két gerezd szőlőért;
Azután nem láttuk a napnak járását,
Hódnak, csillagoknak változó forgását.»

Ezt ajtón hallgatta császár szép leánya.
Szóval így felmondja császár szép leánya:
«Halljátok meg szómat, két magyar urfiak!
Atyám tömlöczéből szabadult ifiak:
Felfogadjátok-é, ha innen kiviszlek,
Hogy Magyarországba engemet bévisztek?»
Arra szóra mondja nagy Szilágyi Miklós:
«Bizon felfogadjuk, császár szép leánya!»

Azonnal elmene császár szép leánya
Az apja házába;
A kezéhez vevé tömlöcznek kócsait,
A zsebébe tevé kevés aranyait,
Sietve elmene s megnyitá az ajtót.

-10-

-11-

Megindulának ők, onnan el, sietve,
Mikor mentek volna, vissza-visszanéze
Császár szép leánya.
«Halljátok meg szómat, két magyar urfiak!
Atyám tömlöczéből szabadult ifiak,
Imhol jön, imhol jön az atyám tábora;
Jaj, már ha elérnek, tüktöket levágnak
S engem visszavisznek.»
«Ne félj semmit, ne félj, császár szép leánya,
Münket sem vágnak le, ha kard el nem törik,
Téged se visznek el, ha az Isten segít.»

-12-

Azon megérkezett a kegyetlen tábor.
«Pajtásom, pajtásom, láss a kúsasszonyhoz,
Ne hagyjam magunkat.»
Elérte a tábor, harcza mene véllé.
Egy elmenetibe gyalog ösvényt vágott,
Visszajövetibe szekéruat csapott;
A nagy táborból csak élve egyet hagyott:
A ki menne haza s a hírt mondaná meg.

Mikor az eltelék, - hogy elindulának,
Igy mondja, így mondja Hajmási László ezt:
«Pajtásom, pajtásom, próbáljuk meg egymást,
Hogy melyiké legyen császár szép leánya?»
«Halljátok meg szómat, két magyar urfiak,
Atyám tömlöczéből szabadult ifiak!
Érettem, de soha ne vagdalkozzatok:
Hanem térdre állok, vegyétek fejemet.»
Azonnal azt mondja nagy Szilágyi Miklós:
«Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom,
Én neked bocsátom császár szép leányát,
Mert van nekem otthon jegyesem, gyűrűsöm:
Hittel elköltözött hűtes feleségem.»

Err' a szóra császár szép leánya
Hajmási Lászlónak ottan elmarada.
Nagy Szilágyi Miklós haza elindula,
Hajmási László is kisasszonyt elvivé.

-13-

MOLNÁR ANNA.

Elindúla Ajgó Márton
Hosszú útra, rengetegre;
Megtalálta Molnár Annát:
«Gyere velem Molnár Anna,
Hosszú útra, rengetegre.»
«Nem mehetek, Ajgó Márton:
Vagyon nékem csendes házam,
Csendes uram, jámbor uram,
Karon ülő kicsi fiam.»
Hívta, nem jött, elrabolta.

Elindúltak most már ketten
Hosszú útra, rengetegre;
Megtaláltak egy burus fát,
Leülének árnyékába.
«Nézz egy kicsit a fejembe.»
Hullni kezd az asszony könnye,
«Mér' sirsz, mér sirsz, Molnár Anna?»
«Nem sirok én, Ajgó Márton,
A mi hull, a fa harmatja.»
«Nem hull most a fa harmatja,
Mert éppen álló dél vagyon.»

Fölindúla Ajgó Márton
Ekkor a fa tetejébe;
Visszaejté a pallosát.
«Add fel, add fel, pallosomat!»
Felhajítja a pallosát,
Ketté vágja az derekát.
Felöltözik ruhájába,
Térdig érő angliába.
Elindula hazájába,
Megállott a kapujába'.

«Csöndes gazda, jámbor gazda,
Adsz-e szállást az éjtszaka?»
«Nem adhatok vitéz uram,
Vagyon nekem síró fiam.»
Addig kérte, míg megadta.

«Csöndes gazda, jámbor gazda,
Van-e jó bor a faluba?
Hozz egy kupát vacsorára.»
Míg az ura borért jára,
Kigombolta a dolmányát,
Megszoptatta síró fiát.

FOGARASI ISTVÁN.

Ablakba' könyököl Fogarasi István,
Mellette könyököl az ő testvérhuga.
«Hallottad-e hírit, édes testvérhugom,
Elköteleztelek bé Törökországba,
Nagy török császárnak, jegybeli mátkának?»

«Nem hallottam hírit, édes testvérbátyám!
Adjon isten nékem inkább víg vacsorát,
Víg vacsora után könnyü betegséget,
Szép piros hajnalba' világból kimulást.»

Meghallgatá isten az ő kívánságát,
Ada isten neki egy jó víg vacsorát,
Víg vacsora után könnyü betegséget,
Szép piros hajnalba' világból kimulást.

Eljöve, eljöve a nagy török császár,
Kérdezi: «Hol vagyon gyűrűsöm, jegyösöm?»
«Virágos kertiben virágokat plántál.»
Oda mene, oda a nagy török császár;
Hát a virágok is mind elhervadoztak,
Az ő szeretője pedig sehol sincsen.

-15-

Visszajöve, vissza a nagy török császár,
Kérdezi: «Hol vagyon gyűrűsöm, jegyösöm?»
«Leányok házában magát öltözteti.»
Oda mene, oda a nagy török császár,
Hát a leányok is mind gyászba öltöztek
S az ő szeretője nyújtópadon fekszik.

«Add ide, add ide, Fogarasi sógor,
Add ide énnékem, gyűrűsöm, jegyösöm!
Csináltatok néki márvánkő koporsót,
Bé is behúzatom földig bakacsínnal,
Meg is megveretöm arany fejü szeggel,
Meg is gyászoltatom hatvan katonával.»

«Nem adom, nem adom, te nagy török császár,
Csináltatok én is márvánkő koporsót,
Bé is behúzatom földig bakacsínnal,
Meg is megveretöm aranyfejü szöggel,
Meg is gyászoltatom hatvan katonával,
Hadd nyugodjék itten apjával, anyjával,
Apjával, anyjával szülötte földében.»

BÁTORI BOLDIZSÁR.

Asztalnál ül vala gyöngye Judit asszon,
Lábánál röngette szép arany bőcsőjit:
«Beli, fiam, beli, szép futkosó fiam!
Mert neköd nem apád Bátor Boldizsár;
Im, az a te apád, erdéli kapitány
A ki adta neköd szép arany bőcsőjit,
Annak négy szarvába négy arany perezöt,
Osztán a fejedre bozsongi süvegöt.»
Hát ajtón hallgassa Bátor Boldizsár.
«Meg ne tagadd, asszon, mostan beszédödet.»

-16-

«Bizon nem tagadom, lelkem jámbor uram,
Leányokat szidom, a rossz leányokat:

Virágomnak szépít nyilatlan leszötték,
Bokrétába szótték, legényeknek tötték!»

«Megtagadád, asszon, mostan beszédödet?
Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszon feleségöm!»

«Minnyát nyitok, minnyát, lelkem jámbor uram!
Hadd hozzam lábamba karmazsin csidmámot,
Hadd vessem nyakamba vont arany szoknyámot.»

De nem győzé várni, berúgá az ajtót.
«Készülj, asszon, készülj hónap álló délre,
A rózsapiaczra, a fővevő helyre!»

«Hol vagy édes szolgám, legkedvesebb postám?
Készítsd elő nekem hat lovas hintómat!»

Ők elkészülének, el is indulának.
El is indulának, oda is jutának.

«Várj kicsit, várj kicsit, te fekete hóhér!
Mert a halottnak is hármat harangoznak,
Lám árva fejemnek egyet sem kondítanak.»

Azomba érkezik erdéli kapitány:
Egyszer megfordítsa, kétszer megcsókózza,
Kétszer megfordítsa, százszor megcsókózza;
«Enyém vagy, nem másé, te asszonyi állat!»

KÁDÁR KATA.

«Anyám, anyám, édes anyám,
Gyulainé édes anyám!
Én elveszem Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.»

«Nem engedem, édes fiam,
Gyula Márton!
Hanem vedd el nagy uraknak
Szép leányát.»

«Nem kell nekem nagy uraknak
Szép leánya,
Csak kell nekem Kádár Kata,
Jobbágyunknak szép leánya.»

«Elmehetsz hát, édes fiam,
Gyula Márton!
Kitagadlak, nem vagy fiam,
Sem egyszer, sem másszor.»

«Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
Huzd elő hintómat, fogd bé lovaimat.»

Lovakat befogták, utnak indultanak.
Egy keszkenőt adott neki Kádár Kata:
«Mikor e' színibe vörösre változik,
Akkor életem is, tudd meg, megváltozik.»

Megyen Gyula Márton hegyeken völgyeken.
Egyszer változást lát a cifra keszkenőn.
«Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
A föld az istené, a ló az ebeké.
Forduljunk, mert vörös szín már a keszkenő,
Kádár Katának is immár rég vége lett.»

A falu végénél volt a disznópásztor:
«Hallod-e, jó pásztor, mi ujság nálatok?»
«Nálunk jó ujság van, de neked rossz vagyon,
Mert Kádár Katának immár vége vagyon.
A te édes anyád őtet elvitette,
Feneketlen tóba belé is vetette.»
«Jó pásztor, mutasd meg, hol vagyon az a tó,
Aranyim mind tiéd, a lovam s a hintó.»

El is menének ők a tónak szélire:
«Kádár Kata, lelkem, szólj egyet, itt vagy-e?»

A tóba megszólalt Kádár Kata neki,
Hozzája béugrék hamar Gyula Márton.

Édes anyja vizi buvárokat küldött,
Megkapták meghalva, összeölelkezve.

Egyiket temették oltár eleibe,
Másikat temették oltár háta mögé,
A kettőből kinőt két kápolna-virág,
Az oltár tetején összekapcsolódtak.
Az anyjok oda ment, le is szakasztotta.
A kápolna-virág hozzá így szólala:
«Átkozott légy, átkozott légy,
Édes anyám, Gyulainé!
Életembe rossz voltál,
Most is meggyilkoltál!»

KÁDÁR KATA.

(Ujabb változat.)

«Anyám, anyám, édes szülóm,
Engedje meg szép kérésem,
Hogy vegyem el Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.»
Miklós urfi szépen kéri;
Édes anya nem igéri:
«Nem engedem édes fiam,
Nem engedi az én rangom.»
Miklós mondá az anyjának:
«Kádár Katát szeretem csak,
Csak egyedül Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.»
Édes anyja azt feleli:
«Abból ugyan nem lesz semmi!
Vagyon lányuk az uraknak,
Abból neked is juttatnak.»
Miklós urfi megbusúla.
Készül, indul bujdosásra.
«Szolgám, szolgám, édes szolgám
Nyergeljed meg pej paripám!
Menjünk, menjünk, a míg látunk,
Legyen örök bujdosásunk.»

Miklós urfi elindula,
Azt meglátja Kádár Kata,
A kapuját megnyitotta,
Hogy Miklós bemenjen rajta.
«Ne nyiss kaput, Kádár Kata,
Nem megyek én most be rajta;
Hanem megyek a világba
Holtig tartó bujdosásra.»
Kádár Kata megbúsula,
Miklós urfihoz így szóla:
«Állj meg kincsem, szép Miklósom,
Hadd adjam rád egy pár csókom!
Adjak neked egy bokkrétát,
A kezédbe kézi ruhát.
Mikor ruhám vérrel habzik.
S a bokkrétám hervadozik -
Akkor leszen veszedelmem!»
Elindulnak, mennek, mennek.
Hosszu utnak, rengetegnek,
A ruháját Miklós urfi
Eléveszi, megmégnezi, -
Hát a ruha vérrel habzik,
Bokkrétája hervadozik.
Mind a kettő azt jelenti:
Kádár Katát most veszítik!
Miklós urfi megfordula,
Egy molnár gazdát találta,
Kihez közel lovagola,
Kihez ő ekképen szóla:
«Hallod-e, te molnár gazda,
Mi hir van a falutokba?»

«Nincs ott ugyan semmi egyéb:

Kádár Katát elvesztették.»

«Hallod-e, te molnár gazda,

Vigy el engem éppen oda,

Hol elveszett Kádár Kata,

Jobbágyomnak szép leánya.

Pej paripám tied legyen,

S minden ékes öltözetem.»

Molnár gazda szót fogada,

Miklós előtt elindula;

Őt elvitte arra helyre,

Feneketlen tó szélire.

Onnét beszólalt a tóba:

«Élsz-e, kincsem, Kádár Kata?»

Kádár Kata is szólalik:

«Nálad nélkül alig telik.»

Miklós urfi ezt hallotta,

Szívét a bánat elfogta,

Kezet fejére kulcsolta,

S beléereszkedék hozzá,

A nagy feneketlen tóba.

Egyikből nőtt muszkáta szál,

A másikkól rozmarint szál,

Addig-addig növekedtek,

Vizen felül emelkedtek,

S ott is összeölelkeztek.

Miklós anyja ment sétálni,

Megtalálta őket látni;

Vizi buvárt elhivatá,

Mind a kettőt kiásatá.

Az egyiknek csináltattak

Fejér márványkő koporsót,

A másiknak csináltattak

Vörös márványkő koporsót.

Az egyiket eltemették

Az oltárnak eleibe,

A másikat eltemették

Az oltárnak háta mögé.

Az egyikből nevelkedett

Fejér márvány liliomszál,

A másikkól nevelkedett

Vörös márvány liliomszál.

Ott is addig nevelkedtek,

Mig össze nem ölelkeztek.

-21-

PÁLBELI SZÉP ANTAL.

«Anyám, édes anyám, bizony meg kell halmom,

Bizony meg kell halmom Varga Ilonáért!»

«Ne halj, fiam, ne halj, Pálbeli szép Antal,

Csináltatunk mű es egy csoda malmocskát.

Az első kereke béla-gyöngyöt járjon;

A középső köve ékes csókot hányjon;

Harmadik kereke aprópénzt hullasson:

Ez a szeretetnek első regulája!

Ennek látni jőnek szűzek, szép leányok,

Talám itt köztik lesz Varga Ilona es.»

«Anyám, édes anyám, ereszszen el engem

Csoda-malmom látni.»

«Ne menj, fiam, ne menj csoda-malom látni:

Megvetik az hálót s megfogják az rókát.»

-22-

«Anyám, édes anyám, bizon meg kell halmom,

Bizony meg kell halmom Varga Ilonáért!»

«Ne halj, fiam, ne halj, Pálbeli szép Antal,

Csináltatunk mű es egy erős vas-hidat;

Annak látni jőnek szűzek, szép leányok,

Talám itt köztik lesz Varga Ilona es.»

«Anyám, édes anyám, ereszszen el engem

Erős vas-hid látni!»

«Ne menj, fiam, ne menj erős vashid látni:

Megvetik az hálót, megfogják az rókát.»

«Anyám, édes anyám, bizon meg kell halnom,
Bizon meg kell halnom Varga Ilonáért!»
«Ne halj, fiam, ne halj, Pálbeli szép Antal,
Tedd holttá magadat;
Neked látni jőnek szűzek, szép leányok,
Talám itt köztük lesz Varga Ilona es.»

«Anyám, édes anyám, ereszszen el engem
A halottas házhoz.»
«Többször nem jössz vissza a halottas háztól.»

«Kelj fel, fiam, kelj fel, Pálbeli szép Antal!
Kiért te meghótál, kapud előtt sétál.
Kelj fel, fiam, kelj fel, Pálbeli szép Antal!
Kiért te meghótál, udvarodon sétál.
Kelj fel, fiam, kelj fel, Pálbeli szép Antal!
Kiért te meghótál, most a lábadnál áll.»

«Soha sem láttam én ilyen szép halottat!
Szeme mosolygólá, szája csokolólá,
Lába felugrólá.»
Ő szépen felkele, szépen megölelé.

BARCSAI.

«Menj el uram, menj el aj ki Kolozsvárra,
Aj ki Kolozsvárra apám udvarába,
Hozd el onnan, hozd el a nagy vég vásznakát,
A nagy vég vásznakát s ingyen kapott gyólcot.» -

«Ne menj apám, ne menj, aj ne menj hazól ki,
Anyám asszony bizon Barcsait szereti», -
«Hallod asszony, hallod, mit ebeg a gyermek?»
«Ne hidd, édes uram, részeg az a gyermek.»

Aval elindúla az asszony szavára,
Az asszony szavára aj ki Kolozsvárra.
Mikor fele utját elutazta volna,
Csak eszibe juta күssebb gyermek szava,
Ahajt megfordula, haza felé tére,
Haza felé tére, hazájába ére.

«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»
«Mingyár' nyitok, mingyár', édes jámbor uram!
Hadd vessem nyakamba viselő szoknyámat,
Hadd kössem előmbe az előruhámat.»

«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»
«Mingyár' nyitok, mingyár', édes jámbor uram,
Hadd húzzam lábamba fejelés csizmámat,
Hadd kössem fejemre viselő ruhámat.»

«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»

Aj mit tuda tenni, ajtót kelle nyitni.
«Add elé, add elé, a nagy láda kólcsát!»
«Nem adom, nem adom a nagy láda kólcsát:
A szomszédba jártam, kerten átal hágtam,
A nagy láda kólcsát ottan elhullattam,
Hanem megtaláljuk szép piros hajnalkor,
Szép piros hajnalkor, világos viradtkor.»
Ahajt csak bérugá gyontáros ládáját,
Végig lehasittá az egyik oldalát,
Csak kihengeredék Barcsai belőlle,
Aj kapja a kardját, fejit vevé velle.

«Hallod feleségem, hallod asszony, hallod,
Három halál közzül melyiket választod?
Avagy azt választod, hogy fejedet vegyem,
Vagy selyem hajaddal házat kisöpörjem,
Avagy azt választod, reggelig virasztasz,
Hét asztal vendégnek vígon gyertyát tartasz?»
«Három halál közzül én is azt választom,
Hét asztal vendégnek vígon gyertyát tartok.»

«Inasom, inasom, én күsebb inasom,
Hozzad elé, hozzad a nagy kászu szurkot,
Hozzad elé, hozzad a nagy vég vásznakát,
A nagy vég vásznakát, ingyen kapott gyólcot.
Fejinél kezdjétek, talpig tekerjétek,
A sok ingyen gyólcot fejire kössétek,
Fejinél kezdjétek, talpig szurkozzátok,
Talpánál kezdjétek, végig meggyujtsátok.

Fejhez állítok egy oláh furujást,
Lábához állítok egy cigán hegedűst,
Fújjad, oláh, fújjad az oláh furuját.
Huzzad, cigán, huzzad a cigány hegedűt;
Fujjátok széltibe, huzzátok ízibe,
Mostan hadd vigadjon feleségem szíve.»

A HEGYI TOLVAJ.

Odvas fenyőfának vagyon három ága,
A legelső ága hajlott Moldovára,
A második ága hajlott Kolozsvárra,
A harmadik ága Kis-Magyarországra.
Annak tetejében egy kis flegoria¹⁾,
Kiben növelkedik egy nagy hegyi tolvaj.
«Szolgám, édes szolgám, menj le udvaromra,
Huzd elő félgyászós hintómat,
Fogd eleibe négy szürke csitkómat;
Én is hadd menjek el szerencse-próbálni
Király udvarára, királykisasszonyhoz.»
Ő is elment,
Felöltözött akkor, mint egy császárurfi,
Beszállott királynak udvarába
Félgyászós hintóval,
Négy szürke csitkóval.
Mégis megkérte a király kisasszonyt hitestársul,
Fel is tette félgyászós hintóba
A királyi kisasszonyt,
Megcsapta ő szürke csitkóját,
Ugy elment ő hetedhét országon,
A mig utólérte a kis flegóriáját.
Felszállott ő kis flegóriájába,
Hát mondani kezdette:
«Feleség, feleség, készíts el engem,
Hadd menjek el én is szerencsepróbálni,
Keresztut-állani.»
Ő fel is felkészítette,
El is elment a hegyi tolvaj.
Felesége ablakba üle,
Ott a könnye hullani kezde.
«Madár, kicsi madár,
Vidd el leveletem
Az én atyámnak.
Ugyan ada férjhez
Egy hegyi tolvajhoz,
Ki most is oda van
Keresztut-állani,
Ember-ölögetni.
Inkább adott volna engem
Egy szegény cigánynak.»
A tolvaj ajtaján hallgatta,
Hogy az ő felesége mint panaszol sírva.
Azt mondja a hegyi tolvaj:
«Asszony, feleségem, nyisd meg az ajtódat!»
«Bizony mindjárt nyitom, édes jámbor uram,
Csakhogy vegyem én fel halni való gunyám.
Minden halottnak hármat harangoznak,
Én uri fejemnek még meg sem kondítják.»
A tolvaj tovább nem állhatta,
Az ajtóját már berugta.
«Mét sírsz, édes feleségem!»
«Hogy ne sírnék, édes jámbor uram?
Konyhán forgolódtam, cserefát tüzeltem,
Cserefának füstje kihuzta az könyvem.»
«Asszony, feleségem, inkább állasz-e te
Két asztalvendégnek vigan gyertyát tartani,
Mint most mindjárt fejed nélkül maradni?
Szolgám, édes szolgám, menj le magad nekem
A pincébe,
Hozz fel magad nekem két kászu szurkot
S két türedék vásznat.»
Lábánál kezdette, fejénél végezte
A vászonba tekerést.
Mikor ő szurokkal kezdette csepegtetni,

Akkor már a tolvaj nem volt hogy hová fusson,
Mert ajtót, ablakot a királykisasszony
Nemzetsége elállott.

Ajtón, ablakokon reá lövődöztek,
A nagy hegyi tolvajt mindjárt meg is fogták.

A király megfogatta,
Udvarába vitette,
Négy délczeg csitkónak
Farka után köttette
A nagy hegyi tolvajt.

A várost véle meg is kerülték.
Mikor már annyira ment, hogy megholt,
Akkor a városnak négy szegire tétették,
Onnét is fegyverekkel lelődözték,

Már a királyi kisasszonynak
Nem is volt, hogy hová legyen;
A szurok a testén mind el volt olvadva,
Mint' harmadnapok alatt
Meg kellett, hogy haljon.

-27-

KŐMÍVES KELEMENNÉ.

Ihol elindula tizenkét kőmíves:
Ugy menyen, úgy menyen Déva vára felé.
Ők is rakni kezdik magas Déva várát.
A kit éjjel raktak: az nappal leomlott;
A kit nappal raktak: az éjjel leomlott!...

Azt a törvényt tette Kelemen kőmíves:
Melyik' felesége hamarébb kihozza
Az ebéd vékáját,
Kő közé rakassék, ott megégettessék
Magas Déva vára, halmára rakassék!

Ihol elindúla az ő felesége,
Az ebéd vékáját a fejire téve
S a kicsi gyermekit a karjára véve
Őtet is meglátta az ő kedves társa:
«Istenem, istenem! támaszsz eleibe
Vagy két fenevadat: talán visszatérik.»
Azt is elkerülte.

«Istenem, istenem!
Támaszsz eleibe egy fekete felhőt,
Hullas eleibe apró köves essőt;
Talán visszatérik!»
Azt is kikerülte...

„Jó napot, jó napot tizenkét kőmíves!
Istenem, istenem! mi dolog lehessen?
Háromszor köszönni, egyszer se fogadni!...’
«Azt a törvényt tette a te kedves társad:

Melyik' felesége hamarébb kihozza
Az ebéd vékáját,
Kő közé rakassék s ott megégettessék,
Magas Déva vára halmára rakassék.»

„Nem bánom, ha úgy is!
Ha úgy megútáltad velem életed is...’

Az ebéd vékáját fejről levették,
Az ő kicsi fiát karjáról levették,
Mikor térdig rakták, csak tréfára vette;
Mikor övig rakták, bolondságra vette;
Mikor csecsig rakták, ő valóra vette:

„Ne sírj kicsi fiam!
Vannak jó asszonyok, neked csecsit adnak;
Vannak jó gyermekek, téged elrengetnek;
Az égi madarak ágról-ágra szállnak,
Neked csirikolnak, téged elaltatnak!...’

„Apám, édes apám! hol van édes anyám?’
«Ne sírj, kicsi fiam, mert haza jó öste!»
Östét is elvárta, s nem volt édes anyja.
„Apám, édes apám! hol van édes anyám?’
«Ne sírj, kicsi fiam, mert haza jó reggel!»
Reggelt is elvárta, s nem volt édes anyja.
Mind a kettő meghót!...

-28-

BÁCS JANCSI.

Csütörtökön jó hajnalba,
Készülék fel a havasra.
Befogám a jó négy ökröt,
Jó négy ökröt, jó szekérbe
S elindulék az erdőre,
Ki Firicsko tetejére.

Hogy kiértem az erdőre,
Egy cserefát vevék szemre.
Gondolám, hogy azt levágom
S az ökrök után felrakom.

Jó gazdámnak kicsi fija
Jöve velem - halálomra,
Ő vala a segítségem,
Ő egyedül ott mindenem.

A hogy vágni kezdém a fát,
Nem es gondolám a halált,
Pedig a mán hátomnál állt
S várta, hogy levágjam a fát.

Vágom, vágom szép csendesen,
A halálra rá sem nézek,
Mig a fa a törzsökétől
Szakad a fészim²⁾ életől.

Még egy nihány vágás fára...
«Készü'j Jancsi az halálra! -»
Bács Jancsinak sohajtása
Felhallék a mennyországba...

Kettőt vág ő még az fára
S ráesik az fa reája.
Szökött vóna ki előle,
De az halál nem engedé.
Odanyomá őt a nagy fa,
Nem búhata ki alóla.
Nem vala ott senki jelen,
Ki segítségire legyen.

Katona Sámel kús fija
Vala mindennek tanuja,
Ki a mezőre béfuta,
A pásztoroknak hirt ada.
Pásztorok kiszabadíták,
De már későn szabadíták
Kevés élet vót még benne:
Mett csak nihány órát éle.

*

«Nyitsd ki asszonyom kapudot:
Viszik a jámbor szógádot;
Nem csattogtassa kapudot.
Nem sepri az estáلودot.

Szász Anikó, hű szeretóm!
Már megengedj mindenekről.
Megnyughatol csókjaimtól
S ölelgető karjaimtól...»

SZÉP JULIA.

«Szép Juliám, szép leányom,
Kertemben nyilt tulipánom,
Ne szeresd te jobbágyodat!»

«Nem szeretem jobbágyomat,
Csak szeretem az ifiat,
Szép ifiat, a lelkemet!»

Jaj kimene öreg király
Mefogatá az ifiat,
Fölteteté csonka torony,
Csonka torony tetejére.

Hej kimene szép Julia,
Meglátá őt az ifiu!
«Hej Juliám, szép Juliám,
Ketbe' nyiló szép violám,
Menj be te is az apádhoz,
Essél térdre eleibe,

S mondd meg neki ilyen szókkal:
Atyám, atyám, öreg király!
Vétesse be az ifiat,
Csonka torony tetejéből,
Ne veresse az esővel,
Ne fútassa hideg széllel,
Ne süttesse a napfényvel.»

Hej bemene szép Julia,
Térdre esék apja előtt
S monda neki ilyen szókkal:
«Atyám, atyám, öreg király!
Vétesse le az ifiat
Csonka torony tetejéről,
Ne veresse az esővel,
Ne fútassa hideg széllel,
Ne süttesse a napfényvel!»

-31-

Jaj kiméne öreg király,
Levételé az ifiat
Csonka torony tetejéről,
Kivételé sik mezőre,
Sík mezőnek közepére.
Ott őt mindjárt megöleté,
Szívét, máját kivételé,
S Juliának haza küldé.

Hogy meglátá szép Julia.
Hogy megölték az ifiat,
Fejét földre csüggesztette,
Magát halni eresztette.

Hogy meglátá öreg király,
Hogy haldoklik Juliája:

«Hej Juliám, szép leányom,
Kertembe' nőtt tulipánom!
Ha én ezt így tudtam volna,
De hogy megölettem volna,
Fiamnak fogadtam volna,
Királyságom, országomat,
Mind, mind neki adtam volna.»

A MEGÉTETT³⁾ JÁNOS.

«Hát te hol jártál, szívem, lelkem Jánosom?»
«Jaj, én ángyoméknitt, édes anyám aszszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

-32-

«Hát ott mit adtak, szívem lelkem Jánosom?»
«Ott négy lábu rákot⁴⁾ édes anyám aszszony,
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát azt mibe' adták, szívem lelkem Jánosom?»
«Azt egy szép tányérban, édes anyám aszszony
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Azért vagy tán beteg szívem lelkem, Jánosom?»
«Az a földbe viszen édes anyám aszszony.
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz apádnak, szívem lelkem Jánosom,»
«Jó vasas szekerem édes anyám aszszony,
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz bátyádnak, lelkem szívem Jánosom?»
«A szép négy ökrömet, édes anyám aszszony.
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz ecsédnek, szívem lelkem Jánosom?»
«Négy szép hámos lovam, lelkem anyám aszszony,
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz hugodnak, szívem lelkem Jánosom?»
«Házi rakományom, édes anyám aszszony,
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz ángyodnak, szivem lelkem Jánosom?»
«Örök kárhozatot, édes anyám aszszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot.»

«Hát mit hagysz anyádnak, szivem lelkem Jánosom!»
«A bút s a bánatot, édes anyám aszszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

SZABÓ ORZSIKA.

«Istenem, Istenem, hát én mért születtem,
Hogy ily szerencsétlen lett az én életem?
Kis Küküllő mellett,
Nagy Küküllő mellett
Nálamnál szebb sem volt,
Nálamnál jobb sem volt,
Még is csuffá leve az én vig életem.
Igy üli, így üli három királybíró
Elvesztő törvényem a bíró házánál,
A bíró házánál, Mezei Mártonnál.»

«Hová mégy, hová mégy Szép Szabó Orzsika?»
Igy kérdi barátja, jó leány barátja.
«Elmegyek, elmegyek a bíró házához,
A bíró házához, Mezei Mártonhoz.
Ott ülik én nekem elvesztő törvényem!»

Hogy ő elhallgatta, úgy sirt, úgy kesereggett...
Szóval így felmondja egyik királybíró:
«Ne sirj, ne keseregj, szegény Szabó Orzsik,
Mert az én törvényem téged meg nem ölhet.»
Másik királybíró szóval ezt feleli:
«Mert az én törvényem őt meg nem öleti.»
Mit hazudott, mit már a nagy királybíró?
Szóval így feleli átkozott Pap János:
«Biz' az én törvényem őt meg is öleti!
Mert hosszú szilvásban, aszaló torkában
Hallottam sirását a kicsi gyermeknek.
Ő onnan kivette, csihányba aprítá,
S a disznónak adá.
Kiturá a disznó jobb lábát s bal karját!»
Más két királybíró engede ő neki.
Odament a nénje, tiszteltől megkéré:
Adnák a kezire, hogy őt elkisérné:
Kezihez vevé a nénje és vezeté,
Nagy sokaság úton Orzsikát kíséré.
Kérdezi a nénjit:
«Aj kedves jó néném, hát mi hova megyünk?»
«Az Isten házába, a templomba megyünk,
Édes jó testvérem!»
Mikor addig értek, és mégis csak hitta:
«Édes kedves néném, itt vagyon a templom,
Itt az Isten háza - hát még hová megyünk?»
«Eherré a dombra, a szőlő fejére.»
Mikor kiérének a szőlő fejére,
Aj a gödör készen, tövissel berakva!
Ahajt csak elrémül szegény Szabó Orzsik,
Hol a temetője, az ő vég ideje.
Segesvári hengér a kezét megfogá,
Gödörhöz hurczolá,
S őt a tövis közé tüstént bebocsátá,
Töviset tevének még a fejére is s földet hánytak reá.
Akkor a testvére onnat eltintorga,
Orzsik ott marada tövissel berakva,
Tövissel berakva, földdel betakarva...
Strázsákat vetének gödör mellékire, erős őrizetre...
Strázsák ott hallgatták, hogy miket kesereg
Szegény Szabó Orzsik, hogy miket panaszol:
«Istenem, istenem, jaj beh nem gondoltam,
Hogy kamuka szoknyám koporsóm is legyen,
Patyolat gylcs ruhám szemfödelem legyen.
Az én történetem okozta ezt nekem.
De oh én Istenem hallgass meg most ingöm!
De verd meg Pap Jánost mind a mennyen s földön:
A maradékát is, Atyám, eltöröljed,

Nyomóssá e földön de soha ne tégyed!
De oh jó strázsáim most meghallgassatok!
Menjen el az egyik, menjen el oh! haza,
Az édes anyámhoz s a jó testvéremhez,
Nyissák oh nyissák ki a varróládámat,
Vegyék ki, vegyék ki, mi van a fenekén.
Hagyják hazugságba átkozott Pap Jánost,
Mert ott van a gyermek, de halva született!»

-35-

Mikoron megkapta ott az ő testvére
Gyaluba takarva a kicsi gyermeket,
Az utczára vitte,
Ottan beszélette
S mindennek mutatta.
Doktort hoztak neki, meg is vizitálták,
Az Orszik szavait igaznak találták,
Megismerték rajta, hogy halva született.
Akkor az ő nénje lábáról leesett,
Kétségbe is esett,
Hogy halva vették föl ott a hideg földről,
Az édes anyja is abba' pillanatba'
Bujába elindult,
Elment föl Cséjjére,
Hideg csorgón küjjel,
S magát fölakasztá.
Az édes apja is szekérre rakodott,
Innen elbujdosott, elment, elbujdosott,
Hogy soha is senki róla hirt nem hallott,
Jószága, birtoka mind másra maradt.

«Leányim, barátim, így higgy a legénynek,
A hamis hitünek:
Mert a legénynek van három hamis hite,
Egyik hamis hite: a kalap fejében,
Másik hamis hite: a bunda zsebében,
A harmadik pedig: a bocskor orrában.

Ne higgy a legénynek, a hamis hitünek,
Mert megcsal ő téged,
Széles pántlikákkal, apró édes csókkal,
Zörgő mogyoróval, csattogó dióval,
Mézes beszédekkel, sűrű hazugsággal.
Mert én hittem neki, sűrű hazugságnak,
S immár csufja lettem az egész világnak.
Tudom, hogy fenmarad az emlékezetem,
Meddig a föld s világ, nem felejtnek engem;
Nem vettem én hasznát az én szépségemnek,
Csuffá tett az engem s csuffá az én végem:
Mert a halottnak is hármat harangoznak,
De Szabó Orsziknak egyet sem konditnak!»

-36-

A FOGOLY KATONA.

Leszállott a páva
Tengernek partjára,
Tengernek partjáról
Nagy török Császárnak
Dali udvarába.
Onnét szálla páva
- Kényes pávamadár
Tömlecz ablakára:
Ottan fúdogálá:
Szomoru énekit
Szomoru fogságban -
Egy székelly katona:
«Hej páva, hej páva!
Császárné pávája!...
Ha én páva volnék,
Jó reggel felkelnék,
Folyóvizre mennék,
Folyóvizet innám,
Szárnyim csattogtatnám,
Tollamat hullatnám.
Fényes tollaimat
Szép leány fölszedné,

Az ő édesinek
 Kalapjába tenné,
 Bokrétába kötné.»
 Hát ott üldögéle
 Czifra ablakába'
 Császár szép leánya,
 Gyöngé violája.
 Ahajt meghallotta
 Szomorú éneket
 Székely katonának.
 «Nyits ajtót, nyits ajtót,
 Fegyveres istráza!
 Császár szép leánya,
 Gyöngé violája,
 Tőled azt kívánja. -
 Ki vagy te, ki vagy te,
 Énekes katona?»
 «Nem látod: rab vagyok,
 Tértyig vasba' vagyok.
 Székely fiú voltam,
 Bátor fiú voltam;
 Most semmi sem vagyok
 S mégis a strázsának
 Számolni kell rólam.»
 «Velem jössz te mostan
 Énekes katona!»
 «Hova menjek én el,
 Császár szép leánya?»
 «Czifra palotámba,
 Éjjeli szállásra.»
 «Nem látod: rab vagyok?
 Tértyig vasba' vagyok.»
 Ottan levéteté
 Nehéz vasat róla
 Fegyveres strázsával;
 Ottan átölelé
 Szegény székely legént
 Két gyenge karjával.
 Onnét elvezeté
 Czifra palotába,
 Ottan lefekteté
 Puha selyem-ágyba.
 «Enyém vagy te mostan
 Szép fogoly katona!»
 «Van nekem szeretóm,
 Császár szép leánya!»
 Ajtón hallgatózék
 A nagy török császár.
 «Nyits ajtót egyszerre,
 Beste-lélek lánya!»
 Jaj, nem nyitá ajtót,
 Berugá a császár,
 A nagy török császár.
 Székely katonának
 Ott fejét elvette,
 Testét a tengerbe
 Belé is vetette.
 «Hát te beste-lélek!
 Három halál közül
 Melyiket választod?
 Vizbe vettesselek?
 Megégettessenek?
 Vagy halálig tartó
 Tömleczre vessenek?»

Jaj hiába kéri
 Császár szép leánya,
 - Gyöngé violája -
 A nagy török császárt.
 Vizbe nem vetteté,
 Tűzbe nem vetteté,
 Záratá toronyba,
 Szomorú fogságba.

Onnét siratózá

Szép fogoly katonát,
Onnét fúdogálá
Szomorú éneket
Székely katonának.
Szomorú énektől
Éjjel sem alhaték,
Nappal sem nyughaték
A nagy török császár.
«Hozzatok élémbe,
Beste-lélek lányát!»
Eleibe vitték.
«Hát te mit énekelsz,
Beste-lélek lánya?
Éjjel nem alhatom,
Nappal nem nyughatom.»
«Szomorú éneket
Székely katonának.»
«Egyszerre vigyétek
A tűzbe vessétek!»
Egyszeribe vitték,
A tűzbe vetették.
Tűz meg nem égette
Császár szép leányát,
Gyöngé violáját.
«Egyszerre vigyétek,
Tengerbe vessétek
Beste-lélek lányát!
Székely katonához!»
Egyszeribe vitték,
Tengerbe vetették,
Tenger befogadta,
Szépen eltakarta,
Székely katonával
Egy helyre habarta
Császár szép leányát,
Gyöngé violáját!

-39-

BIRÓ MÁTÉ.

Ne menj el, ne menj el,
Híres Biró Máté!
Maradj a Rikába',
Ne menj a városba,
Király városába
Királylány rabolni.
Király szép leánya
Hej, nem neked való!
Selyem a ruhája,
Halovány orczája;
Liliom dereka
Nem erdőre való!
«Féket a fejébe,
Gyémántkőves féket
Legjobbik lovamnak!
Még ma el kell hoznom
Király szép leányát,
Gyöngé Ilonáját.»

Ne menj el, ne menj el,
Híres Biró Máté!
Menj legalább este,
Ne menj fényes reggel.
Otthon van a király
Fényes nagy sereggel.
«Nyerget a lovamra,
Legjobbik lovamra,
Szép aranyos nyerget!
Az a fényes sereg
Nem jár a nyomába
Király leányának,
Gyöngé Ilonának.»

Jaj, hiába kéri
Tizenkét legénye
Híres Biró Mátét,

-40-

-41-

Rablók kapitányát.
Sárga paripáján
Aj csak elváltata
Király városába,
Királylány rabolni.

*

Ihol jó, ihol jó,
Szép király kisasszony,
Szép selyem ruhába.
Kinek minden szála
Meg van aranyozva,
Kinek hosszúságát
Három leány hozza.

Fordulj meg, fordulj meg,
Hires Biró Máté!
Nem lesz ma jó dolgod:
Sárga lovad horkol.
«Csak tüsszköl a portól.»
Fordulj meg, fordulj meg,
Hires Biró Máté!
Lovad ágaskodik:
Bizony rosszat érez.
«Éles zabbal jól tartották,
Sátés fúvel megvakarták,
Azért ágaskodik,
Azért bokrosodik.»

Jaj, nem fordul vissza
Hires Biró Máté.
Vágtat egyenesen
Király lány elébe,
Templom ajtajához.
Szép gyengén fölkapá
Király szép leányát,
Gyöngé Ilonáját
Aranyos nyergébe,
S elváltata véle
Rablók tanyájára,
Rika erdejébe.

*

«Jó napot, jó napot,
Tizenkét szép legén!»
Neked is jó napot,
Hires Biró Máté!
«Hamar megjártam-e,
Tizenkét szép legén?»
Jó hamar megjárád,
Hires Biró Máté!
Ott szépen levevé
Aranyos nyergéből
Király szép leányát
Szőke Ilonáját
Szépen lefekteté
Puha moha-ágyra,
Ottan megölelé,
Ottan megcsókolá,
Két erős karjával
Gyengén átkarolá
Király szép leányát,
Gyöngé Ilonáját
Hires Biró Máté,
Rablók kapitánya.

Nézz ki csak az utra,
Hires Biró Máté!
«Mért néznék, mért néznék,
Tizenkét szép legén?»
Nem mondók-e neked,
Hires Biró Máté!
Király szép leánya,
Hej, nem neked való.

Selyem a ruhája,
Halovány orczája;
Liliom dereka
Nem erdőre való!
«Mit beszélsz, mit beszélsz,
Tizenkét szép legén?»
Kelj föl az ágyadból
Hires Biró Máté!
Ahajt jó a király
Fényes nagy sereggel.
Hires Biró Máté
Felszökik az ágyból,
Puha moha-ágyból.
Keresi a kardját,
Aj de nem találja;
Keresi a lovát,
Aj! azt sem találja.
«Csak ti ne hagyjatok,
Tizenkét szép legén!»
Aj! az is elfút a
Tizenkét szép legén.

*

Add meg magad egybe,
Hires Biró Máté,
Rablók kapitánya!

*

Jaj mért nem hallgaték
Legényim szavára!
Mért nem fordulék meg,
Mikor lovam horkolt,
Mikor ágaskodék,
Mikor bokrosodék
Sárig szín paripám!

Szépen közbe vették
Király katonái,
Ott összekötözték,
Nehéz vasba verték,
Király városába'
Mély tömlöczbe vették.
Onnét fúdogálá
Estétől reggelig
Hires Biró Máté
Szomorú énekét:

«Ne menj el, ne menj el,
Hires Biró Máté!
Maradj a Rikába,
Ne menj a városba,
Király városába
Király lány rabolni.
Király szép leánya
Hej, nem neked való!
Selyem a ruhája,
Halovány orczája;
Liliom dereka
Nem erdőre való!»
Ablak alá méne
Király szép leánya,
Gyöngé Ilonája.
Onnét meghallgatá
Szomorú énekét
Rabló kapitánynak.
Onnét haza méne
Király szép leánya.
Sirva fekvék le
Szép selyem ágyába,
Zöld selyem vánkösát
Könnyével öntözé
Hires Biró Mátét
El nem feledheté
Király szép leánya,

GÖRÖG ILONA.

«Bizony csak meghalok,
Anyám, édes anyám!
Görög Ilonáér'.
Bizony csak meghalok
Karcsu derekáér';
Karcsu derekáér';
Piros orczájáér';
Piros orczájáér',
Dombos ajakáér';
Dombos ajakáér',
Gömbölyü faráér'
A lenvirág szemü
Görög Ilonáér'.»

«Ne halj fiam, ne halj,
Zetelaki László!
Csinálatok néked
Olyan csudamalmot,
Kinek első köve
Béla gyöngyöt járjon,
A második köve
Sustákat hullasson,
A harmadik pedig
Szép suhogó selymet.
Oda is eljőnek
Szüzek, szép leányok,
Csudamalom látni.
A tied is eljő
Csudamalom látni
- Szép Görög Ilona.»

«Ereszsen el anyám,
Édes lelkem anyám!
Csudamalom látni.»
«Ne menj fiam, ne menj,
Szép Görög Ilona!
Megvetik a hálót,
Megfognak a halat.»

«Bizony csak meghalok
Anyám, édes anyám!
Görög Ilonáér'.
Bizony csak meghalok
Karcsu derekáér';
Karcsu derekáér',
Piros orczájáér';
Piros orczájáér',
Dombos ajakáér';
Dombos ajakáér',
Gömbölyü faráér',
A lenvirág-szemü
Görög Ilonáér'.»

«Ne halj fiam, ne halj,
Zetelaki László!
Csinálatok neked
Olyan csudatornyot,
Kinek szélessége
Dunapartig érjen,
Kinek magassága
Az egekig érjen.
Oda is eljőnek
Szüzek, szép leányok
Csudatorony látni,
A tied is eljő
Csudatorony látni,
Szép Görög Ilona.»

«Ereszsen el anyám,
Lelkem édes anyám!
Csudatorony látni.»

«Ne menj fiam, ne menj,
Szép Görög Ilona!
Megvetik a hálót,
Mefogják a márnát.»

«Bizony csak meghalok
Anyám, édes anyám!
Görög Ilonáért.
Bizony csak meghalok
Karcsu derekáér’;
Karcsu derekáér’,
Dombos ajakáér’;
Dombos ajakáér’,
Piros orczájáér’;
Piros orczájáér’,
Gömbölyü faráér’
A lenvirág szemü
Görög Ilonának.»

«Halj meg fiam, halj meg,
Zetelaki László!
Oda is eljőnek
Hires szép leányok
Csudahalott látni.
A tied is eljő
Csudahalott látni,
Szép Görög Ilona.»

«Édes lelkem anyám,
Ereszsen el engem
Csudahalott látni,
Csudahalott látni,
Ki érettem meghót.»
«Ne menj fiam, ne menj,
Csudahalott látni;
Megvetik a hálót,
Mefogják a márnát,
Anyjától elviszik
Szép Görög Ilonát.»

*

Nem hallgat anyjára,
Bémegyén a házba,
Ottan felöltözik
Kék selyem ruhába.
A lábába húza
Piros, patkós csidmát,
A fejére köte
Piros selyem ruhát,
Elejibe köte
Fejér előkötőt.

«Kelj fel fiam, kelj fel,
Zetelaki László!
Kiér’ te meghótál,
Az uton jődögél.
Kelj fel fiam, kelj fel,
Zetelaki László!
Kiér’ te meghalál,
Belépék a házba!»

*

Láttam én halottat,
De ilyent soha sem,
Kinek az ő lába
Felszökőleg álljon,
Kinek az ő karja
Ölelőleg álljon;
Kinek az ő szája
Csokolólag álljon,
Ki föl is ébredjen,
Csak én megcsokoljam!

DANIEL IMRE.

Maradj itthon, maradj, én édes jó uram,
Látod beteg vagyok, könnyen meghalhatok
Nyitott szempilláim nem lesz, ki befogja,
A ki megölelje, a ki megcsókolja,
Ha már te is elmégy, ujszülött fiamat!
- Jaj nem maradhatok, drága feleségem,
Még tegnap kaptam a czitáló levelet
Nagy vörös pecséttel a fejedelemtől,
Abba vagyon írva: egyszeribe menjek!

Kesereg az asszony, jaj de nem hallgatja
Jó Daniel Imre
Otthon csak azt mondja: Megyen Fejérvárba,
De nem oda megyen.
A szomszéd faluba vagyon egy szép asszony,
Ahhoz járogat ő.
Beugrat a kapun, a szép asszony várja
Tyúkos vacsorára; tölti poharába
Piros színű borát, orczájára rakja
Szerelmetes csókját.

Reggelig mulatna ott Daniel Imre,
Ha meg nem érkezne puskásan a gazda.
Ott keresztül lőtte; testit a Vargyasba,
A Vargyas vizébe beléeresztette.

Vágtat a paripa a Vargyasra inni,
Hej, de nem ihatik: vér vagyon a vízbe.
A Daniel vére.
Haldoklik az asszony; nyitott szempilláit
Nincs, a ki befogja, - a ki vigasztalja,
A ki megcsókolja most született fiát.

BIRÓ SZÉP ANNA.

Aj Biró szép Anna ablakba ül vala,
Hímit varrja vala fekete selyemmel,
Hol selyme nem érte, könnyeivel tötte,
De ki es tekinte egyszer az ablakán.
Hát ott sétál vala három hajdu legén;
Szóval felfelelé aj Biró szép Anna:
«Hova valók vagytok három hajdu legén?»
«Aj bizon mi vagyunk mező-madarasi.»
«Hallottátok hirit az én édösömnek,
Az én édösömnek, Hajdu Benedöknek?»
«Aj bizon hallottuk, igen jó barátunk,
Igen jó barátunk s kinyeres pajtásunk.»
Szóval felfelelé aj Biró szép Anna!
«Ha tü nem bánátok s ha tü akarnátok,
Magam es elmennék az én édösömhöz,
Az én édösömhöz, Hajdu Benedökhöz,»
Szóval felfelelé nagyobb hajdu legén:
«Jaj de hogy nem bánjuk, igen is akarjuk.»
Mindjár' felöltözik aj Biró szép Anna:
Nyakába veté a szép selyem szoknyáját,
Eleibe tette fátyol karinczáját,
Tiz ujjába huzta tiz arany gyűrűjét,
Jobb felől zsebibe háromszáz aranyát,
Bal felől zsebibe három száz forintját.
Se szél nem fuvinta, se ág nem csapinta,
Még is elhasada fátyol karinczája.
Szóval felfelelé az ő édes anyja:
«Ne menj el, ne menj el én édös leányom,
Mert nem lősz szöröncsés a te utazásod.»
Mégis csak elmöne aj Biró szép Anna,
Ők is mönnek vala röngetög havason,
Röngetög havason, röngeteg erdőkön.
Szóval fölfelelé aj Biró szép Anna:
«Jaj én úgy ihatnám, hogy szinte möghalok!»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Várj kicsit, nem sokat aj Biró szép Anna!
Elmegyünk, elmegyünk rózsza mezejibe,
Rózsza mezejibe, rózsabokor alá.»
Mindaddig menének, mig oda érének,
S ők es leülének rózsabokor alá.

Szóval fölfelelé aj Bíró szép Anna:
«Jaj én úgy alhatnám, hogy szinte meghalok,
Ha tő nem bánátok, ha tő akarnátok,
Egy csöppött alunnám rózsabokor alatt.»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Jaj dehogy nem bánjuk, igen is akarjuk.»
Ekkor elaluvék rózsabokor alatt.
Aval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Öljük meg, öljük meg aj Bíró szép Annát.»
Szóval fölfelelé kisebb hajdu legén:
«Ne öljük meg szegént, hagyjuk meg életét,
Hagyjuk meg életét, hadd jöjön el velünk.»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Ha őt meg nem öjük, öjünk meg tégedet!»
Meg es csak megölik aj Bíró szép Annát,
Róla le es veszik dárága gunyáját.
Ők es mennek vala röngetög havason,
Távulról meglátták Hajdu Benedököt:
Szóval, fölfelelé aj Hajdu Benedök:
«Hova valók vagytok három hajdu legén?»
«Aj bizon mi vagyunk mező-madarasi.»
«Hát ti hol kaptátok dárága gunyákat?»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Hát bizon mi kaptuk Barassó piacznán,
Barassó piacznán kótya-vetyén kaptuk.»
Szóval fölfelelé Hajdu Benedök is:
«Hazudtok, hazudtok mert én jól ismerem!»
Fölütte a kardját s belé ereszködött.

BÍRÓ SZÉP ANNA.

(Változat.)

Ehol eszik-iszik három szép katona,
Aj, Bíró Pannának kötött kapujába',
Azon csak kimene, aj, Bíró szép Anna.
„Hova valók vagytok három szép katona?“
„Nem is igen közel, nem is igen messzi,
Csak a Maroson tul mező-detrehemi.‘
„Hát ismeritek-e az én édesemet,
Az én édesemet, Hajdu Benedeket?“
„Ismerjük, ismerjük, jó legény barátunk,
Jó legény' barátunk, kenyeres pajtásunk.‘
«Valamit izennék, megmondanátok-e?
Valamit küldenék, oda adnátok-e?»
„Mű bizon nem viszünk, nem is mondunk semmit,
Jöjj el te is velünk Mező-Detrehemig.‘
«Várjatok hát kicsit három szép katona,
Míg felöltözködöm innepi gunyámba;
Innepi gunyámba, vont-arany szoknyámba.
Kajszen katrinczámba, szép piros csizmámba.
Fátyolkeszkenőmet kössem a fejemre,
Kevés költő pénzem tegyem a zsebembe.»
Mikor menyen vala udvar közepéig,
Fátyolkeszkenője elhasada végig.
Aj, Bíró szép Anna, szóval kérdi vala:
„Anyám, édes anyám, mi legyen az oka?
Ág nem érintette, szél nem fuvintotta,
Szép fátyolkeszkenőm még is elhasada.‘
Szóval így felele az ő édes anyja:
«Ne menj el, leányom, nem igen jó jel az.»
„Biz elmenyek anyám, aj én édes anyám,
Hogy lássam még egyszer az én kedves mátkám.‘
Mennek, mennek addig, mennek jó darabig,
Míg egyszer eljutnak a jegenyefáig;
Szóval mondja vala a nagyobb katona:
„Üljünk le, üljünk le, aj Bíró szép Anna,‘
«Bizon nem ülök én, bizon nem ülök én,»
Mennek, mennek addig, Czitrom patakáig;
Míg ismét így szóla nagyobbik katona:
„Üljünk le, üljünk le, aj Bíró szép Anna,‘
Ahajt leülének, hogy megnyugonnának,
Hogy megnyugonnának, ennének, innának,
Álomba borúla aj Bíró szép Anna,
Sugni-bugni kezde nagyobbik katona:

,Öljük meg, öljük meg, kedves jó barátim,
 S osztozzunk a pénzin, drága szép gunyáin.'
 Szóval mondja vala a nagyobbik társa:
 «Bizon nem bánom én, bizon nem bánom én.»
 Szóval mondja vala az ő kisebb társa:
 «Bizon nem ölöm én, bizon nem ölöm én.»
 «Bizon ha nem ölöd, ölünk mi tégedöt.»
 ,Bizon nem bánom én, bizon nem ölöm én.'
 Hallá álomneszszel, haj Bíró szép Anna,
 ,Ne ölj meg, ne ölj meg, három szép katona,
 Háromszáz forintom, azt is nektek adom,
 Azt is nektek adom s senkinek se mondom.'
 A nagyobb katona bicskát elékapá,
 Hasának akasztva torkáig hasitá.
 A holtról lefoszták a sok drága gunyát,
 Kardokra facsarták s karokra hajíták.
 Hajdu Benedek is felnyergelé lovát,
 Felnyergelé lovát, hogy kövesse utját.
 Felfordula frissen piros pej lovára,
 Ugy hántassa magát a Maros partjára,
 A Maros partjára, egy fa árnyékába,
 Ott reá bukkan a három katonára.
 ,Jó napot, jó napot, hajdulegényeknek!
 «Jó napot, jó napot, Hajdu Benedeknek!»
 Szóval felkérdezi nagyobb hajdulegényt:
 ,Honnan jötök mostan három hajdulegény?'
 «A Maros vizin tul Nyárád vize mentin
 Temetésen voltunk, nénénk temetésin.
 Onnan hozzuk mostan, a mit itt nálunk látsz.
 Háromszáz forintot s a sok ékes gunyát.»
 ,Ismerem, ismerem, a sok ékes gunyát,
 Bizon megöltétek aj Bíró szép Annát.'
 Szóval mondja vala nagyobb hajdulegény:
 «Bizon nem öltük mi, bizon nem öltem én.»
 Szóval mondja vala az ő nagyobb társa:
 ««Bizon nem öltük mi, bizon nem öltem én.»»
 Szóval mondja vala az ő kisebb társa:
 «Bizon megölték ők, bizon megölték ők.
 Ingem is akartak, de ingem elhagytak,
 Ingem is akartak, de ingem elhagytak.»
 Hajdu Benedek is megragadá őket,
 Jertek a bíróhoz, - vasba verék őket;
 Még egyszer fordula kisebbik pajtáshoz:
 ,Vigy el ingem, vigy el, én kedves mátkámhoz,
 Pej paripám tiéd nyereg szerszámokkal,
 Ékes öltözetem háromszáz forinttal,
 Csak vezess el éngem, csak mutasd meg nekem,
 Hol van az én mátkám, az én szép jegyesem?'
 Mennek, mennek addig, Czitrom patakáig,
 A keserves gyászos nagy halom sirjáig,
 A mikor meglátta az ő kedves párját,
 Az ő kedves párját, Bíró szép Annáját:
 Nem sírt, nem könnyezett, csak csókolja vala,
 Csak csókolja vala, s szóval mondja vala:
 ,Vérem a véreddel egy patakot folyjon,
 Lelkem a lelkeddel mennyországba jusson.'
 Azzal az ő kardját csak hamar felüté
 S bele ereszkedék szép mátkája mellé.

KIS-GERGŐ ISTVÁNNÉ.

«Uram édös uram, édös jámbor uram!
 Ereszsz el engemet, igen szépen kérlek,
 Legkissebb leányod' látogatására;
 Hallottam felőle, nem szánja a szegént!»
 El is indula, reá is találá,
 Kapuban áll vala legkissebb inassa.
 «Inasom, inasom, én édös inasom.
 Mondd meg asszonyodnak, ne sajnáljon tőlem,
 Ne sajnáljon tőlem egy szelet kenyeret,
 Egy szelet kenyeret, s egy kis pohár vizet.»
 «Asszonyom, asszonyom! édes asszonyom!
 Azt mondja egy koldus, ne sajnáljon tőle
 Egy szelet kenyeret, s egy kis pohár vizet.»

«Mint sem kenyeremet egy koldusnak adnám,
Komondor kutyámnak oda hajitanám:
Mintsem a vizemet egy koldusnak adnám
Palotám földjével inkább föliratnám.»
«Hallod-e hallod-e, te nagyságos asszony!
Mikor leány voltál, ki leánya voltál?»
«Kis-Gergő Istvánné legkissebb leánya.»
«Bizon ha te voltál legkissebb leánya,
Úgy hát én is vagyok az ő hütös társa.»
«Te vagy-e, te vagy-e lelkem édes anyám?
Gyere be, gyere be, sietve jere be!
Csinálatok neked jó köményes levet,
Adok neked, adok, patyolat gyolcs inget,
Neked adom, neked, irott palotámot,
Neked adom, neked, gyontáros hintómot,
Neked adom, neked, hat szép paripámot.»
«Köményes levedet egye meg a kutya,
Patyolat-gyolcs inged, fujja el a nagy szél,
Irott palotádót égesse meg a tűz,
Gyantáros hintódot egye meg a rozstda,
Hat szép paripádót verje le döghalál,
Nem kell nekem semmid, te magad sem kelleszsz,
Maradj csak magadnak szép nagyságos asszony!»

-56-

MÓNUSI JÁNOSNÉ.

Ablakba' könyököl Mónusi Jánosné,
Ott himet varr vala fekete selyemmel,
Hol selyme nem éri, a könnyivel tölti.
Lábával rengeti kis futkosó fiát:
«Beli fiam, beli, Mónusi Samuka,
Beli fiam, beli. Mónusi Samuka,
Ha az Isten neked emberkort ad érni,
Ne hídd te apádnak a Mónusi Jánost,
Hanem hídd apádnak a dersi főbirót.»
Ajtóban hallgatá jó Mónusi János:
«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»
«Mindjárt megnyittatom édes, jámbor uram!»
És Mónusi János berugá az ajtót.
«Meg ne tagadd asszony mostan beszédedet!»
«Nem tagadom uram, a szolgálót hittam.»
«Megtagadád asszony úgy-e beszédedet?
Meghagyom életed, hogy ha nem emlited
A dersi főbirót, de ha megemlited
A fejét vétetem ő néki és neked!»
«Dehogy nem emlitem, el sem is felejttem,
Az eszemből soha, soha ki nem vetem.
Fejem a fejével egy gödörbe hulljon,
Vérem a vérével egy patakot mosson,
Lelkem a lelkével Isten előtt álljon!»

És Mónusi János haragra gyulada,
A dersi főbirót rögtön elhivatja,
A dersi főbiró a mint oda ére
Mind a kettőt egybe állította térdre.
És mind a kettőnek fejét elütteté,
És mind a kettőt egy gödörbe teteté.

-57-

BETLEN ANNA.

Sárosi Mihály, Betlen János
Egy asztalnál ülnek vala,
Együtt esznek, isznak vala,
Együtt beszélgetnek vala. -
Szóval mondja Sárosi Mihály:
«Hallja-e kend, kedves komám,
Fenyitse meg kend a hugát,
Éjtszakának ideiben
Ne járjon az istálóba.
Kocsisomot szeretgeti
Hiv paripám ébresztgeti.» -
«Hallja-e kend, kedves komám,
Az én hugom jámbor leány.»
Szóval mondja Sárosi Mihály:

«Meg mutatom jámborságát
Két karomnak erejével,
Fényes kardomnak, élével.»
Hallja kapu csikorgását,
Magos patkó kopogását,
Selyem szoknya suhogását.
Mindgyárt ment az istállóba,
Az istálló ajtajába.
Szóval mondja kocsissának:
«Nyisd ki kocsis az ajtódat:»
«Nem nyithatom, kedves gazdám,
Szabadon van hiv paripám,
Ha kinyitom elszalasztom,
Tudom soha meg sem fogom.»
Úgy megrúgá az ajtaját
Hogy két felé esék mindgyárt.
Hát ott vagyon Betlen Anna.
Kardját belé akasztotta,
Selyem szoknya elhasada,
Piros vére kicsordula. –
Haza méne Betlen Anna,
Lefekvék a vetett ágyba.
Reggel oda ment az ágya:
«Mi lelt, mi lelt Betlen Anna?»
«Aj mi nem lelt, kedves ángyom!
Béhágék a kőkertembe,
Rózsabokor megakaszta,
Selyem szoknya elszakada,
A vér mingyát kicsordula.
Talpig vagyok aludt vérben,
Magam pedig haló félben.»
«Hallod-e te Betlen Anna!
Áll ki te az udvarodra,
Imádkozzál az Istennek,
Bocsássa meg bűneidet.»
Ángyom, ángyom, kedves ángyom,
Mossanak meg ürmös borba,
Takarjanak gyenge gyolcsba,
Küldjenek ki Kolozsvárra,
Vegyen minden példát róla,
Az árvának hogy van dolga.

-58-

JULIA.

Julia szép lány egykoron kimene
Búzavirág szedni, a búza mezőbe;
Búzavirág szedni, koszoruba kötni,
Koszoruba kötni, magát ott mulatni.
Fel is feltekinte a magas egekbe:
Egy szép gyalog ösvény hát ott jődögél le.
Azon ereszkedék fodor fehér bárány,
A napot s a holdat szarva között hozván;
A fényes csillagot a homlokán hozta,
Két szép arany perecz, aj! a két szarvába.
Aj! a két oldalán két szép égő gyertya,
Mennyi szőre, szála, annyi csillag rajta.
Szóval mondja neki fodor fehér bárány:
Meg ne ijedj tőlem, Julia szép leány!
Mert most esett hűjja szüzek seregének,
Ha eljőnél velem, én oda vinnélek,
A mennyei karok, a szent szüzek közé,
Hogy betelnék veled azok kegyes rendje.
A mennyei kulcsot adnám a kezedbe,
Első kakasszókor jőnék nézésedre,
Másod kakasszókor téged megkérnélek,
Harmad kakasszókor téged elvinnélek.

-59-

Az anyjához fordul Julia szép leány,
Szóval mondja neki: anyám, édes anyám!
Én is csak kimenék, búzavirág szedni,
Búzavirág szedni, koszoruba kötni,
Koszoruba kötni, magamat mulatni,
Fel is feltekinték a magas egekbe:
Egy szép gyalog ösvény hát ott jődögél le.
Azon ereszkedék fodor fehér bárány,

A napot s a holdat szarva között hozván;
A fényes csillagot a homlokán hozta,
Két szép arany perez, aj! a két szarvába.
Aj! a két oldalán két szép égő gyertya
Mennyi szőre, szála, annyi csillag rajta.
Szóval mondja nekem fodor fejr bárány:
Meg ne ijedj tőlem, Julia szép leány!
Mert most esett híja szüzek seregének,
Ha elmennék vele, hogy oda vinnének,
A mennyei karba, a szent szüzek közé,
Hogy betelnék velem azok kegyes rendje.
A mennyei kulcsot a kezembe adja,
Első kakasszókor jönnek látásomra,
Másod kakasszókor engemet megkérnek,
Harmad kakasszókor engemet elvisznek.

Sirass, anyám, sirass, éltemben hadd halljam,
Hadd halljam éltemben, hogy siratsz holtomban
«Leányom, leányom! Virágos kertemben
Első raj méhemnek gyenge lépecskéje,
Gyenge lépecskének sárguló viaszsa,
Sárga viaszszának földön futó füstje,
Földön futó füstje s mennybe ható lángja!

A mennyei harang huzatlan szólalék,
A mennyei ajtó nyitatlan megnyilék,
Jaj! az én leányom oda bevezeték.»

GÁL FERUS, GÁL GÁSPÁR.

Nemes Alfaluban egy özvegy aszszonynak
Vala két szép fia: Gál Ferus, Gál Gáspár.
Dali szép ifiak, mint két szép virágszál.
«Istenem, Istenem, hogy történék dolgunk
A kerek mezőben, a nagy Bodza mellett,
Egy vörös pipáért, egy dézsüs⁵⁾ oláhért!
Isten megfizesse, kedves édes anyám,
Hogy kilencz hónapig a méhedben hordtál,
Kilencz hónap után a világra hoztál.
Mikor förösztgettél gyöngye meleg vízbe,
Förösztgettél volna lobogó melegbe;
Mikor takargattál gyöngye gyölcs ruhába,
Takargattál volna tüzes parázsába;
Mikor sirdogáltál rengő bölcsöm mellett,
Sirdogáltál volna a koporsóm mellett.
Isten megfizesse, Gál Katalin néném
Ennyi rabságunkban, hogy minket tápláltál,
Étellel, gyertyával, szép fehér ruhával,
Isten megfizesse, Gál Amburus bátyám,
Ennyi rabságunkban még hozzánk se jártál.
Mikor szántogattunk Bodza vize mellett,
Akkor tanítottál, hogy üssük az oláht.
Istenem, Istenem, hogy történék dolgunk
A kerek mezőben, a nagy Bodza mellett,
Egy veres pipáért, egy dézsüs oláhért!
Megirták már nekünk az úti czédulát,
Hogy ne nyomjuk többé az alfali utcát,
Mégkötötték nekünk a végső bokkrétát,
Veresből, fehérből, tiszta feketéből.
Látod édes öcsém ezt a töltött tyukot,
Ezt a töltött tyukot, hogy ennek nincs feje:
Holnap nyolcz órakor így lesz a mi dolgunk.»

BUDAI ILONA.

Budai Ilona ablakba könyökle,
Hallja, hogy ellenség rabol a környékbe.
Csak eszibe juta kéncsös küs ládája
S kéncsös küs ládáját hóna alá fogja.
Hajadon küs lányát jobb kezén vezette,
Futkosó küs fiát bal kezére vötte.

Megyén, megyén, megyén sűrű fenyves erdőn,
Egy föl hagyott úton, sötét röngetegön.

Hát mintha hallaná lovak dobogását
S csakhamar letörszi hajadon kűs lányát.
Hajadon kűs lánya ilyenképpen síra:
«Anyám, édös anyám, ne hagyj el az utba!
Essék meg a szűved, ne hagyj itt engömet!»
«Bizon itt hagylak én, leányom, tégödet,
Mert leány helyébe leányt ad az isten,
De pénzem helyébe ingyen nem ad isten.»

Megyen, tovább megyen sűrű fenyves erdőn,
A fölhogott úton, sötét röngetegön.
Hát mintha hallaná lovak dobogását,
S csakhamar letörszi futkosó kűs fiát.
Futkosó kűs fia ilyenképpen síra:
«Anyám, édös anyám, ne hagyj el az utba,
Essék meg a szűved, ne hagyj itt engömet!»
«Bizon itt hagylak én, édös fiam tégöd,
Mert fiu helyébe fiut ad az Isten,
De pénzöm helyébe ingyen nem ad isten.»

Megyen, tovább megyen sűrű fenyves erdőn,
Az elhogott úton, sötét röngetegön,
Mig eljuta végre egy szép tágas rétre,
Hát egy bival tehén azon jöddögél le,
Az idei bornyát szarva között hozta,
A tavalyi bornyát maga után rítta.
Ezt hogy megpillantá Budai Ilona,
A földre borúla, keservesön síra,
Keservesön síra, kárhoztatá magát:
«Az oktalan állat nem hagyja el bornyát.
Istenem, istenem, én édös istenem,
Hát én lelkös lévén, hogy hagyám gyermekem?»
Avval visszafordult a nagy fenyves erdőn,
Az elhogott úton, sötét röngetegön;
Csakhamar elérte s oda nyujtá ujját
S híni kezdé szépön az ő kicsi fiát.
«Bizon nem mögyök én, mert nem voltál anya,
Ha a löttél vóna, itt nem hagytál vóna!»
Megyen, tovább megyen a nagy fenyves erdőn,
A fölhogott úton, sötét röngetegön;
Csakhamar elérte s oda nyujtá ujját,
S híni kezdé szépön hajadon kűs lányát.
«Bizon nem mögyök én, mert nem vótál anya,
Ha a löttél vóna, itt nem hagytál vóna.»

Hogy ezt így hallotta, ilyenképpen síra:
«Immár olyan vagyok mint ut mellett a fa;
A ki ott elmegyén, ágaimat rontsa,
Ágaimat rontsa s a sárba tapossa.»

A KURUCZ KORSZAK NÉPBALLADÁI

KEREKES IZSÁK.

Hallottad-e hirét a hires Szebennek,
A hires Szebennek s a hires Mohának,
A Mohában lakó Kerekes Péternek,
S Kerekes Izsáknak, ő felnött fiának?
Ez egyszer ittason ment az istállóba,
Ott is lefekűvék a lovak jászlyába.

Egyszer csak kimene az ő édes apja
A tornácza s lenéz onnan a határra.
Hát bizony jóddögél nagy fekete sereg,
Úgy látszik messzűnne mint a setét felleg,
Nem tudják, miféle, kurucz-e vagy labancz,
De még is gondolják: a szebeni ráczok.

Ekkor csak lemene Izsák édes apja
A lovak jászlyához s ilyen szókkal mondja:

«Kelj fel, fiam, kelj fel, jó Kerekes Izsák!
Mert bizony jódögél nagy fekete sereg,
Úgy látszik messzünnen mint a setét felleg,
Nem tudjuk, miféle, kurucz-e vagy labancz,
De mégis gondoljuk: a szebeni ráczok.»

Ekkor megfordula az első álmából,
De mégsem kele fel a lovak jászlyából.
Másodszor kimene az ő édes anyja,
S ilyen szókkal költi igen hamarjába:
«Kelj fel, fiam, kelj fel jó Kerekes Izsák!
Mert bizony jódögél nagy fekete sereg,
Úgy látszik messzünnen, mint a setét felleg,
Nem tudjuk miféle, kurucz-e vagy labancz,
De mégis gondoljuk: a szebeni ráczok.»

Ekkor megfordula második álmából,
De még sem kele fel a lovak jászlyából,
Harmadszor kimene szép gyönyörű mátká
A tornácba s mindjárt lenéz a határra.
Hát jó az ellenség igen hamarjába',
És leszalada ő a lovak jászlyához,
És így kezd beszélni a kedves urához:
«Kelj fel, szivem, kelj fel; itt van az ellenség,
Nem tudjuk, miféle, kurucz-e vagy labancz.
De mégis gondoljuk: a szebeni ráczok.»

És ekkor felugrék jó Kerekes Izsák,
Igen hamarjába' a lovát kihozák,
Felköté a kardját mindjárt oldalára,
S felfordula szépen jó barna lovára,
És visszatekinte s ilyen szókkal beszélt:
«Kiontatom vérem apámért, anyámért,
Megöletem magam szép gyűrűs mátkámért,
Meghalok én még ma magyar nemzetemért.»

E szók után lovát sarkantyúba kapja,
S az ellenség felé nagy bátran ugratja:
Hát jőnek a ráczok, ő meg előttök van,
Kard-emelve vágat igen iszonyuan.
«Add meg magad, add meg, jó Kerekes Izsák'.»
- A ráczok előre neki azt kiáltják -
«Látjuk, hogy vitéz vagy, de csak egyedül vagy,
A reménység téged most mindjára itt hagy,
Akár mint mesterkedj', a mi kezünkbe vagy!»

«Mit adok rajtatok, ha egyedül vagyok!
Kard nem jár meg engem, akár mint vágjatok.»
Mond Kerekes Izsák s vagdal jobbra-balra.
Hullatja a ráczot a kardja egymásra,
Egy elémentébe' gyalog ösvényt vága,
És visszajöttébe szekerutat nyita,
De ekkor megbotlék a lovának lába,
Ő meg a lováról a földre borúla.

Jó Kerekes Izsák így járt a lovával,
A ráczok pediglen karddal és dárdával
Vágják, ölik ötet s mindaddig göbődik,
A mig egyet sem rug s nem is vergőlődik.

Igy pusztították el Kerekes Izsákot,
A ki a kardjával levága sok ráczot.

OLÁH GECZI.

(A XVII. Század második feléből.)

Oh gyönyörű tavaszidő!
Szerencsétlen új esztendő!
Az kit akarsz megújítasz, -
Engem pedig szomorítasz.

Gyerünk alá jó katonák,
Az alföldre, Kecskemétre,
Ott próbáljunk jó szerencsét -
Talám Isten jobban adja!

Mennek vala az alföldre;
Oláh Geczi vitéz legény
Talál elől egy nagy őzet,
Mindjárt mondja fakó lónak:

«Édes lovam, fakó lovam
Érjük el amaz nagy őzet!»
Az fakó ló csak eléri,
Oláh Geczi csak ellövi.

Mindjárt mondja az urának:
«Uram, uram, Oláh Geczi –
Ne kergess én rajtam őzet,
Ha törököt nem fogsz, nem vágsz!»

Paripája mindaddig fut,
A mig ura ahhoz nem jut;
Habos tajték róla szakad,
Elesvén egy árkon akad.

«Vigy ki innét jó lovacsám,
Szépen nevelt jó maczkókám:
Hidd el, bizony meghízlallak,
Őz után már nem nyargallak.»

«Mondám, rajtam bátor szívvel
Pogányt vághatsz erős kézzel:
De te kételő töröddel,
Őzet úztél fegyvereddel.»

«Hozz ki mégegyszer jó lovam,
Meglátd: törökre lesz utam;
Bor, pecsenye lesz abrakod –
Nem leszen többé panaszkod.

Hordozd bátran bús szívemet,
Keresd fel régi kedvemet;
Hidd el, majd az pogány oszol,
Oláh Geczi az hol harcol!»

«Ülj fel hát, ne féj töröktől:
Én is hízom pogány vértől;
Terjeszd tovább nagy hiredet –
Keményítsd meg fegyveredet!

Látod hazád rontására
Népednek elrablására
Miként pogányság készülne –
Hogy bennetek elvesztene.»

«Éltem nem szánom hazámért,
Királyom maradásáért;
Hírem s nevem lesz nyereség,
Nem prédál többé ellenség.

Pórteleki⁶⁾ hazánk fénye,
Buga Jakab⁶⁾ nagy reménye,
Jászberényi⁶⁾ is népestől,
Majd hozzánk jön seregestől.

Ellenségünket töressük,
Mérges nyillal sértegensük;
Majd sok török test lesz eves –
Kiknek nem kell kávé-leves.

Minden vitéz józan légyen,
Hijában zsoldot ne végyen;
Szerezzen jó hirt népünknek –
E volt tárgya fegyverünknek.»

BEZERÉDI NÓTÁJA.

(1707. első feléből.)

Sárvár alatt sűrű berek a Csere;
Leskelődő labanczokkal van tele;

Sűrű berek még sincs annyi levele –
Mint a mennyi lompos labancz bújt bele.

Héja madár le-lecsap a fölyhőből...
Lovas labancz ki-kicsap az erdőből,
Kuruczot lát, hertelenül megpördül,
Tőrbe csalni úgy akarná, de nem gyün.

Kuruczokat Bezerédi vezeti,
Ki a kardját német hússal eteti,
A csújtárját⁷⁾ német vérrel festeti,
Tíz-husz rácza ha reágyün, csak neveti...

Bezerédi tánczoltatja a lovát,
Villogtatja rettenetös pallosát,
Dobot veret, fuvatja a trombitát,
Meg is indul, odacsap, meg hátat ad.

Bolond észszel a rácza magát elhivé;
Csak úgy árad a berekből kifelé,
Szép térhelyre Bezerédi kivivé,
Ott egyszersmind arczul fordul s vág belé.

Az német is kiözönlik rácza után,
Gyalog vagyon, a kurucz jó paripán;
Bezerédi híres serény kapitány:
Közre kapja, vágja, rontja szaporán.

Bezerédi híres vitéz kapitány;
Sarabolja-darabolja magyarán.
Az német is neki búsul egynihány,
Rája támad, lüvés esik az lován.

Bezerédi elvesztette az lovát,
Bukompanni megtalálta a nyomát;
Odaugrat, rázza hegyes dragonyát...
Bezerédi gyalog is nagy harczot ad.

Az sok labancz mikoron rárohana:
Bezerédi csak egyedül ott vala,
Jó kardjával hármát-négyet suhinta –
Németekben tágosságot úgy csapa.

Párduczbúrét az nyakából levonák,
De az árát életekkel megadák;
Odamennek egynihány jó katonák –
Dandárját az németnek ott megnyomák.

Több kurucz is, hogy meglátja ezeket,
Bátorodik, űzi, mint az ebeket...
Bezerédi maga űz egy sereget,
Sárvár felé úgy hajtják a németet.

A Rábában vértől hiznak az halak,
Véres vízben egymásra tátogatnak,
Dícsírgetik Bezerédit magoknak:
Hogy ő volna fundátora javoknak.

Német testek buritják az parragot,
Vadmadarak lakodalmat laknak ott;
Dícsírgetik Bezerédit, Baloghot:
Hogy nekik oly rakott asztalt rakatott.

Kél a szél, a fákat vígan legyinti;
Kuruczokat az jó Isten segíti, –
Országunkat még egyszer megépíti,
Német ebtől valahára megmenti.

NAGY BERCSÉNYI MIKLÓS.

(1708 június–július.)

Nagy Bercsényi Miklós, nemzetünk oszlopa.
Sok vitéz legénynek te vagy édes apja.

Szabadságkereső szegény magyarokat,
Te vezérled őket, az ő táborokat.

Nagy Bercsényi Miklós, hogy téged követtünk:
Sok diadalmakat ellenségen nyertünk!

-72-

Morvát és Bécsalját sokszor felnyargaltuk,
Ricsán generállal tánczát eljárattuk.

Storumberk generált bévittük Nyitrában,
Az sok ragadománt hordtuk mind Ujvárbán.

Ujvárbán katona szerencsét örüli, -
Kardját újabb harczra vígan köszörüli...

Hogy mikor Bercsényi zászlókat emeltet,
Felülőt fuvattat, rézdobot verettet:

Szép rendölt sereggel szálljon ki mezzőre
Vig kedvvel induljon ellenség földére.

Pihenő kvártélyba, fűvellő táborra,
Vág vize két partján száll az sok katona.

Járjad lovam, járjad Ujvárnak mezejét -
Hogy megszégyenítsük ellenség erejét!

Az álnok németet, az koborló ráczot,
Halomban vág hassuk mind dánust, horvátot!

Bőv Magyarországot hogy miért rabolják,
Égetik, pusztítják, igen kóborolják.

Németnek, magyarok, soha ne higgyetek!
Csak jól forgódjatok, csak emberkedjetek.

Segétsed Úr-Isten az te hiv népedet:
Szegény kuruczoknak adj győzödelmeket!

Ezerhétszáz fölött nyolczadik esztendő
Vitézek csillaga, hadakozó üdó...

Éneklém ezeket, nyúgován egykoron
Vág vizének partján, az soóki táboron.

-73-

A KÖLESDI HARCZRÓL.

(1708 szept. 2.)

A kölesdi harczon, a kölesdi harczon
Hej! én is ott voltam, elejének vágtam;
Elejének vágtam, közepét bontottam,
Mint kaszás az fűvet, döntöttem, rontottam.

Mikor Balogh Ádám a kardját emelte:
Sándor László akkor dandárt reávitte.
«Vedd fel, fiam, bátran németnek lövését,
Ne mutasd szivednek semmi röttenését,
Ne mutasd szivednek semmi röttenését!»

Mikor Balog Ádám a kardját emelte:
Szekeress István is ezerét vezette.

«Rajta, rajta! rontsad ráczok sűrű rendét -
Hadd ne dülja gaz nép édes hazád földét!»

Az Sió berkéig lón nagy sivalkodás,
Fel Simontornyáig, sűrű nagy roppanás,
Akkor Balogh Ádám indíta több hadat:
Német is elveszett, a rácz is elszaladt.

«Haj, édes ezerem! Haj Somogyi Ádám!...
Most immár utánna, mindenütt az hátán!
Most immár utánna, mindenütt az hátán!»

Lovassa üldözte, - gyalogja öldözte,
Szegszárdig az mezőt vérével öntözte.

Megégett Rácország, megmaradt három ház...
Elesett négyezer, megmaradt három száz.

-74-

ESZTERGOM MEGVÉTELÉRŐL.

(1706.)

Sebes viz a Garam, siet a Dunába,
Kuruczok tábora éppen ott megszálla.

Rákóczi tábort üt a Garam-torokban,
Persia-szőnyegen pihen szép sátorban.

Persia-szőnyegen, fényes tigris bőrön...
Sátor előtt állnak palotások bővön.

Verik az rézdobot, fujják a trombitát,
A sok nyalka kurucz üli az paripát.

Rákóczi tábora torpad⁸⁾ az síkságon:
Rákóczi sátora dombon áll magában.

Friss, kerek dombon áll tegnapi nap olta;
Nemcsak az sátor, a domb is csak azolta!

Jó kurucz vitézek csak tegnap dombolták,
A földjét kezekben süveggel hordották,

Urunknak sátora magas helyen legyen;
Szép tábora fölött végig tekinthessen!

Aranyos zászlója lobogjon magasra!
Messzéről mindenki mindjárt megláthassa!

Süveggel hordották, a dombot úgy rakták,
Rákóczi patyolat-sátorát rávonták.

Nagy Rákóczi jár az gyönyörű mezőben,
Rettenetes kardja villog a kezében.

Kardjával fölmutat Esztergom várára,
Vár tornyán lobogó császár zászlajára:

Mire a fényes nap háromszor felsütne,
Hejh, magyar lobogó lesz oda feltűzve!

Szóljatok álgyúim, szörnyen ropogjatok,
Dunának két partja rengjen alattatok!

Hejh! s megbődulének Rákóczi álgyúi,
Hejh! s megrendülének Esztergom tornyai,

Amott az vár alatt török már a falat;
Vég-Esztergom vára, jobb lesz, add meg magad!

Odafent az tokos csak elhívé magát.
Nem adja a várat, berdót igen kajált.

Éjten-éjjel, mikor a lövés elhallgat;
Fényes tigris-bőrén Rákóczi nem nyughat.

Készíti hiveit, hires vitézeit:
Fodor és Révay hajdu-ezereit.

Az palotás-ezret, az Esze Tamásét,
Csajági Jánosét, Lócziét, sok másét.

Éjten-éjjel egyszer az álgyú hármat szól:
Hát az sok kurucz az várra csak úgy nyomúl.

Tüzes garanáttúl világos az éjjel,
Hajh! sok anya fia borúl ott bé vérrel!

Hasad az szép hajnal, piros az hegyoldal...
Esztergom várában Rákóczi felnyargal.

Esztergom utczáin szikrát hány patkója,
Esztergom bástyáin lobog a zászlója...

Mikor Esztergomban örömet lóttének:
Ez versek kevésség azután költenek.

Ha kérded: ki irta? – egy igaz magyar fi,
Igaz örömeben, – elhigyje akárki.

OCSKAI LÁSZLÓRUL VALÓ ÉNEK.

(1710.)

Kuruczok, kuruczok, hajh szegény kuruczok –
Be megsötétedett ti fényes napotok!

Óh gonosz szerencse, óh keserves óra!...
Trencsényi mezőnek vérrel borítója.

Sok ezren borultak ott önnön vérekben, –
Mások tántorodtak régi hivségeken.

Labancz már Ocskai; sok vitéz hadnagyi
Átkozva siratják az ő labanczságát:
Verje meg az isten állhatatlanságát!

Kemény Beleznai, serény Jávorkával,
Ama Bornemissza, híres Rác Miskával,

Esküsznek Újvárban egymásnak kezére,
Erős esküvéssel Ocskai vesztére:

«Bátor vérontásom, történnék halálom,
Álnok árulónak bosszúját megállom, –
Álnok árulónak bosszúját megállom!»

S nyárnak hévségében – ősz sűrű ködében
Kergetik Ocskait nagy kegyetlen téiben.

Beleznai kétszáz labanczát levágja –
Pilátushoz küldi őket vacsorára.

Bornemissza véle gyakran kergetődzik,
Rác Miska éjjel is ott környül leskődik...

Jávorka pediglen paraszti ruhában –
Egynehány vitézzel csak bétör házában.

«Hej Ocskai László! a nagy dobzódástúl
Kelj föl immár, – érted elgyöttünk Újvárból!...

Vérünk árulója, most add meg magadot!»
– Fölkele Ocskai; de fegyvert ragadott...

Kiverik kezébül, s úgy homlokra vágják –
Vér elborította mind a két orcáját.

Viszik már, viszik már, kötve paripára.
Nyargalton-nyargalvást – viszik már Újvárba.

Hogy vitték a kapun, istrázsa kiáltott:
«Itt hozzák, itt hozzák az Ocskai Lászlót!»

Hadi szék birái ott egybe gyűlének.
Hiteszegő felett ők széket ülének.

Irjátok furérok, irjad sereg diák –
Vérveres téntával a nagy sententiát:

«Világ példájára feje elütsessék,
Várnak bástyájára karóba tűzessék.

Hadd lássák mindenek; az lator mint jára,
Ki megszégvén hitit, támadt hazájára!»

– Mikor rézdobokat megütték a vártán,
Mikoron a sipot megfújták a bástyán:

Akkor az piaczon álltak mind fegyverben, –
Kihozták Ocskait, vasakkal terheltén.

Ott felzöndülének vitézek, hogy látták:
«Öld meg az árulót! Hozzá!...» azt kiálták.

S ha fejét nagy hamar hóhér el nem csapja;
Testét vitézlő rend ízékké szaggatja!

Föltüzték az fejét a bástya fokára,
A mely néz Nyitrára, - egy nagy árboczfára.

Nagy fekete hollók sűrűn szálldosának -
S ott környül kerengvén, ekkép károgának:

«Kár, kár, kár, kár vala Ocskai Lászlónak,
Ilyen nagy vitéznek - lenni árulónak!

De nem kár, hazáját, vérit eladónak
Szemeit kivájni, fekete hollónak!»

- Már Ocskai László másoknak nagy példa:
Gonosz árulóknak így lészen halála!

Lelkeket világon szélvészek kergetik -
Azután pokloknak lángjára vettetik.

- Ezt szörzék Újvárban, ezerhétszáz tízben...
Szegény magyarokat segítse az isten.

BUJDOSÓ SZEGÉNY LEGÉNY.

(1711.)

Egy bujdosó szegény legény,
Idegen földön jövevény,
Üldögél az erdők mélyén -
Hogy ne is látná az napfény.

Terebély nagy sátoros fa,
Szomorkodva ül alatta:
Sárga levél behullatja,
Az madár is elsiratja.

Fakó lova ott füvelget,
Le sem vötte kantárt nyerget;
Hegyes tört az nyergen cserget,
Ráczt rajta már nem kerget.

Fejér abaköpenyegje
Az legénynek leterítve;
Nyakbanvető farkasbőre,
Bús fejével arra dől le.

Sárga levél csak hulldogál,
Bús madárszó csak sirdogál,
Nyugszik ő is, vagy álldogál:
Csak szomorú nótát tanál.

«Rossz világ van idehaza,
Bujdosik már az katona,
Édes anyja ha siratja,
Egész világ csak átkozza.

Erdők, berkek, vad kósziklák:
Bús fejünköt lappingtatják;
Ezek még is bátor tanyák:
Bújdosókat nyúgosztalják.

Levelét fa csak hullajtja,
Keltünk-jártunk eltakarja,
Kis madárka bús szózatja
Hírünk-nevünk elsiratja...

Úgy elmegyek, meglátjátok,
Soha hirem sem halljátok;
De ha mégis hallanátok:
Tudom, hogy megsiratnátok!

Piros kantár a kezembe,
Piros csizmám a kengyelbe,
Indulok lengyel végekre, -
Búsan nézek hazám fele.

Szülőföldem, Isten hozzád!...
Az hazám már Lengyelország,
Az hazám már Lengyelország,
Még is sirva gondolok rád!»

S az merre jár lova lába:
Búsúl az erdő utána,
Árnyékot borít reája -
Elbujdosó katonára.

Az az árnyék elfedezzen,
Az az ösvény elvezessen!
Szíved mindent elfelejtsen:
Hogy ne fájjon, emlékezzen!

- Ez éneket oly időben
Szörzék Ungh vize mentében,
Mikor volnánk menőfélben...
Vezéreljen a jó Isten!

BUJDOSÓ RÁKÓCZI.

(Régi népének.)

Kiállott Rákóczi
A munkácsi sánczra,
Reá támaszkodék
Pántos pallosára.
Reá támaszkodék
Pántos pallosára, -
Reá rívalkodék
Az rézdobosára:

«Dobosom, dobosom,
Udvari dobosom!
Most néked megmondom:
Ne azt verd, hogy: Mars, mars!...
De azt verd, hogy: Rajta!...
Ördög nyúzza anyádat -
Ne úgy verjed dobodat!
Ne úgy verjed mint eddig:
Isten tudja, hogy lesz, mint?
Hanem úgy verd: Rajta!
Rajta, rajta, rajta!

Úgy verd: a föld rengjen,
Ég is visszazengjen,
A ki él, meghallja, -
Sőt azt is, ki halva
Fekszik, felriaszsa:
Rajta, rajta rajta!
Én hires vezérim:
Bottyánom, Bercsényim,
Pekrym, Bezerédym,
Kik vagytok vitézim:
Rajta, rajta, rajta -
Utolsó nagy harcra!»

- Halálos nehéz köd
Mindent búsan beföd:
Jobb is, ha nem látja:
Mert csak szive fájna -
Tán meg is szakadna...
Dobos már dobolhat,
Rákóczi únszolhat:
Rajta, rajta, rajta!...
A tábor, a tábor
Zászlóit lehajtja
A majthényi páston, -
Szegény kurucz tábor...
Hajh, Károlyi Sándor!

«Hajh, Károlyi Sándor,
Károlyi Sándorom!
Hová lött, hová lött
Az én szép táborom?

Most rejá kérdelek:
Felelj meg érette!
Kénszerítlek letött
Hétszeres hitedre;
Valld bé, ne is tagadd:
Eladtad jó urad!

- Úgy léssen még dolgod
Néked, mint Júdásnak;
Bosszút áll, nem hagyja,
Igaz maradékja
Hív Esze Tamásnak,
Nagy Bóné Andrásnak,
Meglásd csak, meglásd csak!»

«Nem kérem én az országom,
Inkább világgá bújdosom.
Úgy is tudom már:
El köll mennem már!...
Kovácsom, kovácsom,
Udvari kovácsom!
Fordítsd meg a patkót
Hódos paripámon,
Az elejét hátra,
Ne fordúljon vissza!
Úgy sem jövök vissza
Szép Magyarországra!»

«Két országom, népem:
Vitéz magyar, székely,
Az Isten megáldjon!
Patak, istenhozzád, -
Német már a gazdád!
Isten hozzád Munkács:
Engem többé nem látsz,
Legkedvesebb várom!...

Én édes hazámat,
Szép Magyarországom
Már többé nem látom, -
Már többé nem látom.»

«Eljön még az idő,
Szegény Magyarország -
Megátkozod te még
E keserves órát!...
Idegen nemzetnek
Be súlyos a járma!
Régi vezérének
- Tulajdon vérének -
Sírva néz utána,
Sírva néz utána...»

«Szeret Magyarország,
Óhajt Erdélyország,
S holtig szán, holtig bán, -
Még a gyermekök is
Tudom, visszakíván!
Mikor rég elmentem:
Visszasóhajtatok!
Mikor rég megholtam,
Akkor is sirrattok.
Haló porombúl is
Feltámasztanátok -
Összeszednétek még
Porhanyó csontimot!...»

«A merre tenger zúg,
A merre a szél jár,
Csillag lehanyatlik, -
Ott nyugszom meg én már.»

- Beh szomorún szól a
Rákóczi rézdobja,
Nem mondja már: Rajta!
Rajta, rajta, rajta!...

Hanem azt dobolja,
Messzéről zokogja:
«Szülőföldem, bölcsőm,
Te bús Magyarország!
Immár istenhozzád,
Immár istenhozzád!»

APRÓ TÖRTÉNETEK

-85-

ÁDÁM ÉS ÉVA.

Halljatok ujságot az életben,
Ádámról, Éváról az Édenben.

Egyszer, hogy megunta magát az Úr,
Egy nagy darab sárból Ádámot gyúr.

De hogy Ádám meg ne unja magát,
Azért gondolta ki az Ur Évát.

Midőn Ádám aludt, unalmából
Évát szabta görbe bordájából.

S midőn Ádám apánk felhorkantott,
Éva élt és szemébe vigyorgott.

«Ho, hó! - felszólalt az Ur - mit akartok?
Jertek csak, egy almafát mutatok.

A melynek gyümölcse tiltva vagyon,
Ha esztek: helybe ott csaplak agyon!»

De Éva mihelyt a fához juta:
Egy almát Ádám' szájába dugta.

És Ádám belőle annyit rágott,
Haskérgén a Manó lyukat vágott.

És az Úr kiálta: «Mihály!» - s legott
Elmondja neki a disznóságot.

Szór Mihály mérgében nagy átkokat,
Fültövön csípi a gaz fajokat.

S nem szánva meztelen szemérmöket
Kilöki az ajtón ő kelmöket.

«Most czo ki! a földön bujdossatok,
Fiakat, lányokat alkossatok!

Te pedig, Mihály, tedd be az ajtót,
Mert azok ott kinn se csinálnak jót!»

UGRON JÁNOS.

«Hová méssz, hová méssz kevély Ugron János?»
«Nyitravármegyébe Nyitra Katiczához.»
«Ne menj oda, ne menj, mert hibás a leány,
Legelső hibája, sánta az a leány.»
«Nem bánom, nem bánom, mit gondolok véle,
Csináltatok neki magas sarku csizmát,
Földig érő szoknyát.»

«Hová méssz, hová méssz kevély Ugron János?»
«Nyitravármegyébe Nyitra Katiczához.»
«Ne menj oda, ne menj, mert hibás a leány,
Második hibája, részeges a leány.»
«Nem bánom, nem bánom, mit gondolok véle,
Nem bánom, nem bánom, bőven a pinczébe',
Bőven igyék benne.»

«Hová méssz, hová méssz kevély Ugron János?»
«Nyitravármegyébe Nyitra Katiczához.»

-86-

-87-

-88-

«Ne menj oda ne menj, mert hibás a leány,
Harmadik hibája, haragos a leány,»
«Nem bánom, nem bánom, mit gondolok véle,
Ha látom haragját, kiállok előle,
Kiállok előle.»

-89-

MAGYARÓSI TAMÁS.

Honnét házasodol Magyarósi Tamás?
«Én is házasodom, aj bé-Barassóból
Vén Vajda Jánosné felnőtt szép leányát,
Vajda Ilonáját!»
Hindógál a hintó, sirdogál a leány,
Vissza-visszatekint Magyarósi Tamás:
«Mért sirsz, mért keseregsz jegybéli szép mátkám?
Te tán azt gondolod, hogy nincsen én nekem
Jó tizenkét ökröm, jó vasas szekerem.»
«Én azt nem gondolom, jól tudom, hogy vagyon.»
- Szóval fölfeleli nagyobbik nyoszolyó:
Add ide, add ide Mogyorósi Tamás,
Gyöngye gyolcs ingedet al-póka-ruhának!
«Nem adom, nem adom gyöngye gyolcs ingemet
Al-póka-ruhának a beste kurának!»
Hindogál a hintó, sirdogál a leány,
Vissza-visszatekint Magyarósi Tamás:
«Mért sirsz, mért keseregsz jegybéli szép mátkám?
Te tán azt gondolod, hogy énnekem nincsen
Jó csata ménesem, jó esztene juhom.»
«Én azt nem gondolom, jól tudom, hogy vagyon!»
- Szóval fölfeleli kisebbik nyoszolyó:
«Add ide, add ide Magyarósi Tamás
Selyem sinór öved al-póka-kötőnek.»
«Nem adom, nem adom selyem sinór övem
Al-póka-kötőnek a beste kurának!»
«Kocsisom, kocsisom, fordítsd meg a hintót,
Mondd meg az anyjának, az ördög adtának,
Ha így nevelt leányt, így is vegye hasznát!»

-90-

SZÉP ILONA.

„Isten jó nap, biró gazda, kelmed házában!»
«Hozott Isten szép Ilona az én házamban!»
«Mért sirsz, mért sirsz szép Ilona az én házamban?»
„Én elhajtám lúdaimat szép zöld pázsitra,
Oda jöve biró fia, lúdam behajtsa,
Agyon üté kelmed fia szép gunáromat!»
«Ne sírj, ne sírj szép Ilona szép gunárodért,
Mégfizetem szép gunárod, mondsza: menyinyit ért?»
„Minden legkisebb tolláért egy-egy aranyat,
Hátul legyező farkáért arany legyezőt,
A szárnyáért, két szárnyáért két arany tányért,
A lábáért, két lábáért két arany kalászt,
A nyakáért, szép nyakáért hat sing pántlikát.
A fejéért, szép fejéért egy arany almát,
Abban égő két szeméért két égő gyertyát,
Hajnal-visító torkáért, arany trombitát,
Benne lévő költségéért hat font rizskását,
A zúzáért, a májáért hat fejkáposztát.»
«Számptalan sok kivánsága szép Ilonának,
Akasztófa helye tehát biró fiának!»
„Akasztófa olyan legyen, mint kinyilt rózsa,
Két karom két szép karfája, akasztófája.»

BORISKA.

«Boriska, Boriska szép lányodért jöttünk,
Törökök kezébe szép lányodat add ki!»
„Állj fel lányom, állj fel, állj fel a kőpadra,
Nézz ki az ablakon, mit látsz-e alatta.»
«Három üveghintót, kilencz arany zászlót,
Hát nem volt-e kendnek egy darab kenyere,
Egy darab kenyere, egy pohárnyi bora,
Hogy ne adjon engem törökök kezébe.»

-91-

Kimegyen a kertbe, leborúl a gyepre,
Zokogva kiáltja: «Virágim, virágim,
Tőből hervadjatok, földig száradjatok,
Hadd lássa meg minden, hogy engem gyászoltok!»
Bemenyen a házba, leborul az ágyba,
Zokogva kiáltja: «Gunyáim, gunyáim,
Szegről lehulljatok, földön rothadjatok,
Hadd lássa mostohám, hogy engem gyászoltok.»

A RAB.

«Né hol kerekedik egy fekete felleg,
Né hol száll, né hol száll egy fekete holló!
Szállj le holló, szállj le, se nem igen messze,
Se nem igen közel - kétszáz mértföldnyire,
Izenjek apámnak és édes anyámnak,
Jegybeli mátkámnak.

Repülj udvarára, szállj le ablakára,
Ha kérdi, hogy' vagyok, mondjad, hogy rab vagyok
Király udvarában térdig vasban vagyok.
Megunta két lábam már a követ nyomni,
Megunta két kezem már a lánczot huzni,
Megunta két fülem tenger mormogását,
Vad galamb bugását.

Megittatták velem a keserű pohárt,
Elém terítették fekete gyász ruhát;
Adta volna Isten, ne láttalak volna,
Hiredet porodat ne hallottam volna?
Istenem, istenem, de megvertél engem,
Szerencsétlen társsal, holtigvaló gyászszal
Holtig való gyászszal!

Kit mindig szerettem, jaj be távol estem,
Kit mindig gyűlöltem, annak rabja lettem.
Szabad a madárnak ágról ágra szállni,
Csak nekem nem szabad violámhoz jární,
Violámhoz jární.»

BÁNDI URFI.

Hallottátok hírét
Híres Barassónak?
Abban csináltattak
Étető tömlöczöt;
S abban fogva vagyon
Mezőbándi urfi.

Mezőbándi urfi
Egyszer ezt felelé:
«Hogyha volna nékem
Egy íródiákom
S egy bízott emberem:
Íródiákommal
Levelet iratnék
S bízott emberemtől
Levelem küldeném.»

Hát azonban dobban
Az ő édes anyja:
«Anyám, anyám, anyám!
Lelkem édes anyám!
Milyen álmod láték
Az éjjel álmodban:
Két sing veres zsinór
Az én nyakam körül;
S két fekete holló
Az én fejem felett?!»
,Ússe guta, fiam,
Azt a te álmodat:
Két sing veres sinor -
A te piros véred;
S két fekete holló -
A te két hengéred.⁹⁾
«Anyám, anyám, anyám!
Mikor engem szültél,
Szültél volna követ;
S mikor feresztettél

Gyenge meleg vízbe,
Feresztettél volna
Forró-buzgó vízbe;
S mikor takargattál
Gyenge gyolcs ruhába,
Takargattál volna
Forró paraszába!»...

SIROKI ERDŐBEN.

Siroki erdőben
Nyílik a gyöngyvirág,
Gyere ki, galambom,
Itt vagy a világ.
Ki is mentem hozzád,
Vissza is eljöttem,
Tudom, hogy meglestek,
Szóba hoztak engem.
Azt mondják, hogy rossz vagy,
Soh' se kerülsz elő;
Minap is tilosban
Kapott a kerülő.
Vert meg volna isten,
Mikor neked hittem,
Téged áldott volna,
Vert volna meg engem.
Meg is vert engemet
A világ csufjára,
Rá sem merek nézni
Az édes anyámra.
Istenem, istenem!
Ugyan mi lelt engem?
Három róf pántlika
Körül nem ér engem. -
Megszenvettem érted.
Nem gondoltam volna,
A fő szolgabíró
Hajam levágatta.
Levágta a hajam,
Még sem vagyok szajha -
Nagyon szerettelek,
Az isten is tudja!

AZ ANYA ÉS LEÁNYA.

,Szépen ragyog az estéli csillag,
Az én babám ablak alatt ballag,
Édes anyám ereszs ki hozzája,
Gyöngye szívem megreped utána.'
«Kedves rózsám jere ablakodra,
Hogy adjak egy csókot ajakodra,
Ezer búval van életem tele,
Egyszörre mind elfelejtem bele.»
,Hallod anyám, milyen szépen hí ki,
Bokrétát is kötöttem már néki:
Úgy illik az kerek kalapjára,
Mint a csókja leányod ajkára.'
„Kis leányom gyöngye vagy szeretni,
Még rája érsz fékötőt viselni,
Hidd, a lánynak addig ér világa,
Míg a legény sírva jár utána.”
«Kedves rózsám te enyim, én tiéd,
Megesküszünk a husvét innepén,
Hidd el nekem jobb leszek én hozzád,
Mint tulajdon édes apád s anyád.»
,Hallod anyám, mit fogad a legény,
Hiszed-e már, hogy gyöngy lesz életem;
Édes anyám, ereszs ki hozzája,
Gyöngye lányod majd meghal utána.'
„Kis leányom ne higgy a legénynek,
Addig szeret, míg nem mond övének,
Mert ha egyszer fejed békötötte,
Veréssel kezdődik szeretete.”
,Hiszen apám kiedet is megverte,

De még azé't kied őtet szerette.
Ha kied megvót, én is csak megleszek,
Bár mit mondanak, én az övé leszek.'

TAMÁS RÓZSI.

«Tamás Rózsi mit gondoltál,
Mikor agyagér' indultál?»
«Én egyebet nem gondoltam,
Szerencsétlen uton jártam.
Letörött a föld fölöttem,
Elnyelt engem, elnyelt engem.
Jó Tamásné, édes anyám,
Édes jó nevelő dajkám,
Felneveltél örömdre,
De nem értél semmit véle.»
«Tamás Imre nyisd kapudat,
Halva hozzák a hugodat,
Vidd is ki az asztalodat,
Csinálj nyujtóztató padot.»
«Édes lányom szólj csak egyet!»
«Édes anyám nem szólhatok.»
«Édes hugom szólj csak egyet!»
«Édes bátyám nem szólhatok.»
«Három szilvafa közt vagyok,
Három papnak könyörgése,
Sem hoz többé az életre.»
Jókus Mihály földje végén
Buzog a vér, a föld színén.
Ha kérdik, hogy miféle vér,
Mondjátok, hogy ártatlan vér.

A GULYÁS SZERETŐJE.

Megégett a szegedi nagy cserény,
Beleégett barna gulyás legény, -
Beleégett három pár ruhája, -
Számadónak kivarrott subája.
Számadónak nincsen semmi kára,
Másikat vesz szegedi vásárba',
De a szegény barna gulyás legény
Hej! maga is beleégett szegény.
Barna kis lány kerüli a cserényt,
Keresi a barna gulyás legényt:
Barna kis lány, hiába keresed;
Beleégett, ki téged szeretett.
«Mutassátok, mutassátok sírját,
Hadd öntözöm könyeimmal hantját,
Hadd teremjen rózsát, ne töviset,
Mert ő engem igazán szeretett!»

JÓ ESTÉT ÉDESEM.

«Jó estét, édesem, micsa' búd érkezett,
Talán a vacsorád nem igen jól esett?
Hoztam egy kulacs bort, igyál egy keveset.»
«Idd meg a borodat, idd meg azt te magad,
Hogy ha nem sajnáltad szép leányságomat.
Hej pártám, hej pártám, drága szűz koronám,
Hej pártám, hej pártám, drága gyöngyös pártám!»
«Ne sajnáld pártádat, mert mást kötök neked.»
«Éjjel nappal kössed már leány nem leszek.»
«Szerettelek rózsám, a míg megcsaltalak,
De már a jó Isten viselje gondodat.»
«Verjen meg az isten annyiszor egy héten,
A hány csillag vagyon este a kék égen.»

VIRÁGOS KERTBEN.

Ahon egy virágos kertbe
Zöld pázsint van leheverve.
Egy kisasszony ott nyugoszik,
Koszorúval körülködik.

Egy urfi arra sétála,
Álmélkodik csudájába,
Kérdi tőle: Szelidecske!
Leány vagy-e, vagy menyecske?

Én sem leány, sem menyecske.
Sem pediglen Szelidecske,
Hát a kertbe virág vagyok,
Alig nyilom, már hervadok.

Ha te virág vagy a kertbe,
Én meg leszek harmat benne,
Este a virágra szállok,
Reggelig rajta maradok!

SZEGÉNY ILUS.

Sir a szegény Ilus, tüske ment lábába,
Nem mehet vigadni vig lányok sorába.
Maradt volna otthon, most nem keseregne,
Barna kenyeréhez könyet nem keverne,
Felesége lenne jó dolgu legénynek,
Szűz pártája helyett főkötőt tennének.
De most az is búsul, ő is sir hiába:
Vendég katonának minek jár nyomába.
Minek örült korán tarka keszkenőnek,
Hitegető szónak, czifra esküvésnek!
Verje meg az isten mind a két világon,
Miatta fonnyad el szép fiatalságom!

NAGY SÁNDORRÓL.

Trombitálnak, trombitálnak,
A huszárok sorba állnak,
A Nagy Sándor ármádája
Az ellenséget bevárja.

A Nagy Sándor legelől áll
Jobb feléről meg egy pap áll,
Kereszt vagyon a kezében,
Szent ostya meg az öblében.

Édes fiaim, huszárok!
Futnak-e már a kozákok?
Hej, Nagy Sándor, genyerális,
Oda van a huszárod is!

Édes fiaim honvédek,
Futnak-e már a németek?
Hej, Nagy Sándor, genyerális,
Oda van a honvéded is!

Lehajtja a fejét ő is,
A Nagy Sándor, genyerális,
Hullik a köny két szemébül,
A magyar ég elsötétül.

A TISZTTARTÓ LEÁNYA.

Kéri pusztán, az endródi határban,
Leveledzik a nagy hársfa javában.
Hej! endródi határ öreg hársfája,
Busulni jár a kis bojtár alája.

Éjfélután három óra az idő,
Furulyaszó hallik onnan messziről,
Száll a nóta, berepül egy ablakon:
Ne aludyék, ébredjen fel kisasszony!

Kinyilik a tisztartóház ablaka,
Selyemhaju kisasszony néz ki rajta,
Én istenem, azt gondolja magába,
Mért vagyok én a tisztartó leánya!

TÖRÖK ZSUZSI.

Török Zsuzsi magyar pruszlit varratott,
Az aljára pellempátyot rakatott;
Rakass, Zsuzsi, téged illet, nem engem,
Téged szeret a sok legény, nem engem.

Madarasi nagy uj utcán mi történt:
Gazdag doktort sok kincsiért megölték, -
Gazdag doktort viszik a temetőbe,
Török Zsuzsit a szegedi tömlőczbe.

Török Zsuzsi azt izeni anyjának:
Kettős párnát küldjön feje aljának;
Édes anyja azt izeni lányának:
Sűrű könnyét tegye feje aljának.

Az ISPÁNNÉ LEÁNYA.

Szépen legel az ispánné gulyája,
A kisasszony maga sétál utána;
Már messziről kiáltja a gulyásnak:
«Jancsi szivem, terítsd le a subádat!»

«Lányom, lányom, lányomnak sem mondalak,
Ha én téged a gulyásnak odadlak!»
«Nem bánom én, édes anyám, tagadj meg!
Az én szivem a gulyásért hasad meg!»

Még a buza ki sem hányta a fejét,
Már a madár mind kiverte a szemét.
«Én istenem, én istenem, istenem!
Látod anyám, mire vitt a szerelem!»

A VÉN EMBER.

Elment, elment a vén ember
A faluba házasodni.
Mégkérette a fiának,
Haza vitte az öreg magának.

Elment, elment a menyecske
A szomszédba beszélgetni.
Utána ment a vén ember
Bunkós bottal jól megveregetni.

«Nem azért vettelek én el -
A szomszédba beszélgetni,
Hanem azért vettelek el:
Boglyas hajam fésülgetni,
Ránczos nyakam ölelgetni!»

Elment, elment a vén ember
A Marosra vizet inni.
«Áradj Tisza, áradj Duna!
Hogy dögöljön bele a vén kutya!»

«Jaj istenem, de megjártam,
Az uramat borotváltam;
A nyakának szalajtottam,
Mert magam is úgy akartam.»

«Veres hagyma, veres hagyma,
Keserídd meg a szememet,
Sűrű könnyem hadd hullassam,
Az uramat hadd sirassam!»

A TESTVÉREK.

Viszik már nénémet a király fiához,
Engemet is visznek egy rongyos kanászhoz,
Egy rongyos kanászhoz.

Viszik már nénémet az arany hintóba,
Engemet is visznek a kocsi derékba,
A kocsi derékba.

Ültetik nénémet kerek asztal mellé,

Engem is ültetnek disznó vályu mellé,
Disznó vályu mellé,

Köszöntik nénémre a czifra poharat,
Én rám is köszöntik moslékos fazekat,
Moslékos fazekat.

Fektetik nénémet a toronyos ágyba,
Engem is fektetnek a kuczkó szájába,
A kuczkó szájába.

Költik már nénémet szép muzsika szóval,
Engem is költenek egy nagy bunkós bottal,
Egy nagy bunkós bottal!

-102-

BALOGH ANNUS.

Balogh András fehér háza,
Vándorolni jár a lánya!
Vándorolni jár a lánya,
Hej! a Vas János tanyájára!

A Vas János megy a rétre,
Kasza, villa a kezébe,
Kasza, villa a kezébe,
Hej, Balogh Annus az ölébe!

Balogh Annus gyolcs pöndöle
Ki van a rétre terítve,
Piros pántlika van benne,
Hej, a Vas János vette bele!

Balogh Annus hó szoknyája
Fölkadt a csipkefára,
Nem a csipkefa fogta meg:
Hej! a Vas János markolta meg!

Balogh Annus nem eladó,
Nem a szűzek közé való;
Fejét vette a szűzeknek,
Hej, mint a kasza a füveknek!

A KISASSZONY.

A kisasszony tehenet fej,
Kötőjibe csöppent a tej.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

-103-

Üti, veri a tehenet,
Minek rúgta fel a tejet.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

Kenyeret is úgy tud sütni,
Kétszer, háromszor fűt néki.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

A háza is olyan tiszta,
Kétszer söpri egy hónapba.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

Ezernyolczsáz hatvankettő -
Foga sincsen, csak vagy kettő.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még!

MONDJ URADNAK ENGEM.

Hej, páva, hej páva, császárné pávája!
Szegény legény voltam, gazdag leányt vettem,
S a gazdag leánynak kedvit nem lelhettem,
A vásárba mentem, piros csizmát vettem,
Avval haza mentem, az asztalra tettem.

- Kincsem, feleségem, mondj uradnak engem!
- Én bizony sohasem, teljes életembe!
Mert apám házánál nagyobb urak jártak,
Őket sem uraltam, téged sem urallak.

Hej páva, hej páva! császárné pávája!
Szegény legény voltam, gazdag leányt vettem,
S a gazdag leánynak kedvit nem lelhettem.
A vásárba mentem, rojtos ruhát vettem,
Avval haza mentem, az asztalra tettem.

- Kincsem, feleségem, mondj uradnak engem!
- Én bizony sohasem, teljes életembe!
Mert apám házánál nagyobb urak jártak,
Őket sem uraltam, téged sem urallak!

Hej páva, hej páva! császárné pávája!
Szegény legény voltam, gazdag leányt vettem,
S a gazdag leánynak kedvit nem lelhettem.
Az erdőre mentem, somfabotot szeltem,
Avval haza mentem, a pad alá tettem.

- Kincsem, feleségem, mondj uradnak engem!
- Én bizony sohasem, teljes életembe!
Botom elé kapám, hátára vagdalám.
- Uram vagy, uram vagy, halálig, uracskám!

VÉN LEÁNY.

Templom előtt egy kis házikóba
Egy vén leány sirdogál magába,
Falba veri fejét bánatjába,
Hogy nem vitték férjhez a farsángba.

Farsáng, farsáng, ezer elé jönne,
Mégis a sor reám nem kerülne!
Ha még egyszer anyám újra szülne
Talán rám is a sor elkerülne!

Párta, párta, búra termett párta!
A szégyen s bú szívem általjárta.
Ha megfoglak, messze elhajítlak.
A patakba kővel is benyomlak.

Kiseprem a kipingált házamat,
Fölvetem a paplanos ágyamat;
Ágyam olyan, hogy a padlót éri,
Paraszt legény még sem meri kérni.

Én elmegyek igen-igen messze,
Magyarország kellős közepibe;
Veres gyöngyöt kötök a nyakamba,
Herczeg, bárók jönnek látásomra.

Minden este várom a kérőket,
Tán az ördög mind elvitte őket;
Ha meguntam a kérőket várni,
Magam fogok szerencsét próbálni.

Bár csak immár azt hallanám hirbe,
Hogy valahol legény-eső lenne,
Kifekünném az ut közepire,
Hogy cseppen a surczom szélire!

NE MENJ EL!

«Vagy ülj ide mellém,
Vagy menj el előlem,
Karcu derekadat
Ne ringasd előttem.
Vagy meghalok érted,
Vagy elmegyek tőled,
Vagy piros véremmel
Megfestem a földet.»

«Ne menj el, ne menj el,
Ne hagyj itt engemet,
Ne vidd el magaddal

Minden jó kedvemet.
Ne menj el, ne menj el,
Ne hagyj engem árván,
Szerelmetes szived
Ne legyen kőbálvány.
Ne menj el, ne menj el,
Mert megöl a hideg;

-106-

Csináltatok neked
Búból köpenyeget:
Fekete bársonyba
Be is beszegetem,
Sok sohajtásommal
Meg is béleltem;
Hosszu útjaiddal
Megszinórozatom,
Sűrű könnyeimmal
Meg is gomboztatom!...»

VÁLÁS.

Elmégy úgy-e? «El bizony én!»
Itt hagysz úgye? «Itt bizony én!»
Elmentedet nem kívánom,
Visszajöttöd holtig várom.

De te elmégy, engem itt hagysz,
Szivemre nagy bánatot hagysz;
Ha elmégy, csendesen járjál,
Csendes folyóvizet igyál.

Akkor jussak én eszedbe,
Mikor kenyér a kezvedbe,
Akkor se jussak egyébről
Csak az igaz szeretetről!

FALU VÉGÉN...

Falu végén
Van egy kis házikó,
Abba nézék
S rengő bölcsőt láték.
Egy kis leány
Rengetgeti vala
S a szájával
Fujdogálja vala:
«Alugyál el
Istennek báránya,
Szeretetből
Jöttél a világra!»

-107-

A LEGSZEBB VIRÁG.

Egy buzamezőben háromféle virág.
Szóval felfelelé a szép buzavirág:
,Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál, -
Engemet leszednek s a templomba visznek;
Nekem mind azt mondják: ez a Krisztus teste!'
Szóval felfelelé a szép szőlővirág:
«Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál, -
Engemet leszednek s a templomba visznek,
A templomba visznek s a pohárba töltnek;
Nekem mind azt mondják: ez a Krisztus vére!»
Szóval felfelelé a szép szegfűvirág:
«,Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál, -
Szűzek, szép leányok engemet leszednek,
Bokrétába kötnek, a templomba visznek;
S a szeretőjeknek süvegébe tesznek!...»

BÚS GERLICZE.

Búsan búgó bús gerlicze
Kedves társát elvesztette.
Elrepüle zöld erdőbe,

De nem szálla a zöld ágra,
Hanem szálla asszú ágra,
Asszú ágat kopogtatja,
Kedves társát siratgatja:
«Társam, társam, édes társam!
Sohasem lesz olyan társam,
Mint te voltál édes társam!...»

Búsan búgó bús gerlicze
Elrepüle messze földre,
Messze földre, zöld buzába,
De nem szálla zöld buzába,
Hanem szálla konkoly ágra;
Konkoly ágát kopogtatja,
S kedves társát siratgatja:
«Társam, társam, édes társam!
Sohasem lesz olyan társam,
Mint te voltál, édes társam!...»

Búsan búgó bús gerlicze
Elrepüle messze földre,
Messze földre, folyóvízre,
De nem iszik tiszta vizet,
Ha iszik is, felzavarja,
S kedves társát siratgatja:
«Társam, társam, édes társam!
Sohasem lesz olyan társam,
Mint te voltál, édes társam!...»

ÉRZÉKENY BÚCSÚ.

Kövecses viz mellett palántált viloja
Nem szereti helyét, ki akar ajszani;
Ki kell onnan vönni, el kell palántálni,
Talán megfogani az én szöröncsémre.

Nekem örömömre, másnak bosszujára.
Fölütték a zászlót kapum félfájára,
Megütték a dobot szívem fájdalmára.
Nekem örömömre, másnak bosszujára.

- Engedd meg édösöm, hogy üljek öledbe,
Két kicsi kezemet tegyem kebeledbe!
- Nem bánom, édösöm, ülj a göröbenbe,
Két kicsi kezedet tedd az égő tűzbe.

- Adj egy csókot, szívem, uti költségömré,
Mikor visszajövök, százat adok érte!
- Adjon apád urad, osztán anyád asszon,
Én bizon nem adok ezön a tavaszon.

- De mégis mikor lesz visszafordulásod?
Mikor végezöd el hosszú utazásod?
- Mikor a vad ludak görögül beszélnek,
Azt te tudod, rózsám, hogy sohasem lesz meg.

- Mikor léssen rózsám visszafordulásod?
Mikor végezed el hosszú utazásod?
- Mikor egy szem buzán száz kalongya léssen,
Azt te tudod rózsám, hogy sohasem léssen.

- Mikor léssen, szívem, visszafordulásod?
Mikor végezed el hosszú utazásod?
- Mikor egy szem szöllön száz vödör bor léssen,
Azt te tudod, rózsám, hogy sohasem léssen!

GYERE HAZA, ÉDES ANYÁM...

«Gyere haza, édes anyám,
Nagyon beteg édes apám!»
- Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentek
S egy szép legényt várok.

«Gyere haza, édes anyám,

Haldoklik már édes apám!»
- Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentek,
Lesz majd más apátok.

«Gyere haza, édes anyám,
Mehalt szegény édes apám!»
- Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentek,
Van már más apátok.

«Gyere haza, édes anyám,
Temetik már édes apám!»
- Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentek,
Itt az új apátok!

A MOLNÁR INASA.

Este guzsalyasba',
Reggel a malomba'
Játszadózni kezdtem
Molnár inasával.
Bárcsak hajnal lenne,
Meg se is virradna
S a mi szerelmünknek
Vége ne szakadna
Molnár inasával.

Széles e világon
Mennyi malom vagyon, -
Ha külső kereke
Sárig arany volna,
A belső kereke
Fehér ezüst lenne,
Béla-gyöngyöt járna,
Apró pénzt hullatna:
Még se cserélném el
Molnár inasával.

A tenger mélysége
Kalamáris volna,
Tengereknek habja
Ha mind tenta volna,
Földön mennyi fűszál -
Ha mind penna volna,
Égen mennyi csillag
Íródeák volna:
Nem tudná leírni
A mi szerelmünket
Molnár inasával.

A HALOTT VÓLEGÉNY.

(Töredék.)

„Szépen süt a holdvilág,
Minden lélek alszik már,
Nem félsz, édes rózsám?”
„Miért félnék, édes rózsám.
Velem van az igaz isten,
Velem vagy te, édes rózsám.”
„Szépen süt a holdvilág,
Minden lélek alszik már,
Nem félsz, édes rózsám?”
„Miért félnék, édes rózsám,
Velem van a fiuisten,
Velem vagy te, édes rózsám.”
„Szépen süt a holdvilág,
Minden lélek alszik már,
Nem félsz, édes rózsám?”
„Miért félnék, édes rózsám,
Velem a szent lélek isten,
Velem vagy te édes rózsám.”

NEHÉZ SOR.

Szivárvány havassán
Felnőtt rozmarin szál,
Nem szereti helyét,
El akar bujdosni.

Ki kell onnan venni,
Uj földbe kell tenni,
Rózsám ablak' alá
Kéne palántálni.

Vásárhelyi torony
Körül van kerítve,
Három szál rozmarin
Van belé ültetve.

Öntözzétek lányok
Hogy ne hervadjon el,
Szeretők szíve
Hogy ne hasadjon el,

Megéltünk volna mi
Még a kősziklán is,
Elfeküdtünk volna
Ketten egy párnán is.

Szerethetél volna,
Ha szép nem voltam is,
Mert én szerettelek,
Ha szegény voltál is.

Könnyebb a kősziklát
Lágy iszappá tenni,
Mint két egyes szívnek
Egymástól elválni.

Mikor két egyes szív
Egymástól megválík,
Még az édes méz is
Keserűvé válik.

A RAB.

«Szállj le holló, szállj le,
Szállj alább egy ágra!
Hadd írjak levelet
Mind a két szárnyadra.
Hadd írjak levelet
Apámnak s anyámnak,
Jegybeli mátkámnak.
Ha kérdik, hol vagyok
Mondd meg, hogy rab vagyok,
Kolozsvár piacán
Talpig vasban vagyok.
Az én derekalyam
A tömlöcz feneke.
Az én égő gyertyám
Kigyók s békák szeme.
Vagyon egy asztalkám
Gyászszal van befestve,
Azon egy pohár bor
Bánattal van tele,
Akárkié legyen
Az a tele pohár,
Csak az enyém legyen
A megváltó halál.»

KENDI MOLNÁR LÁNYA.

A kis-kendi faluvégen malom van,
A malomban víg muzsika, zene van:
Kendi molnár Julis lánya
A menyasszonytánczot járja.
Tánczoltatják kendi molnár lányát:

Juliskát.

A kis-kendi faluvégen malom van,
Az udvaron kiterítve halott van.
A koporsó fedelére
Ráborul a falu népe.
Úgy siratják kendi molnár lányát:
Juliskát.

FALU VÉGÉN.

Túr a disznó a mocsárba,
Csak a füle látszik,
Falu végén juhászlegény
Sipkájával játszik.

Odamegy a kis leányka,
Kurta a szoknyája,
Ráveti a kék szemeit
A juhászbojtárra.

Túr a disznó a mocsárba,
Csak a füle látszik.
Falu végén juhászlegény
A kis lánnyal játszik.

A FONÓBAN.

A leányok egymás közt
Beszélik, hogy sok a szösz.
„Haj anyám!... a fonás;...
Bajos a várakozás.” –
„Szoknyát veszek szülöttem!
Csak ne sírjál előttem.”
„Haj anyám, jó anyám:
Nem az az én nyavalyám!”
„Legényt hívok szülöttem!
Csak ne sírjál előttem.”
„Haj anyám, jó anyám:
Találgatod nyavalyám!”
„Férjhez adlak szülöttem!
Csak ne sírjál előttem.”
„Haj anyám, jó anyám:
Kitaláltad nyavalyám!!”

SZEGÉNY LEGÉNY, SZEGÉNY LEÁNY.

Szegény legény, ne menj
A sáros verőmbe,
Haj, majtég belé esöl
A veszedelőmbe!

– Ne félj, leány, ne félj.
Nem esöm verőmbe,
Haj inkább esöm veled
Örök szerelőmbe.

Tudd meg, legény, tudd meg,
Szegény leány vagyok,
Haj, még jó gunyám sincsen,
Télbe majd megfagyok.

– Ne félj, leány, ne félj,
Hogy olyan szegény vagy,
Haj, meleg a szerelmöd,
Majd fölolvad a fagy.

Tudd meg legény, tudd meg,
A szerelöm elmul,
Haj, aztán minden kincsünk
A sáros porba hull.

– Ne félj, leány, ne félj,
Hogy elmul szerelmünk,
Haj, mint örökségünköt

Fölváltásák gyermekünk!

KÁNTOR TERI.

Három bokor saláta,
Kántor Teri kapálta,
Egyél dzsidás belőle,
Isten ugyse! megveszekedel tőle.

Kántor Teri azt hiszi,
A kapitány elveszi;
Ne félj Tercsa előre
Isten ugyse! semmi sem lesz belőle.

Elment már a regiment,
A házasság füstbe ment,
Kántor Teri itt maradt -
Isten ugyse! - két szék közt a pad alatt.

A HONVÉDTÜZÉR TEMETÉSE.

Mi piroslik ott a síkon, távolba'?
Csonka honvéd piros vére a hóba',
Sok halált szórt az ellenség sorára,
Haj! de végre egy golyó őt találta.

Ágyú helyett koporsót visz a szekér,
Benne fekszik egy magyar honvéd-tüzér,
Koporsóján csákója és fegyvere,
Szemfedőül katona köpönyege.

Bajtársai kivont karddal követik,
Fájdalmukban olykor meg is könnyezik;
Nincs harangszó, csak pár ágyúdörrenés,
Ennyiből áll a tüzéri temetés.

Zöld erdőben fekete sír domborúl,
A ki látja, szívében megszororúl;
Fák tetején bús csalogány úgy beszél:
Szabad földben nyugszik egy honvédtüzér.

BEKŐ AMBRUS.

«Édes anyám be sokat kért a jóra,
Hogy ne menjek este későn sehova,
Nem hallgattam édes anyám szavára,
Bejutottam kecskeméti fogházba.

Jaj istenem, jaj be nagyot vétettem,
Egy leányért Bakos urat megöltem;
Cserkó Julis ne sirass már engemet,
Húsz esztendő majd megaláz tégedet.»

Kecskeméten a nagy utca de porzik,
Szegény Bekó Ambrust azon kísérik,
Bekó Ambrus gondolkodik magában,
Már Nagy-Kőröst itt kell hagyni hijában.

Bakos urat viszik a temetőbe,
Bekó Ambrust kísérik a tömlőczbe,
Kilencz fontos vasat tettek lábára,
Húsz esztendőt írtak fel a számára.

Kecskeméti város háza kőből van,
Bekó Ambrus a lakaton belől van,
Megzördíti a jobb lábón a vasat,
Cserkó Julis gyöngye szíve meghasad.

Kecskeméti város háza de sárga,
Abba van a Bekó Ambrus bezárva,
Cserkó Julis írt neki egy levelet:
«Kedves rózsám, ne felejts el engemet!»

Cserkó Julist három hadnagy kíséri,
Édes anyja szomoruan azt nézi.
«Ne nézd, anyám, az én bús életemet,

Mind tetőled tanultam én ezeket.»

A POZSONYI KISASSZONY.

A kisasszony Pozsonyban,
Krinolinban,
A kisasszony Pozsonyban,
Krinolinban,
A kisasszony Pozsonyban,
Selymet lopott a boltban,
Reczeficze krinolinban.

A kisasszonyt megcsipték,
Krinolinban,
A kisasszonyt megcsipték,
Krinolinban,
A kisasszonyt megcsipték,
Selymet tőle elvették,
Reczeficze krinolinban.

«Ne bántson engem az úr,
Krinolinban,
Ne bántson engem az úr,
Krinolinban,
Ne bántson engem az úr,
Mert az apám földes úr,
Reczeficze krinolinban!»

«Ha az apád földes úr,
Krinolinban,
Ha az apád földes úr,
Krinolinban,
Ha az apád földes úr,
Selymet lopni ne tanulj.
Reczeficze krinolinban!»

SZÉP MENYECSKE.

«Heje, huja, szép menyecske,
Üljön ide az ölembe,
Tudja isten hol az ura.»
«Szántani ment az ugarra.»

«Szalma özvegy maga most hát,
Hadd csókolom az ajakát,
Öleljen meg, eszemadta,
Nem lesz azért semmi baja.»

«Hogy a fergeteg hordja el,
Szegény özvegygyel mit mivel;
Mit mondana szegény uram,
Ha most látna valahonnan?»

KATONADOLOG.

Katonának vagyok én beírva,
Jár a rózsám én utánam sírva, -
A ki adta! kényes kapitányja,
Ne kacsingasson az én rózsámra!

Kapitány úr, igen szépen kérem,
Hallgassa meg az én nagy kérésem,
Hagyjon békét az én galambomnak,
Nem nevelték a kapitány urnak.

Hogy ha nem hagy békét a rózsámnak:
Majd felcsapok bujdosó betyárnak;
Van még rétség elég a Sárrétben,
Van még erdő Bihar vármegyében.

A TÜCSÖK MEG A LÉGY LAKODALMA.

Megunta már a tücsök:
Egyedül czirpelni -
Ölelgette a legyet,

El akarta venni.

- Elvinnélek te kis légy,
Ha kicsi nem volnál,
- Hozzád mennék, te tücsök,
Ha görbe nem volnál.

Megvolt a nagy egyesség,
Lagzit csaptak rája,
Olyan czéczót, hire ment
Hetedhét országba.

Szecske, darázs, szitakötő,
Száz barázda billegető,
Bőregér s több nemes czéhek,
Bölcs násznagyok és vőfélyek,
Tenger czinczér, apró béka,
Voltak ott nagy parádéba,
Nyoszolyólány: rengő, ringó.
Karikázó száz pillangó,
Fürge násznép, ifjak, vének
Megjelentek mint vendégek.

Farkas volt a mészáros,
Három ökröt vágott,
Azontúl meg malacot
Tizet is lerántott.

Kutya is a küszöbön
Borsot akart törni,
Macska is a konyhában
Szakács akart lenni.

Oda ugrott a hörcsög,
Násznagy akart lenni,
Mellé ugrott az egér,
Társa akart lenni.

Gólya volt a pirimás,
Szunyog a szekundás,
Büdös bogár a böggős,
Zöld béka a flótás.

Dudázott a denevér,
Farkas fujta farkát,
Előugrott a majom,
Roptatta a pujkát.

Dühbe jött a czinege,
Mefogta a sörkét,
Czibálta az üsztökét,
Pofozta szegénykét.

A dongó a darázsszal
Földön verekedtek,
Soh' se láttam fulánkot
Még olyan mérgesnek.

Oda ugrott a varju,
Biró akart lenni,
Ugy megvágta egy vén tyuk,
Föl se tudott kelni.

FÉRJ ÉS FELESÉG.

Amely leány sokat szeret,
Jámbor asszony soh' sem lehet;
Mihelyt kontyát félre csapja,
Az urát mindennek mondja.

Nevezi az urát lónak,
Hol deresnek, hol fakónak,
Magát pedig mondja jónak,
Nem embere a jó szónak.

Mindig szalad az ablakra,

Mint a csikó az abrakra.
Ha az ura kérdi, mit néz,
Már arra a felelet kész:

-123-

«Ugyan férjem, mit kérdezed?
Egy jó barátom érkezett.
Eredj hamar a konyhára,
Gondod legyen vacsorára.»

- Ha eztán is így fogsz tenni,
Hát szépen el fogunk válni.
Tudom, asszony, megsiratod,
De késő lesz a bánatod!

Látod, asszony, hogy nyergelek,
Mégsem hiszed, hogy elmegyek,
Lovam lába indulóra,
Magam szája bucsúzóra.

«Jaj istenem, mit csináljak,
Olyan vén embernek adtok!
Annyit adok a szavára,
Mint a szomszéd kakasára.

Ha még egyszer lány lehetnék,
Majd megnézném, kihez mennék!
Meválogatnám a legényt,
Mint a piaczon az edényt!»

GOMBOSNÉ.

Nincsen nálunk olyan asszony,
Mint Gombosné, mint Gombosné
Komámasszony.

Kisüti a túrós lepényt,
Hívja oda, csalja oda
A sok legényt.

-124-

„Ha a lepényt megettétek:
Sári, Kati, Mária lányom
Elvegyétek!”

«Nem kell nekem a kend lánya,
Alul fodros, fölül rongyos
A szoknyája!»

«Nekem sem kell a kend lánya,
Bécsi rongygyal pirosított
Az orcája.

Azt sem isten adta rája,
Maga keze, kutya körme
Kente rája!»

A KVÁRTÉLYOS KATONA.

Jó estét asszonyom,
Főztél-e vacsorát?
«Vacsorát nem főztem
Nem vártam katonát.
Te szolgáló, jó leányzó,
Fűtsd be azt a szobát,
Kettő konyha körül legyen,
Egy pinczébe borért menjen,
Minden elég legyen!

Isten hozott hozzám,
Szép magyar gavallér!
Illik oldaladra
Patrontás pantallér.
Lesz jó széna a lovadnak,
Jó kovártély lesz magadnak -
Köszönd asszonyodnak.»

„Kérem asszonyomat,

-125-

Hadd üljek ölébe,
Hadd tegyem kezemet
Kincses kebelébe;
Kicsi nem árt, nem is tesz kárt,
Le sem törí gyöngé ágát,
Aranyos bimbóját'

«Félek katonától,
Hamis portékától,
Mert ki tudja venni
Titkát mátkájától.
Egy éjszaka mulatozik,
Ölelkezik, csókolózik, –
Odább masirozik.»

„Ne hidd el, asszonyom,
Nem olyan vagyok én,
Virágos kis kertben
Palánta vagyok én.
Kicsi nem árt, nem is tesz kárt,
Le sem törí gyöngé ágát,
Aranyos bimbóját!'

SÁRI MÁRI.

Sári Mária beteges,
Nem eheti a levest;
Vizet inna, vize nincs,
Kútra küldne, senki sincs.

Van neki egy vén anyja,
Azt küldte el a kútra,
Míg a kútra oda jár,
Barna legény vele hál.

„De jó anyám nekem kend,
De jó vizet hozott kend,
Másszor is elmenjen kend,
Tovább oda járjon kend.'

«Hát ez a bot kié itt,
Vajon ki hagyta ezt itt?»
„Hát... egy vándorló legény,
Szállást kért volna szegény.'

«Hát az ágyad mi lelte,
Hogy úgy le van heverve?»
„Cicza fogott egeret,
Játszott vele eleget'

«Hát a hasad mi lelte?
Hogy úgy fel van puffedve?»
Erre a lány nem szólott,
Csak az ablakba borult.

JÁNOS.

Sírva sétál a kapuban János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
„Mi most a baj János?»
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a kapun belül mennék.»
„Lehet, szívem, János!'

Sírva sétál kapun belől János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
„Mi még a baj János?»
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a ház elébe mennék.»
„Lehet, szívem, János!'

Sírva sétál a ház előtt János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
„Mi még a baj János?»
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a pitarba bemennék.»

„Lehet, szivem, János!”

Sírva sétál a pitarban János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
„Mi még a baj János?”
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a házba bemehetnék.»
„Lehet, szivem, János!”

Sírva sétál benn a házban János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
„Mi még a baj János?”
«Ha az asszony megengedné,
Hogy az ágyra felfekhetném.»
„Lehet, szivem, János!”

Sírva fekszik fel az ágyra János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
„Mi még a baj János?”
«Ha az asszony megengedné,
Hogy magamhoz ölelhetném.»
„Lehet, szivem, János!” – –
Mindjárt nem sirt János.

MAGAS A PARTJA...

„Magas a partja, friss a víz benne,
Itasd meg, rózsám, lovamat benne!”
    «Jaj nem itatom én,
    Mert kicsiny vagyok én,
    Félek én tőle.

A te lovadnak hegyes patkója,
Ha közel mennék hozzá, megrugna;
    Jaj nyomorék lennék,
    Férjhez nem mehetnék,
    Meghalnék búmba!»

„Ne félj, galambom, lovam nem hamis,
Szelid vagyok én, szelid lovam is.
    Nem rug, nem haragszik,
    Ha friss vizet iszik, –
    Megnyal tégedet.”

«No hát galambom, majd megítatom,
S ha engem megrug, lelked okolom;
    Majd jól megítatom,
    Jó fűre is hajtom
    Kedves angyalom!»

CSILLAG RAGYOG...

Csillag ragyog, csillag ragyog,
    Babám ablakába’.
Most ment itt el barna legény
    Sarkantyus csizmába’.

Utána megy egy kis lány
    Piros papucsába’.
«Gyere vissza édes szivem,
    Feküdj az ágyamra!»

Ez a kis lány kárton ágyát
    Magasra vetette,
Barna legény a kalapját
    Rajta felejtette.

«Hozd ki, rózsám, kis kalapom,
    Hadd tegyem fejembe,
Hogy ne süssön, hogy ne süssön
    A nap a szemembe.

Hajadba’ van egy pántlika,
    Kösd a kalapomra,
Ha elvisznek katonának,
    Rád emlékszem róla.»

A KIS LÁNY.

Amoda mén egy kis lány,
Korsót visz a karján,
Utána a kapitány
Daruszórú paripán.

„Állj meg, állj meg te kis lány!
Adjál egy kis vizet,
Pengő forintot adok,
Még meg is öllelek.”

«Nem kell nekem a forintja,
Nem vagyok én dáma,
Én vagyok az édes anyám
Legkedvesebb lánya.»

TARJÁN VÉGEN...

Tarján végen van egy kis fehér ház,
Abban van egy felvetett fehér ágy,
Rajta fekszik egy barna menyecske,
Előtte van a ringó bölcsőcske.

A lábával csak úgy ringatgatja,
Szép szavával csak ezt dalolgatja:
«Csicsiss, lelkem, eszem a szép szádat,
Verje meg a jó isten apádat!

Ugyan, rózsám, tekints az egekre,
Ha nem pedig erre a kisdedre!...»
„Tekintettem, mikor megcsaltalak,
De már mostan istenre hagytalak.”

KECZE SÁRI.

«Szomorú levelet kaptam az este,
De még szomorubbab szombaton este,
Az van írva levelemben:
Nem ülsz, Sári, az ölemben
Több este!»

Égető Mihály gatyája, haja ha!
Megakadt a kapufába, haja ha!
Nem a kapufa fogta meg,
Kecze Sári markolta meg,
Haja ha!

«Ereszd el, Sári, a gatyám, angyalom,
Ne szomorítsd édes anyám', angyalom!»
«Nem ereszttem el a gatyád',
Szomorítom apád', anyád',
Angyalom!...»

Ritka rózsa, kinek nincsen levele,
Ritka legény, kinek nincs szeretője,
Ritka legény, ki azt tegye,
A kit szeret, hogy elvegye,
Igaz a'!»

MEGÖLTEK EGY LEGÉNYT.

Megöltek egy legényt
Hatvan forintjáért,
Bevetették a Tiszába
Piros pej lováért.

Tisza be nem vette,
Partjára vetette,
Arra ment egy hajóslegény, -
Hajójába tette.

Oda megy az anyja,
Költi, de nem hallja:
Kelj föl, kelj föl, édes fiam,

Borulj a nyakamba!

- Nem kelhetek én föl
Mert meg vagyok halva,
Szép fekete kondor hajam
Vállamra van hajtva.

Oda megy az apja,
Költi, de nem hallja:
Kelj föl, kelj föl, édes fiam,
Borulj a nyakamba!

- Nem kelhetek én föl,
Mert meg vagyok halva,
Rézsarkantyus sárga csizmám
Lábamra van fagyva!

Oda megy galambja,
Költi, azt meghallja:
Kelj föl, kelj föl, édes rózsám,
Borulj a nyakamba!

- Fölkelek én rózsám,
Nem vagyok meghalva,
A szerelem, hú szerelem
Szívemet elfogta.

AZ ELADÓ LEÁNY.

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.
- Ne hagyj, édes lányom, szoknyát vészek.
Ej, nem kell nékem, mert van nékem.

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.
- Ne hagyj, édes lányom, kötőt vészek.
Ej, nem kell nékem, mert van nékem!

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.
- Ne hagyj, édes lányom, legényt vészek.
Ej, a kell nékem, mert nincs nékem!

KARASZ JUCZI.

Ez az utcza petrezselyem,
Karasz Juczi talpig selyem;
Lehet annak, van is annak,
Czeplédi vette azt annak.

Karasz Juczi fehér lába
Kivirít a léniára,¹⁰⁾
Czeplédi Jóska meglátja:
Harmadnapos hideg rázza,

Karasz Juczi gyenge karja,
Bő ujjú vizitli rajta,
Meg is lehet aztat nézni,
Czeplédi vette azt néki.

Karasz Juczi hires k...
Nem talál a gyalog-útra;
Piros alma hull az útra,
Ugy talál a gyalog-útra.

Éjfél után egy az óra,
Karasz Juczi most mén haza
Még a kutyák sem ugatják:
A vén banyák mégis tudják.

Ez az utcza hosszabb volna
A közepén egy bolt volna,
Karasz Juczi oda menne,
Talpig selyem ruhát venne.

«Csak gyászt adjon, görög uram,
Ugy sem lesz már hites uram,
Mert ha hites uram lenne:

Piros selyem szoknyát venne.»

FÁBIÁN PISTA.

Engem hívnak Fábián Pistának,
Ki is állok huszonnégy zsandárnak,
Jó a zsandár, de nem félek tőle,
Majd kimegyek, megszámolok véle.

Fekete föld termi a jó buzát,
Sűrű erdő neveli a betyárt,
Szép csárdásné, viselje kend gondját,
Majd megkapja kend még a jutalmát.

Szeged felől fujdogál a szellő,
Jön a zsandár mint szél minden felől,
De én szegény csak magam egyedül
Sürgök forgok a fegyverem körül.

Isten hozzád Szalonta városa!
Már én többé nem leszek lakosa,
Teremhet már zöld füvet lapossa,
Kis pej lovam többé nem tapossa.

A CSIKÓS.

,Hej lóra, csikós, lóra!
Be van a ló hajtva,
Bíró udvarában,
Ihajla!
Szól a csöngő rajta,
Igaz a.'

«Hej hadd szólják, hadd szólják,
Zsebembe' a tallér;
Én voltam tabánban,
Ihajla!
A hires gavallér,
Igaz a»,

,Hej ismerem a csöngőt,
Volt is a kezembe',
A túri vásárba',
Ihajla!
Fizettem meg érte,
Igaz a.'

«Hej elmehetsz már dáma,
Nem járok utánad,
Járjon biz a kutya,
Ihajla!
Ki a falut futja,
Igaz a.»

,Hej, ime én azt mondtam,
Járjanak utánam.'
«Járjon biz a kutya,
Ihajla!
Ki a falut futja,
Igaz a.»

NAGY PÁL JANCSI.

Nagy Pál Jancsi s kis Dudrai
Elindultak juhot lopni,
Agyonverték a kis bojtárt,
Elhajtották fele nyáját.

«Az Alföldi hegyes, völgyes,
Engem a vármegye keres,
Ha keres is, meg nem talál
Engem az Alföldi pusztán!»

Csengelényi puszta szélén,
A nagy Szirtus szőlő végen

Utánok jött Pestvármegye:
,Kié, földi, ez a birge?'

«Mihaszna mondom, hogy kié,
A szegedi szenátoré.»
Mihelyt ezt a szót kimondta:
Lábára bilincset csuktak.
«Két kezemet hátra fogta,
Piros orczám felpofozta...»

«Kérem szépen az urakat,
Engedjék el a bajomat.
Hadd iratok egy levelet:
Rózsám szabadíts engemet!»

Szeged város szép helyen van.
A fogház a közepén van,
Alatta terem a csipke,
Rászállott egy bús gerlicze.
Ne búsulj te bús gerlicze!
Lesz még párod az erdőbe'.

,Nem kell nekem senki párja,
Ha az enyém el van zárva.
Be van zárva a fogházba,
A szegedi rongyos várba.
Ablakodnak vas rostélya,
Nyujtsd ki, babám, karod rajta!
Hadd fogjam meg utoljára,
Bú eltemet nem sokára.'

«Soha ezt nem hittem volna:
Gyenge testem tömlöcz rontsa,
Göndör hajam lerohaszsa,
Piros orczám elhervaszsa!»

SOBRI.

Hej, haj! kis menyecske!
Kivel háltál a múlt este?
- Hej, haj! Nyirfaival,
Az én kedves galambommal.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Hogyan tetszik a mulatás?
- Hej, haj! nem jól tetszik,
Mert Nyirfai halva fekszik.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Micsoda az a sárga ház?
- Hej, haj! Sümeg város,
Ott lakik a komiszáros.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték a pej paripát.
- Hej, haj! csak hadd vigyék,
Van még a ménesen elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték az irhás subát.
- Hej, haj, csak hadd vigyék,
Van még a szücsöknél elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték a selyemruhát.
- Hej, haj! csak hadd vigyék,
Van még a boltokban elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték a nyalka csizmát.
- Hej, haj! csak hadd vigyék,
Van még a vargáknál elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték az inget, gatyát.
- Hej, haj! csak hadd vigyék,

Van még a tótoknál elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Hozzák már az akasztófát!
- Hej, haj! csak hadd hozzák,
Sobrit arra nem akasztják!

-138-

A BETYÁR.

«Esik eső az árpa-tallóra,
Gyere, babám, ültess fel a lóra,
Gyenge vagyok, nem tudok felülni,
Kis pej lovam nem akar megállni.

Irhás subám szegre van akasztva,
Ugyan babám, akaszd a nyakamba,
Ugy is, tudod, ott annak a helye,
Még az éjjel betakarlak vele.

Kocsmárosné! jár-e erre zsandár,
Ki engemet a pusztában hajkász?
Ha jár erre, adjon hirt előre,
Majd kimegyek s megszámlolok véle.»

Azt a legényt két zsandár kíséri,
A babája az ablakon nézi.
«Ne nézd, rózsám, gyászos életemet,
Mind teérted szenvedem ezeket!»

„Ugyan, rózsám, ne veresd magadat,
Valld ki minden titkos dolgaidat!“
«Ugyan, rózsám, sajnálsz-e engemet?
Mind teérted szenvedem ezeket!»

„Kocsmárosné! ád-e bort hitelbe?
Itt hagyom a csurakomat érte,
Ha ki nem váltom a jövő hétre:
Adja annak, ki többet ád érte.“

-139-

BARNA JÓSKA.

A szegedi nagy stokházba
Barna Jóska be van zárva,
Ott fekszik az ajtajába',
Világos kék nyoszolyába'.

«Viszik a lovam Gyulára,
Magamat vasban utána.
Ne vigyenek olyan nagyon,
Ugy se' soká leszek vason.

Megizentem a birónak:
Ne örüljön rabságomnak;
Mert ha rabságomnak örül:
Nem sokára mellém kerül!»

SEBŐK JANI.

Gyászba borúlt a budai nagy utcza,
Sebők Janit most kísérik ki rajta.
Keze, lába össze vagyon vasalva,
Édes anyja keservesen siratja.

A budai köz végén egy bitófa,
Sebők Jani arra vagyon akasztva,
Fujja a szél lion ingét, gatyáját,
Jaj istenem kire hagyta babáját!

HALASI.

Mi esett, mi történt Gintli pusztájában?
A Gintlit meglőtték maga kastélyában.
Halasi, Halasi kár volt eztet tenni,
Gintlit kirabolni, pénzét el nem venni.
Kár a sárga csikót nyereg alá venni,
Kár a vén embernek csikó-lóra ülni.

-140-

Kár a gyöngé csikót a rúd mellé fogni,
Kár a szegény legényt katonának fogni.
Katonává lettem, de nem kevélységből,
Szolgáltam a császárt, de kénytelenségből.
Összezsúdosították a sok látványságot,
Hogy ezek ölték meg a nagy uraságot.
Paks város mezeje egészen fekete,
De szép egy pár testvért akasztottak benne.
Az egyik azt mondja: önkéntes katona,
A másik azt mondja: Noszlopi honvédja.
Kedves jó barátim, rólam tanuljatok,
Hogy urakat ölni el ne induljatok.
Mert ha elindultok, majd tük is így jártok,
Még csak harangot se kondítanak rátok.

VÁRADI NÓTÁJA.

Jaj be szennyes maga inge gatyája!...
Bésszennyesült a szentgyörgyi stókházba.
Mossa ingem, édes anyám, fehérre,
Hónap visznek a törvényszék elébe.
Ha bémenyek a törvényszék házába:
Leborulok a törvény asztalára.
Ha kijövök a törvényszék házából,
Elbúcsúzom a kerek nagy világtól.
Vasas lábam keservesen pengetem,
Oh istenem, most végzik a törvényem...
Édes anyám! pénz vagyon a zsebembe -
Markoljon ki kejed nekem belőle.
Csinátasson diófából koporsót.
Sárga szeggel veresse rá a jaj-szót,
Trombitások három troppot fújjanak;
Me't istenem! - hónap felakasztanak.

RÓZSA SÁNDOR.

Szegény Rózsa Sándor
Fölült a lovára,
Aranyszélű gatyaszára
- Sej, haj! -
Ugy lebeg utána.

Csillagok, csillagok
Szépen ragyogjatok!
Hires magyar betyároknak
- Sej, haj! -
Utat mutassatok!

Mennek a pusztába
Szegednek környékén,
Utánuk mén a vármegye
- Sej, haj! -
Rádainak élén.

El is fogták őket,
Viszik a tömlöczbe,
Ott van köztük Rózsa Sándor
- Sej, haj! -
Talpig vasba verve.

Odamén az anyja,
Hogy őtet sirassa.
«Ne sirasson édes anyám,
- Sej, haj! -
Nem vagyok meghalva!»

«Hogyne siratnálak,
Mikor vasban látlak!
Holnapután nyolcz óraker
- Sej, haj! -
Fölakasztva látlak!»

KONKOLY JÁNOS.

Esik eső, szép csöndesen csepereg,

Konkoly János bitófánál kesereg.
Kesereghet már a szegény bújába,
Mer' közeleg utolsó végórája.

Uj-Szögedön most faragják azt a fát,
Kire szegény Konkoly Jánost akasztják,
Esztenedeje, mikor a fát kivágták,
A Jancsinak a számára möghagyták.

Fujja a szél pamuk ingit, gatyáját,
Most gyalulják a koporsó deszkáját.
- Ezt a csúfos halálomat nem bánom,
Feleségöm, két gyerököm sajnálom!

CSŐKE MÁRI.

Csőke Boris fehér háza,
Czégére sincs, mégis csárda,
Arany ablak, réz karika:
«Mári lányom, nézz ki rajta.

Ugyan Mári, nézz ki rajta,
Ki sétál az udvarodba?»
«Nagymihály Ferdi, angyalom. -
Gyűjön hát be, megcsókolom!»

Nagymihály Ferdi lajbija
Ezüst gombra van kivarrva,
Harminczhárom rózsa rajta,
Csőke Mári neve rajta.

Nagymihály Ferdi mén a rétre
Kasza, vella a kezébe,
Kasza, vella a kezébe,
Csőke Mári az ölébe.

«Ugyan Mári, mér' vagy kényes,
Talán hogy a cipőd fényes?
A' se a te pénzed ára
Nagymihály Ferdi fáradsága!»

Csőke Mári mén a kutra,
Betekint a sarok-boltba,
Azt kérdezi a boltostul;
Van-e neki baba-dunna?

Azt feleli rá a boltos:
«Minek neked baba-dunna?»
«Mit kérdezi azt én tőlem:
Minek neked baba-dunna?»

Minek neki baba-dunna?
Nincs ő neki kis porontya?
Kell ő neki baba-dunna,
Van ő neki kis porontya!

RAB-NÓTA.

Mikor visznek Szeged felé,
Nyilnak az egek két felé,
Hullnak a fényes csillagok,
Mert látják, büntelen vagyok,
Mert látják, büntelen vagyok.

Hej Rádai! majd megbánod,
Hogy a rabot lecsigázod;
Hátadból vágok bőr dudát,
Azon fúvom a rab nótát,
Azon fúvom a rab nótát.

Nem loptam én életembe,
Csak hat tinót Debreczenbe,
Azt sem akartam ellopni,
De nem tudtam vásárolni,
De nem tudtam vásárolni.

Kettőt adtam a birónak,
Kettőt a szabaditónak,
Mégis rám verték a vasat,
Szegedi vár gangja alatt,
Szegedi vár gangja alatt.

Ugyan, hogy irjak babámnak,
Az én kedves galambomnak?
Ugyan hogy adjam tudtára,
Hogy itt vagyok nagy rabságba,
Hogy itt vagyok nagy fogságba?

Kezem reszket, nem irhatok,
Szemem könnyitől nem látok,
Nem ér semmit, ha irok is,
Ha azt lepecsételem is,
Ha azt lepecsételem is!

Szállj fel, kis fekete fecském,
Vedd szárnyadra levelecském!
Vidd el nekem váró módra,
Tedd le babám asztalára,
Tedd le babám asztalára!

Ha valami választ adna,
Repülj vissza rostélyomra,
Vigasztald meg bús szívemet,
És nyomorult életemet, -
Vigasztald meg bús szívemet!

ANGYAL BANDI.

Lám megmondtam, Angyal Bandi ne menj az
Alföldre,
Csikósoknak, gulyásoknak közibe,
Közibe.

Mert megtanulsz lovat lopni izibe,
Izibe,
Majd úgy kerülsz a vármegye kezibe,
Kezibe.

Mikor kezdi Angyal Bandi a lovát
Nyergelni,
Czifra csikos kantárjával fékelni,
Fékelni.

Kurta süveg a fejében módosan,
Módosan,
Fejér fátyol a nyakában, bokrosan,
Bokrosan.

Czifra bunda válla hegyit nyomitja,
Nyomitja.
A sallangja lába fejét borítja,
Borítja.

Rajta van az aranyrojtú gatyája,
Gatyája,
Sléziából van a matériája,
Riája.

Alabástrom a homloka, nem márvány,
Nem márvány,
Fekete két szemöldöke szivárvány,
Szivárvány.

Mikor mene Angyal Bandi tanyára.
Tanyára,
Ama gyöngé borjúhús vacsorára,
Csorára.

Rajta üte Göncz városa megfogni,
Megfogni.
A két kezét kötéllel is megkötni,
Megkötni.

Akkor kezdte Angyal Bandi bámulni,
Bámulni,
A színében egészen megváltozni,
Változni.

Megkötözik Angyal Bandit kötéllel,
Kötéllel,
Ugy kísérik fel Kassára, fegyverrel,
Fegyverrel.

Egy itcze víz, egy font kenyér a Bandi
Számára,
Harminczhárom fontos vasat kezére,
Lábára!

BIMBÓ JÓSKA.

Bimbó Jóskát megfogták
A babódi nagy utczán.
Kisérik a kis utczán,
A számtartó udvarán.

A számtartó főhadnagy,
Az számol a rabokrul.
Egyet rá vág a hajdu.
Bimbó Jóska eljajdul.

- Kéröm a hadnagy urat,
Mér' vág olyan nagyokat?
- Azért vágok nagyokat,
Hogy vödd észre magadat!

KIS SÁNDOR.

Volt egy úrnak hat szép fekete lova,
Volt is annak egy szép barna kocsisa,
Még vasárnap jó bort ivott kedvire.
Hétfőn reggel szépen ki volt teritve.

Jaj de véres a Kis Sándor ruhája,
Elvérezte a csorvási csárdába'.
„Mosd ki, rózsám, ingem, gatyám fehérre,
Majd elmegyek a nagy törvény elébe. --

Biró uram, adjon isten jó napot!“
„Isten hozott, édes fiam, mi bajod?“
„Biró uram nagyon sulyos a bajom, -
Legkedvesebb pajtásom szúrtam agyon!“

„Ülj le, fiam, nálunk itt a lóczára
Elvégezzük a bajod nyolcz órára,
Elvégezzük a bajod nyolcz órára,
Ülj le, fiam, nálunk itt a lóczára.“

Jaj de álnok a szegedi főbiró,
Maga hallgatja a rabot nem hajdu,
Ránczra szedi szemöldökét s úgy nézi,
Hogy a törvény Kis Sándort hogy' itéli.

Három kis lány felöltözött fehérbe,
Fehér selyem kendőt vett a kezébe,
Szépen kérik a vármegye hajduját:
Ne akasztassa fel azt az egy betyárt!

Kis Sándornak az udvarán van egy fa,
Tetejében csüng három szál pántlika,
A rózsája keservesen siratja:
Mert Kis Sándort katonának viszik ma!

AZ ÁRVA LEÁNY.

Ihon nevedekék
Egy arany almafa,
Körül folyta tövét
Gyenge gyopár virág;
Alatta üldögél

Szegény árva leány.
Köti koszoruját,
Siratozza magát:
- «Sem apám, sem anyám,
Sem gondom viselő.»

Az ajtón hallgatja
Egy kevély katona:
«Ne sirj, ne keseregj,
Szegény árva leány,
Leszek apád s anyád
Mint gondod viselő.»

«Nekem bizony ne légy,
Te kevély katona,
Mert nekem is vagyon
Jegyösöm, gyűrösöm,
Kiért én elvártam
Hét szép esztendeig,
Hét szép esztendeig
Teljes harmadnapig.

De én még elvárom
Hét szép esztendeig,
Hét szép esztendeig,
Teljes harmadnapig;
De ha akkor se jó,
Én aztán elmegyek
Az apácák közé,
Az apácza földre,
Ott én a mig élek
Istent is szolgállok,
Ha pedig meghalok:
Isten előtt állok.

-149-

HÁROM TOLVAJ LEGÉNY.

Mind menyen, mind menyen
Három tolvaj legén,
Mind menyen, mind menyen
Rengeteg erdőkön.
Rengeteg erdőkön
Görögöt érének,
Görögöt megölék,
Szekerét fölverék.

Mind menyen, mind menyen
Három tolvaj legén,
Korcsomát érének,
Oda bémenének.
Egyből azt kérdezik:
«Hej korcsomárosné!
Vagyon-e jó borod?»
,Borom is jó vagyon,
Lányom is szép vagyon,
Magam is vig vagyok.»
Mind eszik, mind iszik
Három tolvaj legén,
De a legifjabbik
Nem eszik, nem iszik,
Nem eszik, nem iszik,
Egyre szomorodik:
«Adta volna Isten,
Hogy a rengő bőcsöm
Lett vóna koporsóm,
Az én póla ruhám
Bizony szemfődelem,
Az én póla-kötőm
Eresztő kötelem!»

-150-

JÁNOS URFI.

János urfi gondolkozik,
Házasodni szándékozik,
Nyergeli is paripáját,

Hogy meglássa a mátkáját.

Nyereg alatt paripája,
Könnyen felül a hátára,
Maga ifju, hosszú lába,
Nem magas a paripája.

János urfi, János urfi,
Magát nem kergeti senki,
Kár úgy sietve vágtatni,
Kiért siet, megkaphatni.

János urfi hamarjába',
A mátkája udvarába',
Ül a mánka az ablakba,
János urfit rég nem várja.

Szól a mánka az ablakba',
Vigyék lovát a pajtába,
A cselédek ezt megteszik,
Lovát szalmával étetik.

János urfi palotába',
Borult mánka a nyakába,
Sir, de mért, maga tudja,
Hogy miért sir, az ó búja.

János urfi, jobb lett volna,
Otthon maradni puczokba',
A mátkája azért búsul,
Mért nincs maga tőle távul,

A kit igazán szeretnek,
Annak palacsintát sütnek,
Nem marad el a borhozás,
Székelyeknél ez a szokás.

János urfi haza jöve,
A trektából részt nem vöve,
Panaszolja az anyjának,
Édes anyja szól fiának:

Fiam Jankó, ott nem kellesz,
Keress magadnak mást, jobb lesz;
Ha nem kereszsz, te bánod meg,
Tudom, sógorod elég lesz.

A tanácsot nem fogadá,
Feleségit haza hozá,
Annyi is már a sógora,
Szerit számát ő sem tudja.

KAPITÁNYNÉ LESZEK.

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy kovács legényhez.
«Nem kell anyám, nem kell,
Az a kovács legény:
Fuvónyomogatni,
Patkószeget verni...
Rip, rip, rip! rop, rop, rop!
Kapitányné leszek!»

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy diák legényhez.
«Nem kell anyám, nem kell,
Az a diáklegény:
Könyvet olvasgatni,

Falut tanítani...
Rip, rip, rip! stb...»

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy molnár legényhez.
«Nem kell anyám, nem kell,
Az a molnár legény:
Malomkövet vágni,
Lisztet meregetni...
Rip, rip, rip! stb.»

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy harangozóhoz.
«Nem kell anyám, nem kell,
Harangozó legény:
Egyet-kettőt kongat,
Mindég csak pufolgat...
Rip, rip, rip! rop, rop, rop!
Kapitányné leszek!...»

-153-

TELEKI ÉVI.

Telekiné Évi lánya,
Mind a legényeket várja.
Hej, de mind hiába várja,
Csak nem akad neki párja.
Várja, ha jó piros hajnal...
- S megérkeznek alkonyattal.
Zsebkendejük messze kéklik,
Úgy mennek azé utcán végig.
«Édes kedves szülő anyám,
Szemet vetett egy fiú rám.
Haja szőke, kék a szeme,
Palkó Pista igaz neve.»
Édes lányom, jól ismerem,
Sokat ette a kenyérem.’
«Édes anyám fáj a lelkem,
Palkó Pistát megszerettem.
Ereszsz ki a kapu elé,
Mindjárt jönnek erre felé.»
,Nem eresztlek, kedves lányom,
Mit is látnál a hitványon?
Apja jobbágy, nem különb ő,
Hitvány paraszt mindakettő.’
Telekiné lánya, Évi,
Anyját de hijába kéri.
Fájdalmába’, keservibe’,
Kimegyen a ház elibe.
Ház elibe, kerek dombra,...
Ott zuhog az Olt folyója.

-154-

*

«Édes anyám, jaj énnekem!
Pistát el nem felejthetem.
S mintsább haragodat lássam,
Legyen az Olt hitestársam!»

VÁRADI JÓZSEF.

Tüzet fújt a pej paripa,
Úgy vágtat egy tiszt úr rajta.
«Hová megyen hadnagy uram?»
,Lovagolok, édes fiam!’
«Ez sem igaz, hadnagy uram.
A ki megyen lovagolni,
Egy-két legényt viszen az csak.

Itt pedig van tizenkettő,
Ki kijedet kíséreti.»
«Egy pajtásom bujdokol itt,
Azt indultam megkeresni.
Nagyot vétett urak ellen,
De én hozom a kegyelmet.
Nem tudod-e, merre leve?
Várad az igaz neve.»
,Hogy ne tudnám, hogy ne tudnám!
Ott a falu felső végén
Lakik az ő violája,
Leghamarább ott találja.’
Pásztor-legény uton marad,
Hadnagy uram tovább halad.
A kicsi ház ott fejezlik,
Abba lakik Rofajiné,
A Várad szeretője,
Most is ott vagyunk mellette.
,Szép jó estét, Rofajiné!’
«Adjon Isten, vitéz uram!»
,Udvarodon van-e vállu?
Ihatnék a kis pej lovam.’
«Ha ihatnék, megítatom,
Ha ehetnék, abrakolom.»
Megy a hadnagy a szobába,
Váradit ott megtalálja,
,Add meg magad, te gazember!’
A katonák megrohanják,
Kezét lábát megvasazzák.

*

Hát ez a fa miféle fa?
Hogy egy betű sincsen rajta.
Ez a fa biz’ afféle fa:
Váradit akasztják rajta.

*

Ifjak, lányok, ügyeljete,
A németnek ne higyetek!
Mer’ a német csuffá teszen,
Akasztófa alá viszen.

SZŐKE MIHÁLY.

Szabó Juli, Szőke Mihály,
Úgy szeretik egymást,
A mikor csak találkoznak,
Majd megeszik egymást.

«Hová mégy most gyöngé rózsám?»
- Kérde Mihály tőle,
,Édes kincsem, Szőke Mihály,
Megyek az erdőre.’

Elment Julis az erdőre,
De nincs gondja fára,
Három zsandár a cziher közt
Várazozik rája.

Egyik teszi, másik veszi...
Jaj, nem veszik észre!
Szőke Sándor megérkezett
Puskával kezébe.

«Hitvány személy! életemet
Megkeserítetted!
Puska-golyó igazságot
Tegyen most feletted!...»

SELYÖM SÁRI.

Selyöm Sári azt álmodta;
Hogy a kedvese megcsalta.
Selyöm Sári jól álmodta,

Mert őt biz a rég megcsalta.

Visszmondja erdő, berek,
Selyöm Sári ugy kesereg.
A mikor csak eszibe jut,
Könyeitől ázik az ut.

Kimegyen a zöld erdőbe,
Zöld erdőből buzaföldre,
El akarja felejteni,
Búbánatát elrejtteni.

Búza földön kútat ére,
Betekint a fenekére.
Fenekibe magát látja,
Hajh, de nem ismer magára.

Fejér Imre, értted leszen,
Én halálom, kora veszttem!
«Én Istenem verd meg értte,
A ki egygyel be nem érte.»

-157-

NÓTA DAKÓ SÁNDORRÓL.

«Megyek apám, megyek,
Bé Madéfalvára,
Fényes uraságok
Nagy gyűlést hirdettek -
Madéfalvi rétre,
Sok vitéz legények
Gyülekeznek oda,
Én is elmegyek hát.»
«Édes jámbor fiam,
Ne menj el te oda!
Német uraságok
Hirdették a gyűlést,
Jaj leszen ott nekünk.
Német uraságok
Mindég rosszak voltak,
Szegény székely népre
Mindég terüt hoztak.
Sok anyának szivét,
Bánatba keríték,
Kinnal nevelt fiát
Katonának vitték,
Ne menj fiam oda!»
«Édes lelkem apám,
El kell nekem mennem,
Nem szabad én nekem
Hamar megijednem.
Fényes német tiszték
Ha eljesztenének,
Szép szőke leányok
Reám se néznének,
El kell nekem mennem!»

-158-

*

Elment Dakó Sándor,
El Madéfalvára.
Fényes német tiszték
Nagy gyűlést hirdettek,
Madéfalvi réten
Összegyülekeztek.
Akkor méne oda
Dali Dakó Sándor
Szürke paripával,
Piros tarsolyával.
Dali szép legények
Kiállottak sorba,
Egytől-egyig mindeniknek
Vére hullott porba.
Dali Dakó Sándor,
Mért is jövel ide!?
Anyád fájdalmára,

Magadnak vesztire!
Jobb lett volna neked
Apádra hallgatni,
Otthon megmaradni;
Most a sasok jónek
Rajtad mullatozni,
Husodból lakozni!

ÁRVA GILICZÉRŐL.

Oh! mint búsul kis gilicze,
A ki társát elvesztette;
Társát egy vad elkergette,
Talán eddig meg is ölte.
Én elmegyek arra helyre,
Hol kiomlott piros vére,
Hol szaggatták szálkás húsát,
Ott rakatok egy kápolnát;
A csontjából kirakatom,
A vérivel föliratom:
Hogy vagy az árva dolga,
Ki hazáját rég elhagyta!
Én egy igaz árva voltam,
Ki hazámat rég elhagytam,
Viz mentére elindultam
Ha megtalálnám a társam.
A királyné ablakában
Egy kis arany galiczkában
Megtaláltam; de rabságban,
Igy énekel bánatában:
«Hej gilicze, kis gilicze,
Mért jöttél te ilyen messze!
Menj vissza te arra helyre,
Honnét jöttél ilyen meszsze!»
S visszafordult arra helyre,
Honnét jött ilyen messzire,
Fejét földre csüggesztette,
Szárnyát széjjel terjesztette,
Magát holtta eresztette:
Hogy a társát elvesztette.

-159-

DANCSUJ DÁVID.

Bodok felett vagy egy kis sűrű berek,
Szegény Dancsuj Dávid a között kesereg,
Nem jó Dávid, nem jó, sirni, keseregni,
Ha meglát valaki, hova tudsz ellenni?...
Az a fekete föld ketté hasadhatna,
Szegény Dancsuj Dávid belé ború'hatna.
De a fekete föld ketté nem hasadhat,
Szegény Dancsuj Dávid belé sem ború'hat.
«Adjon Isten annak ezernyi ezer jót,
Ki az én bölcsőmet megrendítette vót.
Köszönöm apámnak s az édes anyámnak,
Mert jó fiat nevelt bolygó katonának,
Az ország rabjának.
Mennyi égen csillag, író deák vóna,
Mennyi réten fűszál, mind pennaszár vóna.
Mennyi erdő-lapi, mind papiros vóna,
Veres tenger hobja mind tentalé vóna:
Az én sok bánatim még se' férne réa,
Még se' férne réa.»

-160-

GYÖRBIRÓ ÁRON.

Jaj de szépen harangoznak
Az úzoni torony alatt!
Szegény Györbíró Áronnak,
Szegény Györbíró Áronnak.
Áron, Áron, mit gondolál,
Mikor a vizre indulál?
Én egyebet nem gondoltam:
Négy kerekemet megmostam.
Jó barátim! kik valátok,

Kik a viz szélin állatok,
Kezem nyujtám, nem szánatok,
Életem végét várátok.
A gát alól kifogának,
Lepedőbe takarának,
A nagy úton felvivének,
Györbiróni bétevének.
Édes anyám! nyisd kapudot,
Halva hozzák szép fiadot.
Készítsd fel a nyujtó padot,
Öltöztess fel szép fiadot.
Engem anyám ne sirasson,
Értem könnyet ne hullasson!
Sirasson meg az én mátkám,
Az én Pünkösti Márikám!

-161-

A RAB LEGÉNY.

Véremmel irattam
E kis czédulácskám,
De nincs oly követem,
Kitől elküldhessem.
Méhemtől küldeném,
Félek, mezőre száll,
Kedve szerint való
Virágjára talál.
Szarkától küldeném,
De igen cserregő,
Titkos bánatimat
Félek, kicserregi.
Készülj édes fecském!
Vidd el levelecském:
Se nem olyan közel,
Se nem olyan messze
Csak túl a tengeren
Harmincz mérföldnyire,
A hol nevededik
Egy kerek dombocska.
Egy kerek dombocska,
Egy kicsi falucska,
Tudom megismered
Az én rózsám házát.
Ónos az ablaka,
Üveg az ajtaja,
Az ablak alatt van
Egy édes almafa.
Édes az almája,
Hamis a gazdája,
Adta vóna Isten,
Ne ismertem volna.
Fekete két szemem
Ki nem sirtam volna,
Gesztenyeszín hajam
Meg nem őszült volna.
Ha kérdi: hogy vagyok?
Mondd meg: hogy rab vagyok
Magam egészségben,
Szivem gyötrelemben!

-162-

BAGI ANDRÁS.

Fölszállott a páva vármegye házára,
Szegény Bagi András most esett rabságba:
Se nem a gulyáér', se nem az ökörér',
Hanem Sinka Pista fejbe csapásaér'.
Már Bagi Andrásnak minek a bokréta?
Mikor már ő is csak egy szál levendula,
Egy szál levendula, két szál tuba rózsa,
Mert Sinka Pistának ő volt a gyilkosa.
Egyszer ütött oda: véres lett fokosa,
Másszor ütött oda: elállott a szava.
Pátfalvi temető balra van bevetve,
Szegény Sinka Pista oda van temetve.
Már Sinka Pistának huzzák a harangot,

De Bagi Andrásnak csörgetik a lánczot.

VASÁRNAP DÉLUTÁN.

Még vasárnap délután,
Még vasárnap délután -
Alá sétált az utczán,
Alá sétált az utczán.

Mondta neki az anyja,
Mondta neki az anyja:
«Pista fiam, gyűj haza,
Pista fiam, gyűj haza!»

«Édes anyám, nem mögyök,
Édes anyám, nem mögyök,
Délután megfürödök,
Délután megfürödök.

Nem a Tisza szélibe,
Nem a Duna szélibe:
A csárda közepibe,
A csárda közepibe.

De nem vízbe, ha' vérbe,
De nem vízbe, ha' vérbe -
A csárda közepébe,
A csárda közepébe...

Édes anyám, édesem
Édes anyám, édesem,
Van-e ruhám szennyesen,
Van-e ruhám szennyesen?

Ha nincs ruhám szennyesen,
Ha nincs ruhám szennyesen:
Hoztam egy párt véresen,
Hoztam egy párt véresen!»

SÁROSDI ILUS.

Sárosdi Ilusnak fekete a szeme,
Jaj de szépen illik rá a szemöldöke!
Szóke legény, hogyha aztat megláthatja,
Jaj de szerelmesen mosolyog rá szája!

A földvári tömlöcz a Dunaparton van,
Siák Jancsi régen már abban fogva van,
A Siák Jancsinak gylcs inge, gatyája
Gyöngén lobog, ha áll a tömlöczajtóba.

A Siák Jancsinak helyes a csizmája,
Ráverték a vasat piczinyke lábára.
A tömlöcz oldala vetett nyoszolyája,
A tömlöcz teteje takaró párnája.

Kedden nyolcz órakor feláll az ur széke,
A Siák Jancsinak jelen kell lennie;
Sárosdi Ilusnak szive majd meghasad,
Ha a Jancsi lábán meglátja a vasat.

A Sárosdi Ilus piros czipellője
Nem sétál már többé a tömlöcz elébe;
Mert a Siák Jancsit ítelték fogságra,
Csötörtökön viszik négy lovon Szegszárdra.

SZEGÉNY BIRÓ JANCSI.

Szegény Biró Jancsi
Beh sokat szenvedett,
Hej, mikor a ladikból
A Dunába esett!

Eleget kajdászott,
De senki nem hallá,
Hej, csak egy molnár legény

Malomból siratá.

Engem, szőke habok,
Csöndesen vigyetek,
S hej, osztán, oda alá,
Oda kitegyetek!...

-165-

BODÓ MARIS.

Bodó Maris patyolatja,
Hábor Miska lobogtatja,
De mind addig lobogtatja,
A farsangon haza kapja,
A farsangon haza kapja.

Harangoznak, harangoznak,
De nem délre harangoznak,
Szőke piros leányt hoznak,
Az elébe harangoznak,
Az elébe harangoznak.

AZ ELKÉSETT ESKÜVŐ.

Felment a pap pördikálni,
Szegény legényt kihirdetni.
Sötét az éjtszaka,
Babám kísérv el haza.

Szegény legényt kihirdetni,
Barna kis lányt esküdtetni.
Sötét az - sat.

Alig várták a bemenést,
A templombul a kigyüvést.
Sötét az - sat.

Alig értek három házot,
A menyasszony megbabázott.
Sötét az - sat.

-166-

KOZMA PISTA.

Jaj de rideg az egrí vár szobája!
Kozma Pista vagyon abba bezárva;
Kilencz golyó járta átal a testét:
Szánja-bánja elkövetett esöttét.

Szomorufüz hajlik az ablaktyára:
Talán az is Kozma Pistát sajnálja;
Kis madár is azt csevögi az ágon:
Pista, én is szabadulásod várom.

- Ne várd, ne várd az én szabadulásom,
Inkább várjad az én gyászos halálom;
Nincsen pardon az én bünös fejemnek,
Jó éjtszakát mondok én az életnek!

A MEGVERT KOMA.

Ha bemegyek, ha bemegyek a csárdába borinnya,
Én utánam, én utánam ne járjon senki sirnya!
Ha betörök az én árva fejemet,
Ne mosogasd az én véres kendőmet.

Hiába is mosogatnád az én véres kendőmet,
Hiába is kötögetnéd szegény árva fejemet;
Meglátszik a botja helye az én köröszt komámnak
Hej de csufja lettem én a világnak!

A MEGCSALT LEÁNY.

Egy asszonynak vagyon három lánya:
Kettőnek van kivarrott szoknyája,
Harmadiknak szép ringó bölcseje,
Abba' fekszik szép fattyú-gyermeke.

A lábával el is ringatgatja,
A szájával el is csicsigatja:
«Hejli, hujli, csicsijja babája,
Szerelemből jöttél a világra...»

«Lányok, lányok, rólam tanuljatok:
A legénynek csókot ne adjatok;
Mer' az a csók nem esik hiába –
Könnyed csordul a bölcső gombjára.»

KATÓ.

«Sok jó estét, Kató fiam!»
«Adjon isten, szivem uram!»

«Magas az ágy, Kató fiam.»
«Fölvetettem, szivem uram.»

«Mozog az ágy, Kató fiam.»
«Egér van benn, szivem uram.»

Elvágta a Kató nyakát,
Árván hagyta Jancsi fiát.

A BETYÁR SZERETŐJE.

Ennek a kis lánynak nincs babája,
Pandur-káplár jár az udvarára.
«Pandur-káplár jöjjön be,
Magam vagyok idebe
A szobába.»

Kimegy a kis kertbe rózsát szedni,
Utánna a pandúr megkötözni.
«Eressze el a karom,
Ezt a betyárt akarom
Megölelni.»

SOBRI JÓZSI.

Sobri Józsi a pinczében,
Kalamáris a kezében,
Csak azt írja levelében:
Porkolábné az ölében.

Porkolábné aranybárány,
Aranybetű van a vállán;
A ki aztat elolvassa,
Sobri Józsi neve rajta.

Porkolábné fejketeje,
Aranycsipke az eleje;
Az sem az ő pénze ára:
Sobri Józsi vette rája.

Sobri Józsi kaszát lopott,
Abból sarkantyút vágatott;
– Udvaromban meg ne pendítsd,
Bús szívemet ne szomorítsd!

MIT SIRSZ?

«Mit sirsz, mit keseregsz, édes feleségem?
Van nékem jószágom, sok szép gazdaságom,
Sok szép gazdaságom, szép szántóföldeim,
Szép szántóföldeim, jó termő szőleim,
Jó termő szőleim, három gulya marhám,
Három gulya marhám, négy szép hintós lovam,
Négy szép hintós lovam, kőből rakott váram,
Kőből rakott váram, szép eladó lányom!»
««Verje meg az Isten sok szép gazdaságod,
Hordja el az árvíz szép szántóföldeid,
Jégeső verje el jó termő szőleid;
A menykó csapja meg négy szép hintós lovad,
A dög eméssze meg három gulya marhád,

Szakadjon hegyibéd kőből rakott várad,
Magam se érzem meg a holnap napot:
Hogyha nincsen néked ifjú legénységed!»»

A THURYNÉ LÁNYA.

Eresz alatt csicsereg a fecske,
Párját híjja minden áldott este,
Párja elszállt messzi, messzi tájra,
Levelet vitt Talián országba.

Éjfél után hármát ver az óra,
- Szép virágszál, gyűj ki csak egy szóra!
Vendéged gyűtt messzi, messzi tájról,
Barna legény Talián országból.

- Barna legény, jaj be későn gyüttél,
Jaj de nagyon hamar árva löttél!
A menyasszony vár má' réges-régen,
Fehér ágyon kiterítve szépen.

Megkondult a halotti gyászének,
Összeomlott a kis fecskefészek;
Omlik-bomlik a Thurné háza,
Rég elhervadt szép eladó lánya!

AZ ÚR JÉZUS-KRISZTUSRÓL.

(Krisztus-monda.)

Mikor az Úr Jézus ezen a földön járt,
Elment Jeruzsálembe s ott szállást nem talált.
Bement egy házba, vendégfogadóba:

«Adj Isten jó estét, neked édes Uram!
Adhatnál-e szállást a Jézus-Krisztusnak,
Az ő érdeméért, kinszenvedéséért?»

«Nem adhatok, szegény, mert sok vendégem lesz,
Majd azok belőled majd csúfot űznének
A Jézus-Krisztusnak az ő érdeméért,
Kinszenvedéséért.»

«Menj el Péter, menj el a város végére,
Ott lakik egy szegény özvegyasszony.»

«Adj' Isten jó estét, Veronika asszony!
Adhatnál-e szállást a Jézus Krisztusnak,
Az ő érdeméért, kinszenvedéséért?»

«Van énnekem házam, három vetett ágyam,
A legszebbikébe lefektetem Jézust.»

Fejénél fölkelte ragyogó napvilág,
Lábánál fölkelte tündöklő holdvilág...

-170-

NÉPBALLADÁK

-171-

HÁROM ÁRVA.

Temetőnek bánatfája,
Az alatt sir három árva.

«Kelj föl, kelj föl, édes anyám,
Lerongyollott az én ruhám!»

- Nem kelhetek, édes lányom,
Szanaszét van minden csontom.

«Kelj föl, kelj föl, édes anyám,
Szennyes az én ingem, gatyám.»

-172-

-173-

- Édes fiam, nem kelhetek,
Megszította föld a testemet.

«Kelj föl, kelj föl, édes anyám,
Ugy vágyom a csókod után!»

- Nem kelhetek, lelkem ága,
Koporsóba vagyok zárva.

«Ki visel majd gondot mi ránk?
Kelj föl, kelj föl, édes anyánk!»

- Vagyon nektek mostohátok,
A ki gondot visel rátok.

«Mikor fésüli, a fejünk:
Sarkunkon foly piros vérünk.»

«Mikor fehérte ad hátunkra:
Vérrel virágozik az alja.»

«Mikor kenyért ad a kézbe:
Hét ördög ül a szemébe.»

A KIRÁLYFI.

Egyszer egy királyfi
Mit gondolt magában,
Egy bohó királyfi
Mit gondolt magában?
Lehánnya magáról
Királyi ruháját,
Egy bohó királyfi
Királyi ruháját.

Rávette helyette
A kocsis gunyáját,
A bohó királyfi
A kocsis gunyáját.
Elindult megkérni
Szegény ember lányát -
Szegény kocsis legény
Szegény ember lányát.

Adj isten jó napot,
Szegény ember lánya!
Be szabad-e gyünnöm.
Szegény ember lánya?
Fogadj isten kendnek,
Szegény kocsis legény,
Hozta isten, hozta,
Szegény kocsis legény!

Üljön le minálunk,
Nálunk kanapéra,
Szegény kocsis legény
Nálunk kanapéra.

Nem azért jöttem én,
Hogy én itt leüljek,
Nem érek én arra,
Hogy én itt leüljek.

Hanem azért jöttem:
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Szegény ember lánya,
Jösz-e hozzám, vagy sem?

Elmegyek én kendhez,
Szegény kocsis legény.
Illik kend én hozzám,
Szegény kocsis legény!

Akkor a királyfi
Mit gondolt magában,
Trallala, trallala,
Mit gondolt magában?

Elindult megkérni
Gazdag bíró lányát,
Trallala, trallala,
Gazdag bíró lányát.
Adj isten jó napot

Gazdag bíró lánya,
Trallala, trallala,
Gazdag bíró lánya!
Fogadj isten kendnek,
Szegény kocsis legény,
Trallala, trallala,
Szegény kocsis legény!
Üljön le minálunk,
Nálunk a - lóczára,
Trallala, trallala,
Nálunk a - lóczára!
De nem azért jöttem,
Hogy én itt leüljek,
Trallala, trallala,
Hogy én itt leüljek.
Hanem azért jöttem,
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Trallala, trallala,
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Gazdag leány vagyok,
Gazdag legényt várok,
Trallala, trallala,
Gazdag legényt várok!
Akkor a királyfi
Mit gondolt magában,
A bohó királyfi
Mit gondolt magában?
Lehánnya magáról
A kocsisi gunyát,
Rávette helyette
A királyi pompát.
Elindult megkérni
Gazdag bíró lányát;
Be szabad-e gyünnöm,
Gazdag bíró lánya?
Hozta isten, hozta,
Fényes királyurfi,
Trallala, trallala,
Fényes királyurfi!
Üljön le hát nálunk
Selyem kanapéra,
Trallala, trallala,
Selyem kanapéra.
De nem azért jöttem,
Hogy én itt leüljek,
Trallala, trallala,
Hogy én itt leüljek;
Hanem azért jöttem:
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Gazdag bíró lánya,
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Elmegyek én kendhez
Fényes királyurfi,
Illik kend én hozzám,
Fényes királyurfi!
Nem kellesz énnékem.
Gazdag bíró lánya...
Kell nékem, kell nékem
Szegény ember lánya!

-176-

-177-

GYÖNGYVÁRI KATICZA.

„Istenem, istenem!
Ugyan mi lelt engem?
Három róf pántlika
Körül nem ér engem;
Eddig egyet vettem,
Bokorra kötöttem,
De már hármát vettem:
Bokrot nem köthettem.“

„Lányom, édes lányom,
Gyöngyvári Katiczám!
Hogy' van a te ruhád?!
Elől rövidedik,

Hátul hosszabbodik.'

„Anyám, édes anyám,
Kedves édes anyám!
Szabó nem jól szabta,
Varró nem jól varrta.“

„Lányom, édes lányom.
Gyöngyvári Katiczám!
Szabó is jól szabta,
Varró is jól varrta...
Verje meg az isten
A te roszvotodat!'

„Anyám, édes anyám,
Kedves édes anyám!
A ki a nagy hétben
Hétszer megkéretett:
Attól van énnekem
Hét hónapos terhem!“

„Lányom, édes lányom
De nagy szajha lettél,
Engem a házamba'
Megszégyenítettél...
Vigyétek, vigyétek,
Katonák, vigyétek!
Mélységes tömlőczöm
Mélyére tegyétek!'

„Lányom, édes lányom
Gyöngyvári Katiczám,
Ugyan mit álmodtál
E hosszú éjtszakán?'

„Az én sárga keztyüm
Az én kezemen volt,
Az én piros czipőm
Az én lábamon volt.“

„Lányom, édes lányom,
Gyöngyvári Katiczám!
A te sárga keztyűd:
Lesz a kimulásod,
A te piros czipőd
Lesz a vérontásod!'

«Engedjete egyet:
Hadd irok levelet
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak.
Az én hüvelyk újjam
Az én író pennám,
Az én könnyhullásom
Az én író tentám. -
Hollóm, édes hollóm
Vidd el leveletem,
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak!»

A hollótúl ne küld,
Mert a holló olyan:
A hol dögöt talál,
Ott mindenütt leszáll.

«Szarkám, édes szarkám.
Vidd el leveletem
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak!»

A szarkától se küld,
Mert a szarka csacska,
Titkos verseidet
Nem igen tagadja.

«Fecském, édes fecském,

Vidd el leveletem
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak.
Ha útban talárod:
Tedd a jobb vállára,
Ha otthon talárod:
Tedd a tányérjára!»...

„Kocsisom, kocsisom,
Kedves fullajtárom!
Fogd be a lovakat
A fekete gyászba,
Most viszik galambom
A halál-órára!...
Testem a testeddel
Egy sirban nyugodjon!
Vérem a véreddel,
Egy patakot folyjon!
Lelkem a lelkeddel,
Egy istent imádjon!...”

-180-

SZŐCS MARCSA.

Este van, este van, hatot üt az óra,
Minden asszony, leány, készül a fonóba;
Szegény Szőcs Marcsa is elindul magába'
Először megütik, leesett a hidra,
Másodszor megütik, elállott a szava,
Harmadszor megütik, véres volt a foka,
A kis balta foka.

«Kérlek rózsám, kérlek, kérlek az egekre,
Egy-két szavaimat vedd be a füledbe:
Szerelmes szívemnek gyémántos Marisa,
Mért levél, mért levél másnak hites társa,
Szívemnek gyilkosa?»

Zilahi Pistának nem kell a bokréta,
Szegény Szőcs Marcsának ő volt a gyilkosa.
«Vérem a vérével egy patakot mosson,
Testem a testével egy sirban nyugodjon,
Egy sirban nyugodjon!»

A torjai rétet körülfogta a köd,
Pistára, Marcsára most huzzák a földöt,
Főtül való fája ki vagyon rovázva,
Fekete pántlika van reá csukrozva.
Szépen rá csukrozva.

A torjai templom körül van árkolva,
Két szál szép rozmarin van belé plántálva,
Öntözzétek lányok, hogy el ne hervadjon,
Szeretők szive meg ne háborodjon,
Meg ne háborodjon.

-181-

SZŐCS MÁRI.

(Változat.)

O de hideg, nedves idő!
Hó esik-e, vagy az eső?
Hó sem esik, eső sem hull,
Az én kedvem csak elborul.
«Elmenek én, édes anyám,
Elteszi-e a vacsorám?»
- El is teszem a vacsorád.
Éjféltájig várok is rád.

Este, este hét az óra,
Szőcs Mária megy a fonóba,
Azért megyen a fonóba,
Hogy fonjon szemborítóra.

«Máris, Máris, te vagy-e az?
Olyan könnyen hova ballagsz?
Elbucsuztál az anyádtól,
Szülő, nevelő dajkádtól?»
«Elbúcsuztam, kérve jöttem,
Szivességét megköszöntem;

El is teszi a vacsorám,
Várni is fog éjfélig rám.»

«Reád ugyan hiába vár,
Enyimnek kell lenned immár;
Ne siess úgy a fonóba,
Állj meg, állj meg csak egy szóra!»
«Egy szóra sem állhatok meg,
Mert a tied nem lehetek.
Egy szó annyi legyen, mint száz
Énutánam hiába vársz.»

Este, este, tiz az óra,
Piros vér hull a friss hóra.
Odavan a Szócsné lánya,
Jaj de hideg a párnája.

«Lányom, lányom, édes lányom!
Elhervasztott virágszálom,
Te elmentél a fonóba,
Hogy fonjál szemborítóra.»

«Csillag voltam, lefutottam,
Rózsa voltam, elhullottam.
Az én éltem kimulása
Egész falu busulása.
A leányok hófehérbe,
A legények feketébe.
Ugy visznek a menyegzőre,
A nagy-kendi temetőbe;
Ott van az én ágyam vetve,
Ott leszek én eltemetve.»

VILÁGSZÉP ERZSIKE.

Kiment a kisasszony arany székre ülni,
Aranyszékre ülni, arany inget varrni.
Feltette a lábát egy kis arany székre,
S egy pár arany gyűrű csördült az ölébe.

Anyám, anyám, anyám, mi annak a jele,
Egy pár arany gyűrű csördült az ölembe?
«Lányom, édes lányom, az annak a jele,
Örökös urfinak adtalak kezébe.»

Anyám, anyám, anyám, minek adott annak,
Inkább adott volna egy pujkapásztornak!...
Inasom, inasom, kezem táplálója,
Eredj föl a hegyre, ama nagy toronyba!

Nézz széjjel, nézz széjjel a bécsi pusztába,
Nem látsz-e valakit, nem látsz-e valakit!?
«Kisasszony, kisasszony, nem látok én senkit,
Nem látok én senkit, nem látok én semmit.»

Pujkáim, pujkáim, kezem nevelési,
Földre boruljatok, engem sirassatok,
Ruháim, ruháim, testem táplálói,
Szegről lehulljatok, engem sirassatok!

Inasom, inasom, kezem táplálója,
Eredj fel a hegyre, ama nagy toronyba;
Nézz széjjel, nézz széjjel a bécsi pusztába',
Nem látsz-e valakit, nem látsz-e valakit?

«Kisasszony, kisasszony, látok már valakit,
Tizenkét kocsival, negyven szolgálival.»
Bárcsak Isten adná, míg ide jönnének,
Míg ide jönnének, ki is teritnének!

- Jó napot, jó napot, ismeretlen anyám!
Hol vagyon, hol vagyon Erzsébet szép mátkám?
«Elment ő a kertbe virágot szaggatni,
Bokrétát kötözni, urfiaknak adni.»

- Nincsen ott sehol se, ismeretlen anyám,

Hol van hát, hol van hát Erzsébet szép mátkám?
«Mit türöm, tagadom, már ki kell vallanom.
A nagy ebédlőben ki is van terítve...»

Csináltatsz-e nekem valami koporsót?
- Csináltatok, rózsám, márványkő koporsót,
Behuzatod-e majd valami vászonnal?
- Behuzatom, rózsám, fekete fát్యollal!

Kivereted-e hát valami szögekkel?
- Kiveretem, rózsám, arannyal, ezüsttel!
Kivitetsz-e vajjon valami cigánynyal?
- Kivitetlek, rózsám, királyurfiakkal!

Meghuzatod-e majd a hármás harangot?
- Meghuzatom, rózsám, mind a tizenhatot!
Kikisérsz-e rózsám, hacsak a kapuig?
- Kikisérek, rózsám, a nyugodalomig!

-184-

AZ ÁSPIS KIGYÓ.

Lehajtám fejemet
Csipke bokor alá,
S kebelembe bujék
Egy nagy áspis kigyó.
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakítja.

«Vedd ki, apám, vedd ki,
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót!
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakítja.»

«Inkább elleszek én
Az egy fiam nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül
Eridj az anyádhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, anyám, vedd ki,
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót!
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakítja.»

-185-

«Inkább ellennék én
Az egy fiam nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj a bátyádhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, bátyám, vedd ki,
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót,
Szivem szorongatja stb.»

«Inkább elleszek én
Az egy öcsém nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj az ágyodhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki ángyom, vedd ki,

Kebelembe bújót stb.»
«Inkább elleszek én
Kisebb uram nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj az öcsédhez,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, öcsém, vedd ki
Kebelembe bújót stb. stb.»

-186-

«Inkább elleszek én
Az egy bátyám nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj a rózsádhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, rózsám, vedd ki
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót!
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakítja.»

«Inkább elleszek én
Az egy kezem nélkül,
Mintsem én ellennék
A galambom nélkül.»

SZÉP ÖRZSÉBET.

«Lányom, édes lányom,
Szép Örsébet lányom,
Talán nem is tudod,
Hogy férjhez adtalak?»

«Anyám, édes anyám,
Kedves szülő dajkám,
Milyen az, milyen az,
Kinek oda-adtál?»

«Lányom, édes lányom,
Szép Örsébet lányom,
Olyan az, olyan az,
Mint a fehér galamb!

-187-

Olyan az, olyan az,
Mint a fehér hattyu,
Annál is fehérebb,
Mint az bárány gyapju!»

«Hol vagyon, hol vagyon,
Én jegybeli mátkám?»
- Ékes kamarában
Csinosítja magát!

«Anyám, édes anyám,
Kedves szülő dajkám,
Nem olyan, nem olyan,
Amilyennek mondtad!»

«Jó napot, jó napot,
Én jegybeli mátkám!»
- Hozta isten, hozta
Kedves vőlegényem!

Azonnal felkapja
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon
Kedves vőlegényem!

Szép fehér harisnyám
Térdig vérben úszik.»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon,
Kedves vőlegényem,
Az én finom ruhám
Derékig vérben már.»

-188-

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon
Kedves vőlegényem,
Szép piros pántlikám
Nyakig vérben van már.»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon
Én jegybeli mátkám,
Megjeged a vérem
Mindjárt szörnyet halok!»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Fiam, édes fiam,
Kedves, édes fiam,
Mi' menyasszonyt hoztál
Hogy nem szól én hozzám?
Se kezit nem nyújtja,
Se szavát nem adja.»

«Anyám, édes anyám,
Kedves édes anyám,
Nem menyasszonyt hoztam,
De halottat hoztam!»

-189-

«Menyem, édes menyem,
Szép Örsébet menyem,
Nem is ismertelek,
Mégis szerettelek.

Sok szép vendégeim
Gyászba öltöztetted,
Fiamat, magamat
Megkeserítetted!»

HALÁLTÁNCZ.

Tánczolnak, tánczolnak
A sári legények
A sári ivóba.
Köztük van, köztük van
Darvas Kis Kelemen.
Nem eszik, nem iszik,
Sem a tánczba nem áll.

Elementek, elementek
A sári legények
Sári birónéhoz,
Sallai Katához.
- Jó napot, jó napot,
Jó sári biróné,

Eljöttünk, eljöttünk
Sári birónéhoz,
Sallai Katához.
- Anyám, édes anyám,
Gazdag édes anyám,
Hozza be hát nekem
Azt a báli ruhám!
Aranyfejű pártám,
Kis kamuka szoknyám,
Keskeny talpu csizmám!

-190-

Elmentek, elmentek
A sári legények
A sári ivóba.
- Gyere hát táncolni
Sári bíró lánya
Sallai szép Kata!
- Nem menek, nem menek
Darvas Kis Kelemen,
Piszkos a te ruhád,
Szennyes leszek tőle.
- Másodszor is mondom,
Gyere hát táncolni
Sári bíró lánya
Sallai szép Kata!
- Nem menek, nem menek,
Darvas Kis Kelemen,
Piszkos a te ruhád,
Szennyes leszek tőle.

- Anyám, édes anyám,
Hozza be hát nekem
Azt a báli ruhám!
A selyem kalapom,
A bársony kabátom;
A zsebit rakja meg
Aranynyal, ezüsttel.
Most harmadszor mondom,
Gyere hát táncolni
Sári bíró lánya,
Sallai szép Kata!
Csufot tettél rajtam,
Csufot teszek rajtad!
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha este meghuzod,
Reggel legyen vége,
Ha reggel meghuzod,
Este legyen vége!
- Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen!
Aranyfejű pártám
A fejembe dagadt.
- Dehogy eresztelek!
Hétszer kérettelek,
Ha nekem nem adtak,
Másnak se adjanak!
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha reggel meghuzod,
Este legyen vége,
Ha este meghuzod
Reggel legyen vége!
- Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen!
Kis kamuka szoknyám
Derekamra dagadt.
- Dehogy eresztelek!
Hétszer kérettelek,
Ha nekem nem adtak
Másnak se adjanak.
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha reggel meghuzod
Este legyen vége,

-191-

Ha este meghuzod
Reggel legyen vége!
- Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen,
Vékony talpu csizmám
Teli aludt vérrel!
- Dehogy eresztelek!
Hétszer kérettelek,
Ha nekem nem adtak
Másnak se adjanak.
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha reggel meghuzod
Este legyen vége,
Ha este meghuzod
Reggel legyen vége!
- Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen!
Jaj, már oda vagyok,
Mindjárt szörnyet halok.
Fogjatok meg engem
Jó lány pajtásnéim!
Vigyetek el engem
Sári birónéhoz,
Az édes anyámhoz.
Nyisd ki anyám, nyisd ki
Leveles kapudat,
Vesd meg nekem, vesd meg
A fekvő ágyamat,
Keresd is ki nékem
A haló ruhámat!

- Anyám, édes anyám,
Kinek harangoznak?
- Fiam, édes fiam,
Isten szegényének.
- Anyám, édes anyám
Ugyan kinek huzzák
A hármás harangot?
- Fiam, édes fiam,
Darvas Kis Kelemen,
Sári bíró lánynak,
Sallai Katának!

FEHÉR ANNA.

Fehér László lovat lopott,
A fekete halom alatt
Nagyot pattant az ostora,
A vármegye meghallotta,

A vármegye meghallotta,
Fehér Lászlót megfogatta.
Fehér Lászlót hogy megfogták,
Szögedébe be is csukták,
Szögedéből a tömlöczbe,
A legnagyobb sötétségbe.

Meghallotta Fehér Anna,
Fehér Anna szép viola,
Mindjárt mondja a kocsisnak:
«Fogd be, kocsis a lovamat,
Tegyél mellém tál aranyat,
Tál aranyat, tál ezüstöt,
Hadd váltsam ki a bátyámat.
Vigy el engem Szögedébe,
Szögedéből a tömlöczbe;
A legnagyobb sötétségbe!»
Mindjárt megyen az ajtóra,
Tömlöcz ajtó rostélyára:
«Bátyám, bátyám, Fehér László,
Aluszol-e, vagy meghaltál?»
«Hugom, hugom, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Nem aluszom, nem nyugosom,

Csak te rólad gondolkodom.»

«Bátyám, bátyám, Fehér László,
Kicsoda most itt a bíró?»

«Hugom, hugom, Fehér Anna,
Fehér Anna szép viola,
Horvát Miklós itt a bíró.»

-194-

Mindjárt megyen Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Mindjárt megyen az ajtóra
Horvát Miklós ajtójára.
«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Eresztesd ki a bátyámat.
Adok néked tál aranyat,
Tál aranyat, tál ezüstöt
Eresztesd ki a bátyámat!»
«Anna, Anna, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Nem kell nekem tál aranyod,
Tál aranyod, tál ezüstöd;
Hálj énvelem az éjszaka,
Kieresztem a bátyádat!»

Mindjárt megyen az ajtóra,
Tömlöczajtó rostélyára:
«Bátyám, bátyám, Fehér László,
Aszondotta itt a bíró:
Háljak vele az éjszaka,
Kieresztet, kedves bátyám!»

«Hugom, hugom, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Ne hálj véle, a hunczfuttal,
Az akasztani-valóval!
Szüzességedet elveszi,
Nekem pedig fejem veszi.»

Erre nem szól Fehér Anna,
Csak elmegy a folyosóra,
Folyosóról palotába,
Lefekszik a nyoszolyába.
Hát egyszer, úgy éjfél tájba,
Csörgést hall az udvarába.
«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Mi csörög az udvarodba?»
«Alugy, alugy, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Lovam viszik az ivóra,
Zablya csörög a szájába.»

-195-

«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Nem bírok én itt aludni
A nagy puska-csattogástól,
A nagy ágyu-csattogástól.»
«Alugy, alugy, Fehér Anna,
Lovat lopnak az halomnál.»

Alig várja Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Alig várja, hogy virradjon,
Hogy a hajnal meghasadjon.
Mindjárt megyen az ajtóra,
Tömlöczajtó rostélyára:
«Fehér László, édes bátyám,
Mevagy-e még, vagy meghaltál?»
Meglátta őt egy katona:
«Anna, Anna, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Ne itt keresd a bátyádat:
Zöld erdőbe, zöld mezőbe,
Akasztófa tetejébe.»

Mindjárt megyen Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Mindjárt megyen az ajtóra,

Horvát Miklós ajtójára.
«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Átkozott légy, Horvát Miklós!
Gyöngykoszorúm letőrettetted,
Szűzességem elvesztetted.
A kenyered kővé váljon,
Mosdó vized vérré váljon,
Törülköződ lángot hányjon,
Páros késed néked álljon!»

-196-

«Anna Anna, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Ne évelődj olyan nagyon,
Ne átkozódj olyan nagyon!
Szedegek neked zöld istenfát,
Kötök neked szűz koszorút!»
«Szedhetsz is mán, köthesz is mán,
Éjjel-nappal kötheted mán -
Nem leszek én többet leány!»

BOGÁR IMRE.

Zavaros a Tisza,
Nem akar higgadni -
Az a híres Bogár Imre
Által akar menni.

Által akar menni,
Lovat akar lopni,
Kecskeméti zöld vásáron
Pénzt akar csinálni.

Pénzt akar csinálni,
Bölcsőt akar venni,
Azt a híres Duli Marcsát
El akarja venni.

«Korcsmárosné, hallja,
Van-e vacsorája?»
«Van vacsorám, paprikás hus
Vendégek számára!»

«Korcsmárosné hallja
Van-e barna lánya?»
«Barna lányom, vetett ágyom
Vendégek számára.»

«Korcsmárosné, hallja,
Száz itcze bort adna,
Megkinálom a vármegyét,
Hogy ne lennék rabja.»

Hunczut a vármegye,
Nem iszik belőle,
Mert a szegény Bogár Imre
Most van a kezébe.

«Lánczot a zsványnak
Kezére, lábára!»
Duli Marcsa a babáját
Már hiába várja.

«Nézz ki, rózsám, nézz ki
Ablakod firhangján,
Most viszik a Bogár Imrét
Sárga paripáján.

Ezüst a kantárja,
Arany a zablája,
Az a híres Bogár Imre
Annak a gazdája!»

Harangoznak délre,
Pont tizenkettőre,
Hóhér mondja már Bogárnak:
Lépjék fel a székre!

-197-

Fellépett a székre
Felnézett az égre:
«Jaj istenem, sok rablásim
Most jutnak eszembe!»

-198-

«Csináltatsz-e, rózsám,
Valamely koporsót?»
- Csináltatok kedves rózsám
Diófa koporsót.

«Kivereted-e majd
Valamely szegekkel?»
- Kiveretem, kedves rózsám,
Arannyal, ezüsttel.

«Kikisérsz-e rózsám,
A falu végéig?»
- Kikisérelek, kedves rózsám,
A sirod széléig.

«Eltemetsz-e aztán
Valamely hegyekre?»
- Eltemetlek, kedves rózsám,
Virágos kertembe.

Kiapadt a Tisza
Csak a sara maradt,
Mehalt szegény Bogár Imre,
Csak a hire maradt.

A FŐCZINKOS.

Amott kerekedik
Egy fekete felhő,
Abba tollászkodik
Egy fekete holló.

Szállj le, holló, szállj le
Tömlöcz ablakára,
Tömlöcz ablakáról
Tömlöcz ajtajára.

-199-

Hadd izenek tőled
Apámnak, anyámnak,
Apámnak, anyámnak,
Jegybeli mátkámnak.

Ha kérdik: hogy vagyok
Mondjad, hogy rab vagyok,
Szegedi fogházba
Térdig vasban vagyok.

Térdig vasban vagyok,
Könyéig bilincsbe,
Kiapadt a szemem
A nagy sötétségbe.

Az én fejem alja
Egy téglakövecské,
Takaródzó dunnám
Az tömlöcz teteje.

Az én derekaljam
Az tömlöcz feneke,
Az én égő gyertyám
Kigyók, békák szeme.

A szegedi fogház
Kőből van kirakva,
Az én édes anyám
Sirva jár alatta.

Ne sirj, édes anyám,
Igy kell ennek lenni,
A sok gonoszságért
Igy kell megszenvedni!

Édes apám, anyám
Sokat kért a jóra,
De én nem hajlottam
A szülei szóra.

-200-

Ráhajlanék, de már
Késő hull a könnyem,
Tizenkét rablónak
Főczinkossa lettem.

Tizenkét rablónak
Főczinkossa lettem,
Szegedi fogházba
Ezt köll megszenvednem.

Szegedi törvénybe
Huszonnégyen vannak.
Mind a huszonnégyen
Rólam tanácskoznak.

A huszonötödik
Levelemet írja -
Az a híres dáma
A nevem diktálja.

No, te híres dáma,
Ne diktáld a nevem,
Az istenre kérlek,
Hadd meg az életem!

Adta volna isten:
Ne láttalak volna,
Hiredet, nevedet
Ne hallottam volna!

Hiredet, nevedet
Ne hallottam volna,
Talán egypár évvel
Tovább éltem volna!

Leterítik nekem
A fekete könyvet,
Abból olvassák ki
Az én sentenciám.

-201-

Egyik azt kiáltja:
«Föl kell akasztani!»
Másik azt kiáltja:
«Fejét el kell venni!»

Uraim, uraim,
Felséges uraim,
Segítsetek rajtam,
Ha istent ismertek!

Uraim, uraim,
Felséges uraim!
Kár volna még nekem
Akasztófán csüggni!

A göndör hajamat
Varjuknak kivájni,
Fekete szememet
Hollóknak kiszedni.

Szép piros orczámat
Napnak hervasztani,
Szép pamuk gatyámat
Szélnek lobogtatni!

Szép szattyán csizmámat
Szélnek összeaverni,
Sárga sarkantyúmat
Szélnek megpengetni!

PÉNTEKI ÁLOM.

Pénteken jó reggel
Olyan álmod láttam:
Vasárnap jó reggel
Fejemen történék.
Felmenék kertembe,
Lenézék kertemből.
Szebbik rózsafának
Lehajlik az ága;
Napkeletől fogva
Napnyugatig hajlott.
Akkor az én szívem
Gyászba felöltözött.
Odagyő édesem.
Azt kérdi éntőlem:
«Mért sírsz én édesem?»
«Nem sírok édesem.
Csak fáj az én szívem,
Azt sem tudom kiért,
Azt sem tudom miért.»
«Talán énérettem?»
«Találod édesem!» –
«Mikor lesétálok,
A szerelem utcán,
Ajtód előtt lássam
Gyászos koporsódat.
Abba benne lássam
Szép fehér testedet.
Az papot s a mestert
Az fejednél lássam;
Sok szép atyádfiát
Körülötted lássam.
Mi nem azért kértem
Szívem halálodat,
Hogy meguntam vóna
Veled lakásomat.
Ha velem nem tőtted
Semmi jó kedvedet,
Mással se tőthessed.
Semmi örömedet.»

A MEGCSALT FÉRJ.

A minap, hogy haza mentem, ott vala látom,
Egy néhány ló megnyergelve, egy, kettő, három.
Kérdém: édes feleségem! – Mi baj, angyalom? –
Mit keresnek itt e lovak? meg nem foghatom.
– No, lássa az ember az oktondit! ki lát itt lovakat?
Fejős tehének azok, anyám küldte azokat. –
– Fejős tehének! felkantározva!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

A mint a tornácba lépek, kiterítve látom,
Egy néhány fehér köpenyeg, egy, kettő, három.
– Kedves feleségem! mondék. – Mi baj angyalom? –
Mit keres e sok köpönyeg, meg nem foghatom.
– No lássa az ember az oktondit! hol itt a köpönyeg?
Ágyterítők, szárítani raktam ki azokat!
– Ágyterítők! Veres gallérral!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint a házba betekinték, ott vala látom
Egy nehéz sarkantyús csizma, egy, kettő, három.
Kérdém: édes feleségem! – Mi baj angyalom? –
Mit keresnek itt e csizmák? meg nem foghatom.
– No lássa az ember az oktondit! ki lát itt csizmákat?
Tejes fazekak azok, az anyám küldte azokat!
– Tejes fazekak! felsarkantyúzva!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint a fogásra tekinték, ott vala látom
Egy néhány kard felakasztva, egy, kettő, három.
- Kedves feleségem! mondék. - Mi baj angyalom? -
Mit keresnek itt e kardok? meg nem foghatom.
- No lássa az ember az oktondit! ki lát itt kardokat?
Pecsenyesütők azok, az anyám küldte azokat.
- Pecsenyesütők! Portupével!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint az ágyba tekinték, ott vala látom
Egy néhány huszár katona, egy, kettő, három.
Kérdem: édes feleségem? - Mi baj angyalom? -
Mit keresnek e katonák, meg nem foghatom.
- No lássa az ember az oktondit! ki lát itt katonát?
Szolgáló lányok azok, az anyám küldte azokat.
- Szolgáló lányok! pödrött bajuszszal!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Mindezeket látva, elékapám baltám,
Fejem felett megforgatva, egy, kettő, három.
Kérdé az én feleségem: Mi baj angyalom?
Mit tesznek e forgatások, meg nem foghatom?
- No lássa az ember az oktondit! ki lát itt forgatást?
Czirogatások ezek, a szerelem szüli ezeket.
- Czirogatások! Balta-élel?
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Rászedett asszony vagyok én,
Mint más sokak is még.

-205-

GYÖNGE SÁNDOR NÓTÁJA.

Stiriában, Ajk faluban mi történt!
Pálfi Istvánt mulatságban meglőtték.
Karabélyból ment a golyó szívébe,
Arczra borult a szoba közepébe.

Pálfi Istvánt viszik az ispotályba,
Gyöngé Sándort pediglen a stokházba;
Vasat vernek a kezére, lábára,
Magyar bakát a silbakolására.

Pálfi Istvánt viszik a temetőbe,
Gyöngé Sándort az agyitor elébe.
«Vasas lábam szomorúan pengetem,
Jó barátom, jaj de bús az életem!

Gyöngé Sándor, annak hívják engemet,
Úgy is írják magyarul a nevemet.
Pálfi István szeretőmet szerette,
Karabélyom őtet ezért megölte.

Ne sírjon hát édes kedves jó anyám,
Szép időmnek az utolja eljött mán,
Mert nem tudom azt sem, hogy mely órában
Akasztnak fel ez idegen országban.

Így van, kinek méreg van a szívében,
Így fizetnek a katona-életben,
Sírhattok ti bús anya és testvérek,
Azt kívánom: legyen isten veletek!»

Klagenfurtban árkolnak egy temetőt
Pálfi Istvánt viszik bele legelőbb,
Az van írva az ő kereszt fájára:
«Itt nyugszik egy meglőtt frajter sirjába!»

-206-

Esik eső szép csendesen lefele,
Gyöngé Sándort most kísérik kifele,
A sapkáját levágta a szemére,
Sok szép leány sírva mén el előtte...

BARNA PÉTER.

Jó ló volt a fakó,
Jó ló is ellette,
Áldja meg az isten
A ki felnevelte!

Fujd el szellő, fujd el,
Hosszú utunk porát,
Ne lelje vármegye
Fakó lovam nyomát.

Nem fujta el szellő
Hosszú utunk nyomát,
Meglelte vármegye
Fakó lovam nyomát.

Szegény Barna Péter
De sok lovat lopott,
Románné két lánya
Abból ruházkodott.

Vesztett volna retek
Fekete földjében,
Románné két lánya
Az anyja méhében!

A pusztai csárda
Nem borulna gyászba
Szegény Barna Péter
Nem esne rabságba.

De vármegye háza
Nem nyílik hiába,
Szegény Barna Pétert
Viszik udvarába.

A tarcsai pusztán
Van egy két águ fa,
Az lesz Barna Péter
Nyugodalmas háza.

Nyíljatok meg egek,
Rejtsetek el engem,
Mert a fekete föld
Nem veszen be engem!

Kár volna még nekem
A fán megszáradni,
Lobogós gyolcs gatyám
Szélnek bocsájtani.

Szép sarkantyús csizmám
Szélnek összeverni,
Fekete két szemem
Hollónak kivájni!

Nálunk a halottnak
Hármat harangoznak,
De Barna Péternek
Egyet sem kondítanak.

Szegény Barna Péter, –
Szent János napjára
Kísérik halálra
Tarcsai határba.

Nem jó föld ez, pajtás,
Nem jó itten lakni,
Mert a szegény legényt
Meg szokták itt fogni.

Szegény Barna Péter
Gyolcs inge, gatyája,
Vérrel virágozik
A testi ruhája!

LANDORVÁRI DORKA.

,Leányom, leányom,
Édes szép leányom!
Mi dolog lehet az,
Hogy a selyem ruhád
Elől kurtábbodik,
Hátul hosszabbodik,
Szép karcsú derekad
Igen vastagodik?!'
«Anyám, anyám,
Édes asszony anyám!
Mit tűröm, tagadom,
Ha ki kell vallanom:
Szabó nem jól szabta.
Varró nem jól varta.»
«Nem kérdeztem én azt,
Ki szabta, ki varta;
Csak aztat kérdezem:
Mi dolog lehet a'?!»
«Anyám, édes anyám,
Édes asszonyanyám!
Dunavizet ittam,
Attól jól meghíztam.»
«Nem kérdezem én azt,
Mit ettél, mit ittál;
Csak aztat kérdezem:
Mi dolog lehet a'?!»
,Mit tűröm, tagadom,
Ha ki kell vallanom;
Király Kis Miklósnek
Ágyára feküdtem -
Szerelembe estem!'
«No ringyó, no szajha,
Mindjárt elvitetlek
Nyaka-vágó hídra,
Nyaka-vágó hídra,
Rózsás kis pallagra!»
,Anyám, édes anyám,
Édes asszonyanyám!
Várjál hát egy órát,
Hadd irjak levelet
Király Kis Miklósnek,
Hadd küldjem el eztet!...
Madárkám, madárkám
Csacsogó madárkám!
Vidd el e levelet
Király Kis Miklósnek;
Ha ebéden éred:
Tedd az asztalára;
Ha vacsorán éred:
Tedd az ablakába!'
Ebéden találta,
Asztalára tette;
Király kis Miklóska
Mingyárt elolvasta.
Mondja kocsisának,
Legjobb fullajtárnak:
„Kocsisom, kocsisom,
Legjobb fullajtárom!
Fogd be nyolcz lovamat,
Hozzuk el Dorkámat!“
„Jó nap, isten jó nap,
Landorvárainé!
Hol van az én Dorkám,
Szivem és violám?!“
«Elment a szomszédba
Leánypajtásához,
Búcsúzni, búcsúzni,
Leánypajtásitól»...
„Jó nap, isten jó nap,
Landorvárainé!
Nincs ott az én Dorkám,
Szivem és violám!“
«Kiment a kis kertbe
Rózsákat tördelget,
Rózsákat tördelget

Selyem kezkenőbe.»
„Jó nap, isten jó nap,
Landorvárainé!
Nincs ott az én Dorkám,
Szivem és violám;“
«Mit tűröm tagadom,
Ha ki kell vallanom;
Nyaka-vágó hídon,
Rózsás kis pallagon!»
„Jó nap, isten jó nap,
Édes kedves Dorkám!
Édes kedves Dorkám,
Szivem és violám!
Vérem a véreddel
Egy patakban folyjon;
Lelkem a lelkeddel
Egy istent imádjon;
Testem a testeddel
Egy sirban nyugodjon!
A mi kisdedünk is
Oltár tetejében!“...
Három szál rozmaring
Nyílt ki a fejében.
Oda ment az anyja,
Hogy majd leszakajtja:
„Menj innen, menj innen
Te átkozott anya!
Nem egyet ölettedél:
Hármat veszejtettél!“...

KIS JULIA.

„Hallod-e te király-urfi!
Jere este guzsalyasba.“
„Nem mehetek te király-lány.
Hogy’ juthatnék túl a Dunán,
Este későn sötét leszen,
S a Dunába belé esem.“
«Vagyon nekem szövétnekem,
Tornáczomba kitétetem,
S meg is gyujtom, mihelyt lehet,
Világánál átal jöhetsz.»
Megindula király-urfi
Este későn guzsalyasba;
S belé esék a Dunába,
A Dunának közepibe.
Ugy sír, úgy sír király-leány,
Király-leány kis Julia.
Szóval kérdi asszony-anyja:
„Mér’ sírsz, fiam, kis Júlia?“
„Hogy ne sírnék asszony-anyám,
Elvesztettem gyöngyös pártám,
Belé esett a Dunába,
A Dunának közepibe.’
„Vagyon nekem gyöngyös pártám,
Azt én mindjárt neked adom.“
„Nem kell nekem senki másé,
Csak kell nekem a magamé.
Hallod-e te asszony-anyám!
Hivassuk fel Bíró Jankót,
Bíró Jankót, vízi bűvárt,
Hogy fogja ki gyöngyös pártám.
Hallod-e te Bíró Jankó,
Vedd ki az én gyöngyös pártám!“
„Nem kapok én gyöngyös pártát,
Csak kapok én király fiát.“
„Á’ kell, a’ kell Bíró Jankó,
Bíró Jankó vízi bűvár.
Hozd fel ide palotámba,
Tedd fel ide én ágyamba.“
Ugy sír, úgy sír király-leány,
Király-leány kis Júlia:
Neki szíve meghasada,
Mindjárt szörnyű halált hala.

Az egyiknek csináltattak
Fejér márvány kőkoporsót,
A másiknak csináltattak
Vörös márvány kőkoporsót.
Virágos kertbe temették,
Egymás mellé elültették,
Az egyikre palántáltak
Fejér csíkos tulipántot,
A másikra palántáltak
Tiszta vörös tulipántot.
A szerelmeseknek lelke
Élő tulipánttá leve,
S addig s addig nevelkedtek,
A míg összeölelkeztek.

CSEHÓ PISTA.

Amoda van egy nagy deszka-kerítés,
Csehó Pista lova abban nyerítez;
Csehó Pista befordul a csárdába,
Várja ottan szeretője, babája.
„Korcsmárosné, eb az urát, hallja kend,
Halat nekem, citromosat főzzön kend,
A mellé egy jó itcze bort hozzon kend,
Juczi lányát strázsára állítsa kend.“
Csehó Pista mulat széles kedvibe',
Egy rossz személy dalolgat az ölibe',
Csárdás leány dalolgat az ölibe',
Hej, az adta a pandurok kezibe,
Beszalad a Juczi leány ijedve,
«Amoda jön három pandúr fegyverbe'.»
Csehó Pista Bársony lovát nyergeli,
Három pandúr, persekútor kergeti.
Csehó Pista Bársony lovát nyergeli,
Három pandúr persekútor kergeti,
Lova lába megbotlott egy gödörbe',
Lehanyatlott, a jobb kezét kitörte.
«Szépen kérem persekútor uramat,
Ne kösse meg ezt a jobbik karomat.»
De a pandúr nem hallgat a szavára,
Lánczot veret két kezére, lábára.
Hétfőn este az ég alja piroslik,
Csehó Pistát vesztőhelyre most vizik,
A fél falu sírva megyen nyomába,
De nem megyen, nem siratja babája.
«Kedves babám, jutok-e még eszedbe?
Jaj be sokszor mulatoztam öledbe'.»
«Rongyos betyár soh' se jutsz az eszembe,
Nem is ültél soha sem az ölembe'.»
„Úgy áldjon meg a teremő tégedet,
Mert te vittél minden bajba engemet,
Gyenge vállad, piros orczád, kék szemed –
Te okoztad akasztófán vesztemet.“

-213-

GESZTI JÓSKA.

Geszti Jóska a csárdába bort iszik,
Kis pej lova csárda előtt szénázik.
«Egyél, igyál, kis pej lovam, jól lakjál,
Még az éjjel Kis-Bácskába szaladjál!»
Geszti Jóska, hogy kiment az utcára,
Három zsandár beelölt a vállába.
Geszti Jóska ott lerogyott a sárba,
Sarogján vitték ütöt az állásra.
Odament az édes anyja hozzája:
– Szóljál, Geszti, még egyet, utoljára!
«Eredj, anyám, te vagy oka sorsomnak,
Én meghalok, te boldogulj magadnak!»
Szomorú fűzfának lehajlott ága,
Jaj, de véres Geszti Jóska gatyája.
«Mosd ki, babám, ingem, gatyám fehérre,
Holnap visznek az agyitor elébe!

-214-

Jaj istenem, jaj de nagyot vétettem,
Oláh asszonyt hat malaczért megöltem.
Oláh asszonyt viszik a temetőbe,
Engem pedig a szegedi tömlöczbe.

Leborulok agyitor asztalára,
Hull a könnyem gyenge piros orcámra,
Az agyitor csak azt rójja felőlem,
Hogy a hóhér vegye el az életem.»

Geszti Jóska zsiros inge, gatyája,
Abba megyen el az akasztófára.
Árva fűzfa, földre hajlik az ága,
Árván maradt Geszti Jóska babája.

Kovács Tera egy kis kertet kerített,
Négy sarkába bazsarózsát ültetett,
Négy sarkába bazsarózsa nyildogál.
Közepibe Kovács Tera sirdogál.

A RAB.

„Majd hajnal is lesz már,
Majd is megvirrad már,
Fordúlj felém, kedves rózsám,
S ej haj, majd magad maradsz már.”

«Bárcsak piros hajnal
Soha ne hasadna,
A mi édes szerelmünknek
S ej haj, vége ne szakadna!»

„Látod, rózsám, látod
Azt a száraz nyárfát,
Majd ha az kizöldül, akkor
S ej haj, akkor jövök hozzád.”

«Hiszem a teremtőm,
Kizöldül az én fám,
A te csalfa szived vissza -
S ej haj, visszafordul hozzám.»...

Kaszaperi pusztán
Jön két zsandár nyilván,
Csörög a lova zablája,
S ej, haj, célba a puskája.

Vásárhelyi pusztán
Jön két lovas zsandár...
„A sámsomi kis csárdában
S ej haj, ott fogtak meg minket!”

Vásárhelyi pusztán
Voltam csikós bojtár,
Szamadómtól, betyároktól
S ej haj, tanultam a lopást. -

Repülj madár, repülj
Szentesen keresztül,
Szólj be az én galambomhoz,
S ej haj, maga van egyedül.

Ha kérdi: hogy' vagyok,
Mondd meg, hogy rab vagyok,
Orosházi cselédházban
S ej haj, térdig vasba' vagyok.

Meghalok, meghalok,
Még beteg se vagyok,
Orosházi kis nyomáson
S ej haj, nyugodni akarok!...

Édes anyám volt kend,
Mért nem tanított kend,
Gyenge fának ága voltam,
S ej haj, mindenre hajlottam!”

SZABÓ VILMA.

Arra alá dörög az ég alja -
Szabó Vilma paradicsonyalma;
Nem jó ize vagyon az almának,
Kit a Vilma választott magának.

Szabó Vilma kiment az erdőbe,
Lefeküdt a hársfa levelére.
Ötöt-hatot kiáltottam néki:
Kelj föl Vilma, mer' meglát valaki!

Szabó Vilma nem vette tréfára,
Kapta magát, bémönt a csárdába.
Alighogy az ajtaját bezárta,
Kilencz zsandár bészörget hozzája:

- Szabó Vilma, nyisd ki az ajtódat!
Hová tötted három magzatodat?
«Kettőt tettem Tisza fenekére,
Harmadikat czedrusfa tövébe.»

- Vilma, Vilma, fáj-e még a szived,
Hogy megölted három gyermekedet?
«Hogyne fájna, talán meg is hasad!
Halálomig zörgetem a vasat.»

HUNYADI GULYÁS UTOLSÓ NÓTÁJA.

Az isten áldja mög a kis kutyám lábát!
Sokszor mögterelte Hunyady gulájját.

Gyűnnek a csöndérök, úgy hallottam: értem;
Kevés bajjaimér' nagy rabságra visznek.

Elkésérnek engöm az urak elejbe,
Régi czimboráim ott vallnak szömömbe.

Lekésérnek akkor a sötét börtönbe -
Istenöm! nem tudom, mi történik velem.

Anyám, édös anyám, mondja az uraknak:
Mondják mög az urak, velem mit akarnak.

- Fijam, édös fijam, az urak az' végzik:
Huszonnégy órára fejedet elvészik.

Anyám, édös anyám, kár volna az' tönni:
Hóhér keze által fejemet elvönni!

Sárga réz sarkantyóm szélnek rezzögetni,
Robogós gatyámat szélnek robogtatni.

Szép kondor hajamat szélnek kondorgatni,
Szép piros orczámat napnak pirogatni.

Gyönyörű barmaim, tizönhármon vagytok,
Mínd a tizönhármon szép fehérrek vagytok.

Tizönharmadikat a nagy sas elvitte,
Szép piros vérével földet beföstötte.

Az itató helem vérben bugyboríkult,
Az ötötó helem fenékbül fölfordult:

Ez lössz osztán neköm az utolsó órám.
Kedves édös anyám, mas' már isten hozzád!

TEMPLOMKERÜLŐ.

A karádi biróné
Küldte lányát misére;
De a lánya nem ment el,
Beugrott a kis kertbe.
Ottan virágot szedett,
Abból virágot kötött.
Mikor első kötötte,

Pap a misét elkezdte.
Másodikat kötötte,
Pap az urat fölvette,
Harmadikat kötötte,
Pap a misét végezte.
Negyediket kötötte,
Három gonosz ment érte.
Ötödiket kötötte
Három gonosz ott érte.
Fogta ördög hátára,
Vitte pokol ajtajára.
«Zuggó pajtás, eressz be!
Testet hoztam lelkestül.
Ültessétek le székre,
Itassátok meg vízzel.
Öntsetek az üvegbe,
Üvegből a pohárba.»

Mikor elsőt megitta,
Szívét elszorította,
Harmadikat megitta
Szavát megindította.
««Izenek az apámnak,
Apámtól az anyámnak.
Hogy a fiát tanítsa,
A misére elhajtsa,
Mert ki aztat kerüli,
A poklot megérdemli.
Lám, én aztat kerültem
S a pokolba kerültem.»»

Negyediket megitta,
Szavát elállította.
Ötödiket megitta,
Lelkét kiszakította.

STÁJERI MENYECSKE.

Vágott farkú fecske –
Stájeri menyecske,
Miért jöttél, hogyan jöttél
Ez idegen földre?

«Nem jöttem én gyalog,
Kese lovam hozott,
Kese lovam négy lábáról
A patkó lehullott.

Csak egy maradt rajta,
Az is lotyog rajta,
Kovács-legény, édes rózsám,
Szorongasd meg rajta.»

««Meg is szorongatom,
Meg is kopogtatom,
Barna-piros két orczádat
Meg is csókolgatom.»»

«Sokáig szorongasd,
Sokáig kopogtasd,
Odahaza az uramat
Jól megvárakoztasd.»

Stájer menyecskének
Mi baja szegénynek?
Régen látta az urát,
Az fájhat szivének.

«Nem vagyok én beteg,
Csak a ló rázott meg,
Barna-piros kovács-legény
Szerelme ártott meg.»

BAZSÓ MÁRI.

Bazsó Mária kis fia
Mindig az apját ríja.
Ne ríj fiam, van apád,
A verebi uraság a te apád...

Bazsó Mária firhangja,
Leszakadt a sallangja.
Majd vesz rá az uraság,
Bazsó Mária firhangjának sallangját.

Bazsó Mária kis ágya,
Meg van vetve puhára,
Oda jár az uraság,
Öleli a Bazsó Mária derekát.

Bazsó Mária köténye,
Kurta lett a kötője.
Majd vesz rá az uraság,
Bazsó Mária kötényére pántlikát.

Bazsó Mária orczája
Elnyilott a rózsája.
Röstelli az uraság,
Pirosító keni el a bajuszát.

Bazsó Márin megesett,
Kicsi fia született.
Tiszteli az uraság:
Bazsó Mária keress neki más apát.

GYÖNE JÓZSI.

Gyöne Józsi négy szép ökrét
Béfoga ő a járomba
S a nagy utcán leindítá,
Hát Szócs Máris a kapuba
Azt kiáltja teli szájjal:
«Józsi, Józsi, Gyöne Józsi,
Ne menj a rétre takarni;
Ha a rétre mész takarni,
Ne menj a vizre feredni!»
Kilencz rendet feltakara,
Tizedikhez hozzáfoga.
«Lovász Józsi, jó barátom,
Feredjünk meg, azt kívánom!»
- «Én nem bánom jó barátom,
Nagy kedved van reá, látom.»
Leüle a víz martjára,
Lehúzá fényes csizmáját,
Abaposztó harisnyáját,
Leveté selymes bundáját,
Leoldá selyem ruháját
A derekán általköté.
A nagy vízbe beléugrik.
Nincs a viznek rokinczája,
Nagyobb a viznek mélysége,
Mint két karó nehézsége.
Ott esett az ő halála.
Aj be szépen harangoznak,
A harangot verik félre,
Rév-Komolló gyűl seregbe.
Osztán kifogták.
Gyöne Józsi négy szép ökre
Vízbe habba keveredve,
Gyöne Józsi piros vére
A nagy utcát megfestette.
Nyisd ki anyám a kapudat,
Halva hozzák szép fiadat.
Nem zörgeti meg ajtódat,
Nem tapodja udvarodat.
«Engem anyám ne sirasson,
Értem könnyet ne hullasson.
Sirasson meg az én mátkám,
Az én Pünkösdi Márikám.»
Zúg az erdő, zúg a mező,

Gyászba borult az esztendő.
«Édes Pünkösdi Márikám,
Víg szivedet gyászba hagyám;
Gyere rózsám, állj mellettem,
Ha nem beszélhettél velem!»
«Akkor beszélhettem veled,
Mikor a bokrétát köttem.
Köttem negyvennyolcz bokrétát,
Koporsódat őrizgetem,
Könnyeimmal öntözgetem.»

SZOLGA-LEGÉNY.

«Csillagom, asszonyom
Fizess ki engemet!»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom
Sok falka gulyámat!»
«Nem kell nékem, nem kell
A te falka gulyád
Itt van az esztendő,
Fizess ki engemet!»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom
Ládabeli kincsem.»
«Nem kell nékem, nem kell
Ládabeli kincsed.
Itt van az esztendő,
Fizess ki engemet.»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom
Az hajadon lányom.»
«Nem kell nékem, nem kell
Az hajadon lányod.
Itt van az esztendő
Fizess ki engemet!»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom -
Magamat ajánlom.»
«Csillagom, asszonyom,
Eddig is ezt vártam!»

-223-

AZ ELADÓ LEÁNY.

Egy özvegy asszonynak egy eladó lánya,
Férjhez akar menni, anyja nem engedi.
A lány az anyjának szavát nem fogadja,
Az anya a lányát szörnyen megátkozta:
- «Vacsora ideig a hideg rázzon ki,
Menyegző idején a lelked menjen ki!»
Először felkiált a kisebbik vőfély:
«Édes anyám asszony, beteg a menyasszony.»
- «Ha beteg, nyugodjék, ha bágyadt, bágyadjék,
Messzünnet utazott, a lány csak alhatnék.»
Másodszor felkiált a középső vőfély:
«Édes anyám asszony, beteg a menyasszony!»
- «Ha beteg, nyugodjék, ha bágyadt, bágyadjék,
Messzünnet utazott, a lány csak alhatnék.»
Harmadszor felkiált a legnagyobb vőfély:
«Édes anyám asszony, meghalt a menyasszony.
Kocsisim, kocsisim, én gyászos kocsisim,
Menjetelek, hívjátok, az anyját hívjátok,
De ne úgy hívjátok, mint lakodalmára,
Átkozott lányának takarítására.»
- «Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok,
Átkozott lányomnak útát mutassatok!
Levelek, levelek, szépen rezegjetelek,
Átkozott lányomnak útát nevezetetek!»

-224-

BÁRÓ JENŐ.

Este későn ragyognak a csillagok,
Báró Jenő a faluban andalog.
«Édes anyám eresszen ki hozzája,
Fáj a szívem, majd meghasad utána.»

«Kedves lányom, ráérsz te még kimenni;
Ráérsz te még a báróval beszélni.»
«Édes anyám, addig élem világom,
Mig a báró sötétbe' jár utánam.»

...Báró Jenő azt tette fel magába',
Dupla csövü fegyvere lesz halála.
Megtöltötte dupla csövü pisztolyát,
Báró Jenő úgy lőtte agyon magát.

Báró Jenőt beviszik a városba,
Szeretője a kapuban siratja,
Eszébe jut piros bárós czipője,
Nem lesz többet a báró szeretője.

«Báró Jenő, hány esztendő's lehettél,
Mikor engem szeretgetni elkezdte?»
- Tizenkilencz, meg egy fertály, meg egy fél.
«Ilyenformán húsz esztendő's lehettél!»

- Kedves rózsám, hány esztendő's lehettél,
Mikor engem szeretgetni elkezdte?
«Tizenhárom, meg egy fertály, meg egy fél.»
- Ilyenformán még kis leány lehettél.

Báró Jenőt viszik a temetőbe,
Leteszik a sirnak a fenekére.
Sírja körül rozmaringszál nyiladoz,
Közepibe Báró Jenő hervadoz...

FUJDOGÁL A SZELLŐ...

«Fujdogál a szellő
A Nájgebáj felől,
Rossz híreket hallok
Az én fiam felől...»

«Ne csodálkozz anyám,
Hogy én sárga vagyok:
Kilencz esztendeje,
Hogy én itt hervadok.»

«Hallottad-e hírét
Hires Nájgebájnak?
Hát a benne lévő
Sötét áristomnak?»

«Nájgebáji urak
Tizenketten vannak,
Mind a tizenketten
Rólam tanácskoznak.»

«A tizenegyedik
Nevemet olvassa,
A tizenkettedik
Rám a törvényt szabja.»

«Hallottam, hallottam,
Voltam is már benne,
Verje meg az Isten,
Aki építette.»

«Nagy a kerítése,
Magos az ablakja,
De sok édes anya
Sirdogál alatta.»

«Ne sírj, édes anyám,
Igy kell annak lenni,
Minden nemzetségben
Kell egy rossznak lenni!»

SZÁSZ FERENCZ.

Én Nyirba indultam,
Két kisasszonyt hordtam,
Visszafelé jövetelen
Egy zsidót megöltem.

Megöltem a zsidót
Tizenkét forintér',
Elvesztettem a lelkemet
Egy pogány zsidóér'.

- Szász Ferencz, a zsidót
Hogy merted megölni?
Jól tudod, hogy a halálér'
Halált kell szenvedni!

De akkor Szász Ferencz
Nem tudja mit tegyen,
A megölt zsidó legényér'
Katonának megyen.

Katona vagyok már,
Senkitől se félek,
A mit cselekedtem,
Mindent kibeszélek.

Akkor Szász Ferenczről
Lehányták a mundért,
Kezit, lábát, nyakát
Keresztvasba tették.

Addig a birónál
Vason várakozott,
Míg az igaz törvény
Igazságot hozott.

Három szolgabíró
Úgy végezte sorát,
Hogy az akasztófán
Szél fujja ruháját.

Három eladó lány
Le akarta vágni,
Vicze szolgabíró
Nem akarta hagyni.

Verje meg az isten
Vicze szolgabírót,
Hogy jobban könyörött
Egy rossz pogány zsidót.

Ne sirass már engem
Többet, édes anyám,
A te sok szép átkod
Szállott már én reám.

Ne veress már engem
Többet az istennel!
Jaj, keserves annak,
Kit az isten megver!

-227-

-228-

-229-

TARTALOM.

Bevezetés, írta <i>Endródi Sándor</i>	5-8
Székely balladák	9-62
A kurucz korszak népballadái	63-84.
Apró történetek	85-170
Népballadák	171-228

A KÖLTEMÉNYEK CZÍMSOROZATA.

A betyár szeretője	167
A csikós	134
Ádám és Éva	87
A fogoly katona	36
A fonóban	115
A főczinkos	198
A gulyás szeretője	96
A halott vőlegény	110
A hegyi tolvaj	24
A honvédtüzér temetése	117
A kis lány	129
A királyfi	174
A kisasszony	102
A kölesdi harczról	73
A kvártélyos katona	124
A legszebb virág	107
A megcsalt leány	166
A megcsalt férj	203
A megétett János	31
A megvert koma	166
A molnár inasa	110
Angyal Bandi	145
A pozsonyi kisasszony	118
A rab (I)	91
A rab (II)	113
A rab (III)	214
A rab legény	161
Árva giliczéről	158
A testvérek	101
A Thurné lánya	169
A tisztartó leánya	98
A tücsök meg a légy lakodalma	120
A vén ember	100
Az anya és leánya	94
Az árva leány	148
Az áspis kígyó	184
Az eladó leány (I)	132
Az eladó leány (II)	223
Az elkésett esküvő	164
Az ispánné leánya	99
Az Úr Jézus Krisztusról	169
Bagi András	162
Bács Jancsi	28
Balogh Annus	102
Bándi urfi	92
Barcsai	23
Barna Jóska	139
Barna Péter	206
Báró Jenő	224
Bátori Boldizsár	15
Bazsó Mária	220
Bekő Ambrus	117
Betlen Anna	57
Bezerédi nótája	69
Bimbó Jóska	146
Biró Máté	40
Biró szép Anna (I)	50
Biró szép Anna (II)	52
Bodó Maris	164
Bogár Imre	196
Boriska	90
Budai Ilona	61
Bujdosó Rákóczi	81
Bujdosó szegény legény	79
Bús gerlicze	107
Csehó Pista	212
Csillag ragyog	128
Csőke Mária	142
Dancsuj Dávid	159
Daniel Imre	49
Érzékeny búcsú	108
Esztergom megvételéről	74
Fábián Pista	133
Falu végén (I)	106
Falu végén (II)	114

Fehér Anna	193
Férj és feleség	122
Fogarasi István	14
Fujdogál a szellő	225
Gál Ferus, Gál Gáspár	60
Geszti Jóska	213
Gombosné	123
Görög Ilona	45
Gyere haza, édes anyám	109
Gyöne Józsi	221
Gyöngye Sándor nótája	205
Gyöngyvári Katicza	177
Györbiró Áron	160
Halasi	139
Haláltáncz	189
Három árva	173
Három tolvaj legény	149
Hunyadi gulyás utolsó nótája	217
János	126
János urfi	150
Jó estét édesem	96
Julia	58
Kádár Kata (I)	17
Kádár Kata (II)	18
Kántor Teri	116
Karasz Juczi	132
Kató	167
Katonadolog	120
Kapitányné leszek	151
Kecze Sári	130
Kendi molnár lánya	114
Kerekes Izsák	65
Kis-Gergő Istvánné	54
Kis Julia	24
Kis Sándor	147
Konkoly János	142
Kőműves Kelemenné	27
Kozma Pista	166
Landorvári Dorka	208
Magas a partja	127
Magyarósi Tamás	89
Megöltek egy legényt	131
Mit sirsz?	168
Molnár Anna	13
Mondj uradnak engem	103
Mónusi Jánosné	56
Nagy Bercsényi Miklós	71
Nagy Pál Jancsi	135
Nagy Sándorról	98
Nehéz sor	112
Ne menj el	105
Nóta Dakó Sándorról	157
Oláh Geczi	67
Ocskai Lászlóruul való ének	76
Pálbeli szép Antal	21
Pénteki álom	201
Rab nóta	143
Rózsa Sándor	141
Sári Mári	125
Sárosdi Ilus	163
Sebők Jani	139
Selyőm Sári	156
Siroki erdőben	93
Sobri	136
Sobri Józsi	168
Stájeri menyecske	219
Szabó Orzsika	33
Szabó Vilma	216
Szász Ferencz	226
Szegény Biró Jancsi	164
Szegény Ilus	97
Szegény legény, szegény leány	115
Szép Ilona	90
Szép Julia	30
Szép menyecske	119

Szép Örsébet	186
Szilágyi és Hajmási	11
Szolgalegény	222
Szócs Mári	181
Szócs Marcsa	180
Szóke Mihály	155
Tamás Rózsi	95
Tarján végen	129
Teleki Évi	153
Templomkerülő	218
Török Zsuzsi	99
Ugron János	88
Válás	106
Váradi József	154
Váradi nótája	140
Vasárnap délután	162
Vén leány	104
Világszép Erzsike	182
Virágos kertben	97

Jegyzetek.

- 1) Filegoria.
- 2) Fejszém.
- 3) *Megétetni* = megégetni.
- 4) Négy lábú rákon a nép varasbékát ért mint mérget.
- 5) dészü = tüzü, tüző.
- 6) A kuruczháborúk vitéz hadnagyai; maga Oláh Gergely is az lehetett.
- 7) Csújtár = csótár, nyeregtakaró.
- 8) Terül, terjeszkedik.
- 9) Hóhérod.
- 10) Lénia = mellék-út, ellentétben az országuttal.

Javítások.

Az eredeti szöveg helyesírásán nem változtattunk.

A nyomdai hibákat javítottuk. Ezek listája:

6 Harcsmincznég sorában	Harcsmincznég sorában
6 jött a többi,	jött a többi.
8 született balladáké,	született balladáké.
14 Csöndes gazda,	«Csöndes gazda,
15 Add ide,	«Add ide,
15 Nem adom,	«Nem adom,
16 legényeknek tötték!	legényeknek tötték!»
16 Megtagadád, asszon,	«Megtagadád, asszon,
18 szólj egyet.	szólj egyet,
18 Most is meggyilkoltál!	Most is meggyilkoltál!»
18 Anyám, anyám	«Anyám, anyám
22 Kiért te meghótál, most	Kiért te meghótál, most
23 «Hal!od asszony	«Hallod asszony
25 «Feleség, feleség.	«Feleség, feleség,
27 se fogadni!...	se fogadni!...'
28 Mikor csecsig	Mikor csecsig
29 Kí segítségire	Kí segítségire
30 Nem szeretem... a lelket!	«Nem szeretem... a lelket!»
30 «Atyám, atyám,	Atyám, atyám,
31 nőtt tulipánom	nőtt tulipánom
31 lellem Jánosom?	lellem Jánosom?»

32 Házi rakományom,	«Házi rakományom,
40 Hires bíró Máté!	Hires Bíró Máté!
50 mező-madarasi»	mező-madarasi.»
50 igen is akarjuk»	igen is akarjuk.»
50 Hallottátok hirit	«Hallottátok hirit
51 ,Ha őt meg nem	«Ha őt meg nem
52 három szép katona?»	három szép katona?“
52 kedves mátkám.»	kedves mátkám.’
53 ,Üljünk le, üljünk le, aj Bíró szép Anna,	,Üljünk le, üljünk le, aj Bíró szép Anna,’
56 Hanem hídd apádnaknak	Hanem hídd apádnak
56 Dehogyanem	«Dehogyanem
69 «Eltem nem	«Éltem nem
79 Rossz világ	«Rossz világ
82 meglásd csak!	meglásd csak!»
83 Szép Magyarországra!	Szép Magyarországra!»
83 Sírva néz utána...»	Sírva néz utána...»
89 beste kurának!	beste kurának!»
90 «Isten jó nap, bíró gazda, kelmed házában!»	,Isten jó nap, bíró gazda, kelmed házában!’
90 az én házamban!	az én házamban!»
96 »Mutassátok, mutassátok	«Mutassátok, mutassátok
100 – Nem bánom én	«Nem bánom én
105 En elmegyek	Én elmegyek
120 utánam síra	utánam sírva
123 Magam szája bucsúzóra.	Magam szája bucsúzóra.
124 Kente rája!“	Kente rája!»
126 hagyta ezt itt?»	hagyta ezt itt?»
127 «Magas a partja	,Magas a partja
128 Megnyal tégedet.»	Megnyal tégedet.’
129 Rád emlékszem róla.»	Rád emlékszem róla.»
130 anyám’, angyalom!’	anyám’, angyalom!»
134 Igaz a’.	Igaz a.’
138 „Ugyan, rózsám,	«Ugyan, rózsám,
139 BARNÁ JOSKA.	BARNÁ JOSKA.
140 nekem belőle	nekem belőle.
141 Nem vagyok meghalva!	Nem vagyok meghalva!»
152 rop, rop, rop!	rop, rop, rop!
152 Rip, rip, rip! stb.	Rip, rip, rip! stb.»
153 Kapitányné leszek!...	Kapitányné leszek!...»
154 Egy pajtásom	«Egy pajtásom
158 nekem mennem!	nekem mennem!»
167 jöttél a világra...»	jöttél a világra...»
170 kinszenvedéséért?»	kinszenvedéséért?»
176 Üljön le	Üljön le
177 nem köthettem.»	nem köthetem.“
178 Lesz a vérontásod!“	Lesz a vérontásod!’
178 „Engedjete egyet:	«Engedjete egyet:
181 csak egy szóra!	csak egy szóra!»
185 Majd átalszakítja.	Majd átalszakítja.»
185 Kebelembe bújót stb.	Kebelembe bújót stb.»
186 Majd átalszakítja.»	Majd átalszakítja.»
191 Tizenkét muzsikás,,	Tizenkét muzsikás,
195 Fehér László,	«Fehér László,
198 Valamely szegekkel?	Valamely szegekkel?»
202 tudom miért.»	tudom miért.»
204 sokak is még.	sokak is még.
205 bús az életem!»	bús az életem!
208 jól meghíztam.’	jól meghíztam.»
211 A Dunának közepibe.	A Dunának közepibe.’
213 egy gödörbe,’	egy gödörbe’,
213 ölembe.’»	ölembe.’.»
213 öledbe.’»	öledbe.’.»
214 – Mosd ki,	«Mosd ki,
215 Látod, rózsám	,Látod, rózsám
218 Ültessétek le székre,	Ültessétek le székre,
221 vizre feredni!»	vizre feredni!»
222 «Édes Pünkösdi	«Édes Pünkösdi
229 A rab legény 161	A rab legény 161
229 Árva gerliczéről 158	Árva giliczéről 158

[229](#) A Thúryné leánya 169
[230](#) Biró Szép Anna (I) 50
[230](#) Biró Szép Anna (II) 52
[230](#) Fábíán Pista 133
[230](#) Györbiró Áron 160
[230](#) Hunyadi gulyás nótája 217
[230](#) Jó estét, édesem 96
[230](#) Kis Gergő Istvánné 54
[230](#) Kőmíves Kelemenné 27
[230](#) Ocskai Lászlórol való ének 76
[230](#) Pálbeli Szép Antal 21
[231](#) Szabó Őrszika 33

A Thuryiné lánya 169
Biró szép Anna (I) 50
Bíró szép Anna (II) 52
Fábíán Pista 133
Györbiró Áron 160
Hunyadi gulyás utolsó nótája 217
Jó estét édesem 96
Kis-Gergő Istvánné 54
Kőmíves Kelemenné 27
Ocskai Lászlórol való ének 76
Pálbeli szép Antal 21
Szabó Orszika 33

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAGYAR NÉPBALLADÁK (MAGYAR
REMEKIRÓK 55. KÖTET) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns

a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project

Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the

production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.